

EVALUATIE BIJZONDERE TRAJECTEN RISICOJONGEREN 2006-2007

- eindrapport -

Drs. J.A.E. Rigter
Drs. P.J Krooneman

Amsterdam, september 2008
Regioplan publicatienr. 1423

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax : +31 (0)20 - 6265199

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Beleidsonderzoek in opdracht van Dienst
Maatschappelijke Ontwikkeling Amsterdam.

INHOUDSOPGAVE

1	Managementsamenvatting	I
1	Inleiding	1
1.1	Bijzondere trajecten risicojongeren.....	1
1.2	Onderzoeksvragen en -aanpak.....	3
1.3	Leeswijzer	4
2	De BTR-trajecten	5
2.1	CATch en Sport-It	6
2.2	Edutainment.....	14
2.3	ENIP!	21
2.4	Goal!.....	26
2.5	Weer aan de slag	33
2.6	Lokale trajectbegeleiding	38
2.7	Slotbeschouwing en aanbevelingen	44
3	Analyse deelnemersadministratie	49
3.1	Toelichting op vergelijkingsmateriaal	49
3.2	Instroom	50
3.3	Uitstroom en uitval	58
3.4	Samenvatting en conclusie	61
4	Effect van de trajecten.....	65
4.1	Het hebben van werk	65
4.2	Het volgen van een arbeidstoeleidingstraject	67
4.3	Het hebben van een uitkering	68
4.4	Opleiding en startkwalificatie	69
4.5	Het verzuimen van school.....	73
4.6	Het vertonen van crimineel gedrag	75
4.7	Conclusies.....	76
5	Samenvatting en conclusie.....	81
5.1	Instroom, bereik en uitval	83
5.2	Resultaten en conclusies per traject	85
5.3	Conclusie en beleidsaanbevelingen	93
Bijlagen		97
Bijlage 1	Verantwoording audits	99
Bijlage 2	Interviews mentorkoppels tweede auditronde Goal!.....	105
Bijlage 3	Bereik per stadsdeel	113
Bijlage 4	Aandachtspunten	115
Bijlage 5	Ontwikkeling schoolsituatie	117
Bijlage 6	Lijst met afkortingen	121

MANAGEMENTSAMENVATTING

Het BTR-programma

Sinds begin 2003 wordt in de gemeente Amsterdam het programma Bijzondere Trajecten voor Risicjongeren (BTR) uitgevoerd. Het programma richt zich op risicjongeren; jongeren die geen startkwalificatie bezitten en de binding met opleiding of werk dreigen te verliezen of hebben verloren en daardoor moeilijk bereikbaar zijn. Het doel van het programma is hun binding met onderwijs of werk te versterken of te herstellen.

Het programma omvat zeven projecten: CATch, Edutainment, Goal!, Sport-It, Weer aan de slag, ENIP! en Lokale Trajectbegeleiding. Ieder op hun eigen manier proberen zij de algemene doelstelling van het BTR-programma te realiseren. Voor de eerste zes projecten is in de periode 2006-2007 gebruikgemaakt van ESF-gelden. Lokale Trajectbegeleiding (LTB) is gefinancierd via de stadsdelen en daardoor niet gebonden aan de strikte ESF-voorwaarden. Hierdoor was voor LTB, anders dan voor de andere projecten, geen onderzoeksinformatie uit een centrale deelnemersadministratie beschikbaar.

Het onderzoek

Het voorliggende rapport beschrijft het programma, de onderliggende projecten en de uitkomsten en effecten daarvan over de periode 2006-2007.

Zoals in veel projectevaluaties is de evaluatie gebaseerd op documentanalyses, audits bij de projecten, telefonische en face-to-face-interviews met stakeholders en een analyse van de deelnemersadministratie. De samenstelling van de deelnemerpopulatie is afgezet tegen de kenmerken van de doelgroep risicjongeren in Amsterdam.

Anders dan bij veel andere evaluaties is daarnaast op verregaande wijze het effect van de trajecten zo objectief mogelijk vastgesteld door gebruik te maken van een grote diversiteit aan externe databestanden. Van deelnemers die het traject hebben afgerond en uitvallers is - door koppeling van bestanden - de situatie in kaart gebracht met betrekking tot werk, arbeidstoeleiding, het hebben van een uitkering, het volgen van een opleiding, het verzuimen van school en het vertonen van crimineel gedrag. Daarbij is een vergelijking gemaakt tussen de situatie waarin de jongere zich bevond bij aanvang van het BTR-traject en een jaar daarna.

De evaluatie van LTB is minder diepgaand dan die van de andere projecten doordat hierover niet dezelfde informatie beschikbaar is.

Bereik doelgroep en deelname

De reële schatting is dat circa 5000 jongeren aan het BTR-programma hebben deelgenomen. Hiervan hebben bijna 2300 jongeren aan de zes ESF-gefinancierde projecten in de projectperiode 2006-2007 deelgenomen. De overige 2700 hebben deelgenomen aan LTB.¹ De BTR-trajecten zijn er,

¹ In het zevende traject, LTB, bedroeg het beoogde aantal deelnemers eveneens 2700. Ervan uitgaand dat dit aantal deelnemers grotendeels is gerealiseerd, ligt het totale aantal deelnemers aan BTR-trajecten rond de vijfduizend jongeren. Zoals gesteld is er voor LTB geen centrale deelnemersadministratie beschikbaar om na te gaan of de beoogde aantallen zijn gehaald. De informatie uit de audits en telefonische interviews wijst wel in die richting.

gemiddeld genomen, goed in geslaagd om de beoogde instroom te realiseren. Alleen Goal! en Weer aan de slag hadden minder deelnemers dan beoogd.² Voor de lage instroom bij Goal! zijn twee verklaringen. Enerzijds is het geplande aantal deelnemers ten opzichte van 2005 met 300 per jaar verhoogd op basis van een inventarisatie van de behoefte. Anderzijds stagneerde de instroom volgens de projectleiders vanwege de uitgebreide registratie die voor ESF vereist was.

Bij de meeste trajecten zal het werkelijke aantal deelnemers iets hoger liggen dan het aantal officieel ingeschreven deelnemers, omdat ook deelnemers van wie niet alle formulieren in orde zijn of die niet tot de doelgroep die voor de ESF-subsidie is vastgesteld behoren, soms meedoen aan de trajecten.

In alle BTR-trajecten samen (inclusief LTB) is vijftig procent van de deelnemers *dreigend* voortijdig schoolverlater, de andere vijftig procent is voortijdig schoolverlater. De totale populatie Amsterdamse risicojongeren bestaat voor circa 25 procent uit dreigend voortijdig schoolverlaters en voor 75 procent uit voortijdig schoolverlaters.³

Ofwel, de BTR-trajecten richten zich verhoudingsgewijs meer op de lichtere risicojongeren dan op de zwaardere. Of de relatieve nadruk op de dreigend voortijdig schoolverlaters terecht is en moet blijven, is een politieke en beleidsmatige vraag. Uit de literatuur is bekend dat preventie en vroegtijdige interventie van belang zijn bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en dat preventieve interventies in het algemeen effectiever en goedkoper zijn dan curatieve programma's. Gelet op de effectiviteit en kosten en baten van preventieve interventies, is het aan te bevelen de huidige verdeling tussen inzet op preventieve en curatieve trajecten in stand te houden.

In totaal nemen ongeveer evenveel jongens als meiden deel aan de trajecten. Dit komt overeen met de samenstelling van de doelgroep. Ook is de verdeling van de deelnemers aan de BTR-trajecten conform de verdeling van risicojongeren over de verschillende stadsdelen. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers aan de BTR-trajecten ligt lager dan in de Amsterdamse populatie risicojongeren, hetgeen verklaarbaar is vanuit de relatieve oververtegenwoordiging van dreigend voortijdig schoolverlaters in de BTR-trajecten. Waar de BTR-trajecten zich enerzijds relatief sterk richten op de lichtere risicojongeren, zien we anderzijds een oververtegenwoordiging van een

² Het aantal officieel ingeschreven deelnemers bedraagt voor Goal! 58 procent en voor Weer aan de slag tachtig procent van het beoogde aantal deelnemers.

³ Broeke, L. ten, S. Verhulst en W. Bosveld. *Bijzondere Trajecten Risicojongeren 2005, Integrale eindrapportage kwalitatieve en kwantitatieve analyse*. Amsterdam, december 2006. Voor de doelgroepanalyse is geïnventariseerd hoeveel jongeren geregistreerd stonden als relatief schoolverzuimer, absoluut schoolverzuimer en voortijdig schoolverlater. De doelgroepdefinitie in de doelgroepanalyse is derhalve iets nauwer omschreven dan de doelgroep van het BTR-programma.

moeilijker bereikbare groep, de allochtone risicjongere, en dan met name de Marokkaanse.⁴

Het relatief grote bereik onder Marokkaanse risicjongeren is waarschijnlijk een gevolg van de problemen die rondom deze groep spelen en de beleidsmatige aandacht die daarmee gepaard gaat. De vraag of het goed is dat binnen de BTR-trajecten de Marokkaanse risicjongeren relatief zijn oververtegenwoordigd, is weer een politieke en beleidsmatige.

In zijn algemeenheid constateren we dat het BTR-programma er goed in slaagt de doelgroep te bereiken.

Resultaten en effecten

Naast het bereiken van de doelgroep, zijn de BTR-trajecten succesvol in het vasthouden van de deelnemers. Het streefpercentage maximale uitval bedroeg dertig procent. Dit is een realistisch streefcijfer, waar de BTR-trajecten met 11,8 procent uitval ruimschoots onder zijn gebleven.⁵ Vier procent heeft het traject wel afgerond, maar niet het gewenste resultaat behaald. Dit betekent dat 84 procent van de deelnemers het traject succesvol heeft afgerond.

De effecten van de BTR-trajecten zijn onderzocht op het gebied van onderwijs, (toeleiding naar) arbeid, uitkeringen en justitiecontacten. Daarbij is de situatie van deelnemers die het traject hebben afgerond vergeleken met de situatie van deelnemers die het traject voortijdig hebben afgebroken (uitvallers).

Effect op onderwijssituatie

Het merendeel van de deelnemers aan de zes BTR-trajecten waarover informatie uit de centrale deelnemersregistratie beschikbaar is, streeft naar een stabiele situatie op school (87%) en dit doel wordt in verreweg de meeste gevallen ook behaald. We zien dat de meeste deelnemers een jaar na de start van hun BTR-traject op hetzelfde schoolniveau zijn gebleven, of naar een hoger niveau zijn doorgestroomd. Het sterkst stijgt de deelname aan de (kwalificerende) mbo-opleidingen niveau 2 tot en met 4.

Bij een aantal trajecten constateren we een toename in relatief schoolverzuim. We kunnen hier geen conclusie aan verbinden. De controle op en registratie van schoolverzuim is sinds september 2007 in heel Amsterdam geïntensiveerd waardoor verzuimcijfers logischerwijze toenemen. Daarnaast zijn er verschillen tussen scholen in de mate waarin relatief verzuim wordt geregistreerd.

Positief is wel dat jongeren die hun BTR-traject afronden minder vaak verzuimen dan uitvallers. We durven dit effect echter slechts gedeeltelijk aan

⁴ In de zes projecten met een deelnemersregistratie komen Marokkaanse jongeren ongeveer twee keer zo vaak voor als in de populatie (32 procent van de deelnemers is van Marokkaanse afkomst, in de populatie is dit ongeveer de helft).

⁵ Een klein deel van de uitvallers van de BTR-trajecten is uitgevallen, omdat het juist goed gaat op school of werk (bijna één op de tien uitvallers).

de BTR-trajecten toe te schrijven, omdat de groep uitvallers bij aanvang al een wat hoger risicoprofiel heeft dan de succesvolle uitstromers.

In alle projecten, met uitzondering van Weer aan de slag, is sprake van een toename van het aantal jongeren dat niet meer voorkomt in het schoolloopbaanbestand (van 15 naar 20%).⁶ Van deze deelnemers is niet bekend wat de schoolsituatie is, deze kan zowel positief als negatief zijn. Onder de uitvallers is deze toename groter (van 28 naar 36%). Toch is het lastig te stellen dat deelnemers van trajecten het dankzij de trajecten 'beter' doen, vanwege het hogere risicoprofiel van de uitvallers en omdat het op basis van het beschikbare bestand niet te achterhalen is om welke reden jongeren niet meer voorkomen in het schoolloopbaanbestand.

Effect op toeleiding naar arbeid, arbeid, uitkeringssituatie

Het merendeel van de deelnemers van de zes BTR-trajecten waarover informatie uit de centrale deelnemersregistratie beschikbaar is, is dreigend voortijdig schoolverlater (rond 90%).⁷ Het volgen van een arbeidstoeleidingstraject komt bij deze jongeren slechts in beperkte mate voor. Voor de deelnemers van Weer aan de slag ligt dat anders. Van hen is een aanzienlijk deel toegeleid via het CWI. Onder deze deelnemers zien we een positieve ontwikkeling: de deelname aan arbeidstoeleidingstrajecten is sterk toegenomen.

Bij alle trajecten is het percentage deelnemers met een (bij-)baan toegenomen. Het percentage jongeren dat werk heeft, is onder de deelnemers die het traject hebben afgerond, sterker toegenomen dan onder de uitvallers van de BTR-trajecten. In tegenstelling tot de andere trajecten hebben uitvallers van Weer aan de slag een jaar na aanvang van het traject juist vaker werk dan degenen die het traject afronden.

Ook het hebben van een uitkering komt bij de deelnemers van de zes trajecten niet veel voor. De deelnemers van Weer aan de slag maken na de start van het traject vaker gebruik van een uitkering dan voor de start van het traject. Deze toename is te verklaren doordat eerst praktische zaken zoals huisvesting en inkomen op de rails worden gezet, voordat de deelnemers zich kunnen richten op school en werk.

Effect op justitiecontacten

Onder het totale aantal deelnemers aan de BTR-trajecten is het percentage dat contact heeft met justitie in het jaar voor en na deelname gelijk.⁸ Alleen bij ENIP! zien we een toename in de justitiecontacten.

⁶ Het schoolloopbaanbestand is een bestand uit het Leerling Administratie Systeem van Amsterdam, waarin per deelnemer zijn/haar opleidingen met in- en uitschrijfdatum zijn vastgelegd.

⁷ Met LTB is dit, zoals eerder genoemd, circa 50 procent.

⁸ Voor de berekening van justitiecontacten heeft het Parket Amsterdam een koppeling tot stand gebracht tussen de deelnemersadministratie en COMPAS.

Samenvattende conclusies

Als we kijken naar de zes BTR-trajecten waarvan deelnemergegevens beschikbaar zijn, dan zien we een positief totaalbeeld. De instroom is goed en bij Goal! en Weer aan de Slag redelijk, de uitval zeer beperkt en de meeste trajecten geven op de verschillende indicatoren het beoogde effect. De waarde van alle trajecten wordt breed onderschreven, zowel door de jongeren zelf, de begeleiders en docenten, als door externe betrokkenen zoals de zorgcoördinatoren van het voortgezet onderwijs en contactpersonen bij de stadsdelen.

Voor ENIP! bestaat zorg over de toename in het aantal deelnemers met justitiecontacten na deelname aan het traject. Bij dit traject bestaan twijfels over de wijze waarop de methodiek wordt toegepast, alsook over de kwaliteit van de organisatie.

Respondenten zijn positief over LTB, maar de objectieve onderbouwing hiervoor ontbreekt, omdat er geen deelnemergegevens beschikbaar zijn.

Aanbevelingen

Op basis van de positieve evaluatie ligt voortzetting van de BTR-trajecten voor de hand. Daarbij doen de onderzoekers de volgende aanbevelingen.

- Biedt deelnemers en intermediairs een keus uit de trajecten. Het aanbod van de verschillende trajecten is nu niet voldoende gekoppeld in de uitvoering en het is van lokale aanbieders en intermediairs afhankelijk hoe het aanbod voor deelnemers eruit ziet. Het verdient overweging meer trajecten bij minder aanbieders onder te brengen, of in ieder geval aan te sturen op meer afstemming bij de uitrol.
- Versterk de samenwerking met netwerkpartners en de inbedding in de lokale structuur (zie conclusies bij Catch, Sport-It, Edutainment en ENIP!).
- Heroverweeg de opzet van ENIP!, zorg minimaal voor verbetering van de organisatie en uitvoering.
- Voor de kwaliteit van de evaluatie bevelen we aan de formulieren zo veel mogelijk ondersteunend aan de trajecten te maken. Daarnaast adviseren we voor een compleet beeld van het bereik van de BTR-trajecten om ook voor LTB een deelnemersadministratie te voeren, waarin in ieder geval de startdatum en het burgerservicenummer van de deelnemers worden geregistreerd.
- Overweeg een verbreding van de preventieve aanpak en zorg ervoor dat de trajecten op alle vmbo-scholen worden aangeboden. Hierdoor wordt de administratieve procedure, die in de huidige periode tot veel problemen heeft geleid, vereenvoudigd. Ook worden hiermee intensieve selectie-procedures vermeden, terwijl wel de juiste doelgroep zal worden bereikt.
- Tot slot: risicojongeren zijn gebaat bij een duidelijk toekomstperspectief. Dat geldt ook voor aanbieders van trajecten. Het is moeilijk om voorzieningen goed in te bedden als het toekomstperspectief niet helder is doordat projectmatig wordt gewerkt. Zekerheid over financiering op een wat langere termijn dan een paar jaar is voor de samenwerking en een betere inbedding van de BTR-trajecten van belang.

1 INLEIDING

1.1 Bijzondere trajecten risicojongeren

Sinds begin 2003 worden in de gemeente Amsterdam voor het programma Bijzondere Trajecten voor Risicojongeren (BTR) verschillende projecten uitgevoerd, gericht op het versterken of herstellen van de binding met onderwijs of werk van risicojongeren. Het programma omvat zeven trajecten: CATch, Edutainment, Goal!, Sport-It, Weer aan de slag, ENIP! en Lokale Trajectbegeleiding. Elk traject heeft een eigen werkwijze. Voor de zes eerstgenoemde trajecten is voor de periode 2006-2007 ESF-financiering verkregen. Projecten met ESF-financiering dienen aan een aantal strikte registratievoorwaarden te voldoen. Het zevende traject, Lokale Trajectbegeleiding (LTB), is niet gebonden aan de ESF-voorwaarden, omdat dit traject onder regie van de stadsdelen wordt uitgevoerd. Voor LTB zijn rapportageafspraken vastgelegd in het GSB-convenant 2005-2009.

De gemeente Amsterdam heeft een uitgebreid beleid op het gebied van jeugd en veiligheid. Zowel centraal als decentraal worden verschillende interventies ingezet die zijn gericht op verschillende groepen jongeren, zowel de harde kern van de jeugdcriminaliteit als risicojongeren. Voor de risicojongeren wordt in het kader van het BTR-programma gewerkt aan een verbeterde signalering, competentievergroting en toeleiding van schooluitvallers en werkloze jongeren naar werk of scholing. Deze trajecten maken deel uit van het Amsterdamse plan van aanpak tegen voortijdig schoolverlaten.

Uit verschillende studies blijkt dat een problematische onderwijsloopbaan (leerproblemen, zitten blijven, spijbelen en voortijdig schoolverlaten) veelal negatieve gevolgen met zich meebrengt in het latere leven (criminaliteit, sociaalpsychologische problematiek, ongeschoolde arbeid/werkloosheid en problematische leefomstandigheden).¹ Het BTR-programma probeert de situatie van probleemleerlingen/jongeren aan te pakken voordat hun situatie (verder) escaleert. De filosofie achter het programma is de motivatie voor onderwijs en werk op een positieve manier te stimuleren en competenties te vergroten. In het bestek van het BTR-programma² is de doelstelling als volgt geformuleerd: 'het versterken of herstellen van de verbinding met onderwijs of werk bij risicojongeren, waarbij het behalen van een startkwalificatie van groot belang wordt geacht. Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) wil voorkomen dat jongeren, doordat zij deze verbinding kwijtraken, hun opleiding niet afronden en/of afhankelijk raken van een uitkering. De basis voor deze

¹ Zie onder andere: Junger-Tas, J. (2001). *Preventie van antisociaal gedrag in het onderwijs*. Universiteit Leiden.

² Gemeente Amsterdam, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, bestek BTR.

beoogde resultaten is het versterken van de zelfredzaamheid van jongeren doordat de trajecten:

- de motivatie voor onderwijs of arbeid van deelnemers bevorderen;
- werken aan een realistisch en positief zelfbeeld;
- hun competenties versterken;
- en hun zelfvertrouwen vergroten.'

Het versterken of herstellen van de binding met onderwijs of werk komt tot uitdrukking in het (weer) volgen van een opleiding, niet meer spijbelen, het behalen van een startkwalificatie, het volgen van een leer-werktraject, het niet (meer) gebruikmaken van een uitkering en/of het hebben van een baan. Deze aspecten moeten worden beschouwd als de hoofdeffecten van het gevoerde beleid. Als positief neveneffect van het beleid wordt het ontbreken van justitiecontacten geïdentificeerd.

Het programma richt zich op: 'jongeren in de leeftijd van 15 tot 23 jaar, die geen startkwalificatie bezitten en de binding met opleiding of werk dreigen te verliezen of hebben verloren en daardoor moeilijk bereikbaar zijn'. De groep kenmerkt zich onder meer door frequent spijbelgedrag, voortijdig schoolverlaten, werkloosheid, onregelmatig/onzeker werk, (ziekte)verzuim op het werk, politiecontacten, et cetera. Binnen de doelgroep van het BTR-programma onderscheidt DMO twee subgroepen: dreigend voortijdig schoolverlaters en voortijdig schoolverlaters (vsv'ers).

Voor de uitvoerders van de verschillende trajecten is de omschrijving van de doelgroep 'vertaald' naar het kunnen overleggen van een doelgroepverklaring. Deze kan worden afgegeven door de directie of zorgcoördinator van de school, de leerplichtambtenaar, het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) of het CWI.

Het programma omvat zeven projecten die ieder op hun eigen manier proberen de algemene doelstelling van het BTR-programma te realiseren. De methodiek en de (sub)doelgroep waarop de projecten zich richten, verschillen. Zo zijn er trajecten waarbij jongeren in groepsverband kunnen werken aan het ontwikkelen van hun competenties, waardoor ze beter worden toegerust voor werk of scholing. Voorbeelden van een dergelijke groepsgewijze aanpak zijn de cultuureducatietrajecten van CATch en de re-integratietrajecten van ENIP!. Daarnaast zijn er trajecten die zich kenmerken door een individuele aanpak, zoals de mentoraten van Goal!, Tiernermoeders en Lokale Trajectbegeleiding.

1.2 Onderzoeksvragen en -aanpak

Dit rapport is het verslag van de evaluatie van het BTR-programma 2006-2007. In de evaluatie van het BTR-programma staan de volgende vragen centraal:

Tot welke resultaten en effecten heeft het BTR-beleid geleid, in hoeverre is de uitvoering doelmatig en wordt de beoogde doelgroep bereikt? Op welke wijze kunnen verbeteringen in resultaten, effecten, doelmatigheid en doelgroepbereik in de toekomst worden gerealiseerd?

Voor de evaluatie is deze hoofdvraag gesplitst in deelvragen over het bereik, de resultaten, de deelnemerstevredenheid en de effecten en het proces. De evaluatie bestaat uit drie onderdelen: audits, analyse van de deelnemersadministratie en een effectmeting.

Er zijn twee auditrondes gehouden. De eerste is uitgevoerd in de periode november 2006 tot en met januari 2007 en de tweede in juni tot en met december 2007. Ieder BTR-traject is in beide rondes bezocht. Tijdens de audits hebben we gesproken met de projectleider, coördinatoren, begeleiders en jongeren zelf om een beeld te krijgen van de stand van zaken op dat moment. Hierbij zijn we ingegaan op het verloop van het traject en op de tevredenheid van de deelnemers.³ Daarnaast zijn telefonisch externe betrokkenen van ketenunits, netwerken 12+, politie en scholen geïnterviewd.

Om een zo compleet mogelijk beeld van de trajecten te krijgen, hebben we bij de trajecten waar dat van toepassing was, in de tweede ronde een ander project bezocht dan in de eerste ronde. Hierbij hebben we rekening gehouden met stadsdelen, typen aanbieders en andere trajectspecifieke kenmerken.

Het tweede deel van de evaluatie is een analyse van de deelnemersadministratie. In deze analyse gaan we in op de totale geregistreerde instroom, uitstroom en uitval. Ook geven we een analyse van de kenmerken van de jongeren die zijn opgenomen in het bestand, zoals leeftijd, geslacht, afkomst en het type doelgroepverklaring (dreigend voortijdig schoolverlater, voortijdig schoolverlater, inschrijving via CWI). De analyse van de deelnemers wordt vergeleken met de totale doelgroep in Amsterdam. Hiervoor hebben we gebruikgemaakt van de doelgroepanalyse die in de vorige evaluatie van het BTR-programma is gerapporteerd.

³ In bijlage 1 is een verantwoording opgenomen van de audits. Hierin is weergegeven met wie we hebben gesproken en welke achtergrondinformatie we voor de audit hebben gebruikt.

Het derde onderdeel van de evaluatie betreft de effectmeting. Om de effecten te meten zijn koppelingen tot stand gebracht met het dienstbetrekkingenbestand WALVIS, de leerplichtadministratie van Amsterdam, justitiegegevens en uitkeringsgegevens van de DWI. Op basis van deze bestanden geven we per project weer hoe de deelnemers bij de start van het traject en een jaar later (na afronding van het traject) scoren op het hebben van werk, schoolverzuim, schoolloopbaan, justitiecontacten, uitkeringen en trajecten voor re-integratie.⁴

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk presenteren we de resultaten van de audits per project. In de inleiding van dat hoofdstuk geven we eerst een kort overzicht van de verschillende projecten en we besluiten het hoofdstuk met een overkoepelende conclusie. Vervolgens presenteren we in het derde hoofdstuk de resultaten van de analyse van de deelnemersadministratie, in samenhang met de doelgroepanalyse die in de vorige evaluatie van het BTR-programma is uitgevoerd. In het vierde hoofdstuk presenteren we de effectmeting. Hier gaan we in op de effecten op de domeinen onderwijs, arbeid en criminaliteit. We beëindigen het rapport met een samenvatting en conclusie.

⁴ De deelnemers zijn gestart in de periode maart 2006 tot en met december 2007. Er is gekozen om uit te gaan van de individuele startdatum als peildatum. Voor een deel van de indicatoren zijn de uitkomsten niet voor een peildatum, maar voor een peilperiode gemeten. In hoofdstuk 4 is dit nader toegelicht.

2 DE BTR-TRAJECTEN

Er zijn zeven projecten die onder het BTR-programma vallen. In dit hoofdstuk beschrijven wij de zeven trajecten afzonderlijk en baseren ons daarbij op informatie uit de aanvragen, websites, projectdocumentatie en audits.¹ Voordat we op de afzonderlijke trajecten ingaan, geven we een kort overzicht van de projecten in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Korte typering van de BTR-trajecten

Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
CATch	Groep	Professionals welzijn, zorg, onderwijs, vrije veld	Conform BTR	700
Edutainment	Groep	Professionals welzijn, vrije veld en onderwijs	Conform BTR, lichte risicojongeren	400
ENIP!	Groep	Vrijwilligers/ professionals	Conform BTR, (Marokkaanse) hangjongens	120
Goal!	Individueel	Vrijwilligers	Dreigend voortijdig schoolverlaters vo 13-23 jaar	1400
Sport-It	Groep	Professionals welzijn, zorg, onderwijs, vrije veld	Conform BTR	200
Weer aan de slag	Individueel	Professionele hulpverleners	Conform BTR, jonge moeders	200
Lokale Trajectbe- geleiding	Individueel	Professionele hulpverleners	Jongeren zonder startkwalificatie en dagbesteding	2700

In de volgende paragrafen geven we van ieder project een korte beschrijving. Vervolgens gaan we in op het doel van, de deelnemers aan, en het proces binnen elk traject. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een overkoepelende conclusie.

¹ Elk project hebben we twee keer bezocht voor een audit, waarin we gesproken hebben met projectleiders, begeleiders (mentoren, coaches, vrijwilligers) en met de jongeren zelf over het verloop van de trajecten. Aanvullend is gesproken met externe betrokkenen (politie, zorgcoördinatoren, ambtenaren stadsdeel).

2.1 CATch en Sport-It

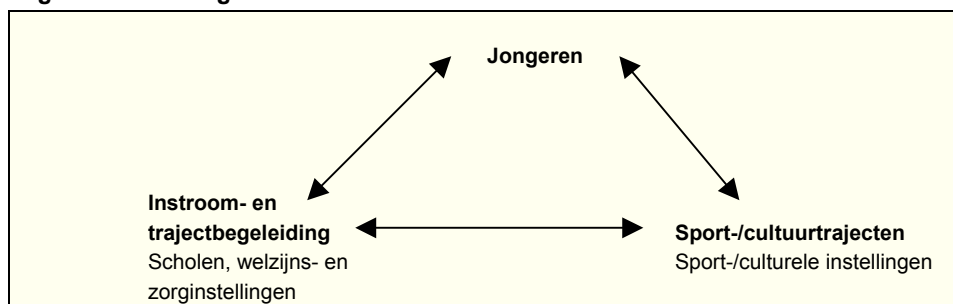
Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
CATch	Groep	Professionals welzijn, zorg, onderwijs, vrije veld	Conform BTR	700
Sport-It	Groep	Professionals welzijn, zorg, onderwijs, vrije veld	Conform BTR	200

Projectbeschrijving

De netwerkorganisatie ClickF1 organiseert CATch en Sport-It. ClickF1 is een intermediair in een netwerk van organisaties in de velden kunst en cultuur, welzijn, onderwijs, zorg en arbeid. Omdat CATch en Sport-It volgens dezelfde methodiek zijn opgezet en beide vanuit ClickF1 worden georganiseerd, bespreken we deze trajecten in één paragraaf. Het voornaamste verschil tussen de projecten is dat CATch een cultuurproject is en dat Sport-It, zoals de naam al zegt, gericht is op sport. Sport-It is een nieuw project en maakt gebruik van de ervaring die in de afgelopen jaren met CATch is opgedaan.

Er wordt gewerkt met een 'strategische driehoek', waarin culturele instellingen of sportinstellingen en instroompartijen (scholen, welzijns- en zorginstellingen) samenwerken om de jongeren (opnieuw) te motiveren voor onderwijs of werk.

Figuur 2.1 Strategische driehoek

De trajecten van CATch en Sport-It worden in verschillende varianten aangeboden. Zo kunnen de trajecten worden uitgevoerd bij welzijnsinstellingen, bij sport-/culturele instellingen of via het onderwijs. Als het traject via onderwijs wordt aangeboden, zijn er drie mogelijkheden: op de school binnen het reguliere lesaanbod, op de school buiten het reguliere lesaanbod en buiten de school (op een locatie van de culturele of sportinstelling) buiten het reguliere lesaanbod.

De trajecten bestaan uit verschillende fasen:

- Plaatsing en Oriëntatie (bij CATch is dit Walk 0 en Walk 1)
In deze fase bekijken de begeleiders en de jongeren welke discipline bij de deelnemers past, of de groep prettig is en aan welk vaardigheden zal worden gewerkt.
- Oefenen en verdiepen (bij CATch is dit Walk 2)
In deze fase werken de jongeren aan het ontwikkelen van hun vaardigheden door middel van de sport- en cultuurlessen en door gesprekken met hun begeleider.
- Eindshow/Showcase (bij CATch is dit Walk 3, waarin de deelnemers werken aan een eigen productie)
Het traject wordt afgesloten met een eindshow of showcase, waarbij de deelnemers aan ouders, vrienden en klasgenoten kunnen laten zien wat ze in het traject hebben geleerd.

Tijdens de eerste auditronde liepen de meeste CATch-projecten via de scholen (50% van de instroom). Van de Sport-It-projecten liepen er destijds zeven via welzijn en negen via onderwijs, waarvan er vier zijn gekoppeld aan zorg.

Om een indruk te krijgen van CATch hebben we in de eerste auditronde een cultuurproject bezocht dat Stichting Jazz uitvoert op het Montessori College Oost (MCO). De deelnemende klas is een derde klas kader beroepsonderwijs, richting Zorg. In deze klas zitten 26 meiden en één jongen.

In de tweede auditronde hebben we op verzoek van de opdrachtgever een CATch-traject van een welzijnsinstelling bezocht. Het ging om een audio-visueel project in het Fijnhouttheater in Oud-West. De instroompartij was Combiwel.

Bij Sport-It hebben we in de eerste ronde een project bezocht bij een welzijnsinstelling. De projectleider had de onderzoekers gewaarschuwd dat het moeilijk is een afspraak rond te krijgen met een welzijnsinstelling. Van de projectleider kregen we de contactgegevens van de projectcoördinator bij Dynamo. Na veel contactpogingen hebben we uiteindelijk twee maanden na het gesprek met de projectleider van Sport-It een zaalvoetbalproject in Oosterpark bezocht dat wordt uitgevoerd door Dynamo (voorheen Stichting Welzijn Oost).

In de tweede auditronde hebben we Sport-It op een school voor leerlingen met gedragsproblemen bezocht.

Doel

CATch en Sport-It zijn gericht op competentieversterking van jongeren (leeftijd 15-23 jaar). In de praktijk betekent dit dat de jongeren leren samenwerken, op tijd komen, luisteren, organiseren en doorzetten – ook als het even niet leuk is. ClickF1 ziet Sport-It en CATch als een waardevolle bijdrage voor de jongeren maar verwacht niet dat, bijvoorbeeld in het geval van voortijdig schoolverlaters, een dergelijk traject het directe effect heeft dat de jongere weer gemotiveerd naar school zal gaan.

Daarnaast is een onderdeel van de opdracht om instroompartijen te stimuleren om de methodiek van CATch en Sport-It in te bedden in de eigen organisatie. De projectleider van CATch heeft toegelicht dat het een aantal jaar zal kosten voordat deze inbedding zal worden gerealiseerd. Voor welzijnsinstellingen heeft hij dit uitgebreid toegelicht. Welzijnsinstellingen slagen er niet goed in hun middelen te realloceren. Ze krijgen een activiteit van CATch en daartegenover staat dat ze een deel van hun eigen budget moeten inzetten voor de begeleiding van het project. Echter, welzijnsinstellingen zien CATch als een extra activiteit en het personeel krijgt daar geen (of niet voldoende) tijd voor.

CATch en Sport-It kunnen worden gezien als een van de vele interventies om jongeren aan een opleiding of werk te helpen. Het ondersteuningsaanbod voor risicojongeren zou volgens de projectleiders van ClickF1 veel steviger moeten worden ingezet. De projectleider denkt hierbij ook aan training voor de instroompartijen en convenanten hierover tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers en tussen DMO en de lokale overheid.

Deelnemers

Doelgroep

De doelgroep van CATch en Sport-It is conform het BTR-programma, maar er stroomt ook een aantal jongeren in dat jonger is dan vijftien jaar of dat buiten het vastgestelde postcodegebied woonachtig is. Dit komt doordat soms een hele klas instroomt waarin enkele jongere leerlingen kunnen zitten of leerlingen die buiten Amsterdam wonen. Zij kunnen niet worden uitgesloten van het traject. Hierover heeft ClickF1 afspraken gemaakt met DMO. Voor CATch en Sport-It samen is afgesproken dat in totaal dertig jongeren mogen instromen die jonger zijn dan vijftien jaar (als meer dan dertig veertienjarigen deelnemen, worden deze niet bekostigd). Jongeren die buiten het postcodegebied vallen, worden ook vergoed, omdat veel jongeren instromen via roc's.

Werving en selectie

Omdat ClickF1 de ervaring heeft dat de kans van slagen het grootst is wanneer de binding met school nog intact is en omdat het moeilijk is gebleken om de instroom via de jongerenloketten op gang te krijgen, zijn de meeste deelnemers dreigend voortijdig schoolverlaters en loopt een groot deel van de werving via scholen. Op de meeste scholen zijn de projecten afhankelijk van de welwillendheid en motivatie van de paar docenten die mee willen doen. Zo is het project dat we op het MCO hebben bezocht niet ingebed in de organisatie van de school, maar is opgepikt door één docent.

Voordat ClickF1 de methodiek aan een onderaannemer aanbiedt, onderzoekt ClickF1 of de potentiële onderaannemers in staat zijn om de juiste doelgroep te werven. Bij het CATch-project dat we tijdens de audit hebben bezocht, is de projectleider van Stichting Jazz (na overleg met ClickF1) via zijn netwerk op zoek gegaan naar docenten van het MCO die mee wilden doen met CATch. De docent die aan het project meedeelde, heeft de hele klas aangemeld. Er vindt bij de projecten met een klassikale aanpak geen selectie plaats van deel-

nemers. De hele klas mag meedoen. Opvallend is dat bij het bezochte project de selectie van deelnemers (of een klas) niet specifiek op basis van kenmerken van leerlingen heeft plaatsgevonden. De klas die lessen van Stichting Jazz krijgt, is geselecteerd omdat de mentor enthousiast is over CATch en omdat het spijbelen in deze klas meevalt, waardoor het goed mogelijk is om het project uit te voeren. De onderzoekers waren er kritisch over of in dit geval wel risicoleerlingen werden bereikt. De mentor reageerde daarop met de toelichting dat de meeste leerlingen problemen thuis of op school hebben en dat alle leerlingen een doelgroepverklaring hebben gekregen van de school. Er zijn binnen de school wel zwaardere risicoleerlingen die niet met het project zijn bereikt. Het is een bewuste keuze om het project niet in een klas aan te bieden waar heel veel wordt gespijbeld, omdat een klassikaal cultuurproject dan nauwelijks is te realiseren. Dit probleem bleek tijdens ons bezoek: de leerlingen die binnen de klas het grootste risico lopen om voortijdig uit te vallen, spijbelden die dag.

De werving voor CATch bij Combiwel verliep via mond-tot-mondreclame onder jongeren zelf. Daarnaast nodigden de jongerenwerkers jongeren direct uit en kwamen er deelnemers via crisisopvang. Met alle deelnemers bleek wel iets aan de hand te zijn. Een veelvoorkomend probleem is een ingewikkelde thuissituatie.

Het Sport-It-project dat we in de eerste auditronde hebben bezocht, wordt gecoördineerd door een jongerenopbouwwerker die veel contacten heeft met risicojongeren die bijvoorbeeld overlast veroorzaken in de buurt. Zij ziet Sport-It als een van de activiteiten die binnen het jongerencentrum worden aangeboden (de rollen van instroompartij en onderaannemer vallen in dit geval samen). Werving en selectie is vanwege haar contact met risicojongeren in de buurt voor haar dan ook geen issue. Ze noemde nog wel twee knelpunten met betrekking tot de inschrijvingen:

- Jongeren die niet ingeschreven staan op een woonadres, kunnen niet deelnemen. Hierdoor mag een deel van een vriendengroepje wel meedoen en een deel niet.
- Deelnemers vinden het niet prettig dat er allemaal persoonlijke informatie moet worden ingevuld, om te kunnen sporten.

Kenmerken deelnemers

ClickF1 heeft drie risicoprofielen onderscheiden (van licht naar zwaar). De opzet was dat elke groep qua risicoprofiel gemengd zou worden samengesteld. In de praktijk wordt hier niet aan vastgehouden, mede vanwege het grote aantal deelnemers dat via scholen wordt geworven (en waarbij een hele klas meedoet aan het programma). De jongerenwerkers van Combiwel vinden het van belang dat de groep niet alleen uit zware probleemjongeren bestaat. Er moeten ook deelnemers in zitten van wie de anderen wat kunnen leren. Zoals we hierboven al hebben beschreven, doen voornamelijk dreigend voortijdig schoolverlaters mee. Verder is de samenstelling van een groep (qua etniciteit, geslacht, type problematiek, et cetera) afhankelijk van de instroompartij, het type project en het stadsdeel waar het project plaatsvindt.

Oorzaken uitval

Het CATch-project dat we tijdens de eerste audit hebben bezocht, was nog maar net van start gegaan. Er was op dat moment dus nog geen zicht op eventuele uitvallers. De uitval zal gering zijn, aangezien het programma is opgenomen in het reguliere lesaanbod van de klas en deelname verplicht is. Voor CATch als geheel gaf de projectleider een schatting van de uitval. Hij vertelde dat de uitval over het algemeen dertig procent bedraagt. De uitval ligt hoger bij de deelnemers die via 'zorg' zijn ingestroomd. Ter illustratie merkte de projectleider op dat de directeur van de praktijkschool van ROC ASA hem had gezegd dat het niet realistisch is te verwachten dat 'slechts' dertig procent van de deelnemers uitvalt, aangezien volgens hem dertig procent van de leerlingen in detentie terechtkomt.²

In de tweede auditronde vertelde de projectleider van Sport-It dat Sport-It een aanvullende opdracht van DMO heeft gekregen voor vijf risicovolle scholen. Het risico van uitval hangt voornamelijk af van het type instroompartij. Eerder heeft Sport-It daarom een selectie gemaakt uit de instroompartijen die zich hadden aangeboden op basis van financieel risico en draagvlak. De projectleider is van mening dat de huidige afrekensystematiek niet aansluit op de praktijk, waarbij het niet te voorkomen is dat zware risicojongeren uitvallen.

Zowel bij CATch als bij Sport-It hebben begeleiders van de instroompartijen goed zicht op de oorzaken van uitval. Deelnemers vallen uit door problemen in de thuissituatie, verhuizingen of omdat ze school of werk vinden die ze niet kunnen combineren met het project. Een enkele keer komt het voor dat een deelnemer zonder aanwijsbare reden niet meer op komt dagen.

De meeste uitvallers vallen aan het begin van het traject uit. De deelnemer is dan al geregistreerd, maar wordt niet bekostigd. Afhankelijk van het moment waarop een jongere uitvalt, wordt een deel bekostigd. Vooral de uitval aan het begin van het traject betekent dan ook een financieel risico.

De medewerkers van Combiwel vertellen dat uitval direct gevolgen heeft voor de vergoeding van de culturele partij. De medewerkers van Combiwel vinden het onrechtvaardig dat de culturele partij op basis van het aantal deelnemers wordt vergoed. Zij hebben hun ervaringen met CATch voor ClickF1 op papier gezet en stellen voor om deelnemers inschrijfgeld te laten betalen. Het idee is om het inschrijfgeld terug te geven als de deelnemers het traject goed doorlopen. Als ze tussentijds stoppen of uitvallen, krijgt de docent het inschrijfgeld.

Tevredenheid

Op het MCO hebben we de deelnemers van CATch aan het werk gezien. Ze konden kiezen tussen dans en zang (voor de expressieve leerlingen) en video (voor de meer introverte leerlingen). Vooral bij dans en zang was te zien dat de leerlingen erg betrokken waren en veel plezier beleefden in de les. Van video hebben we – vanwege tijdgebrek en omdat groepjes leerlingen verspreid

² In hoofdstuk 3 worden op basis van de deelnemersregistratie gerealiseerde uitvalcijfers gepresenteerd. De geregistreerde uitval van de trajecten is veel lager dan dertig procent.

waren in het gebouw – geen goede indruk kunnen krijgen. De docenten zang en dans wisten de leerlingen te motiveren. Binnen een mum van tijd waren de deelnemers enthousiast aan het zingen en dansen. Nadat we een stukje van de lessen hebben gezien, hebben we met vier leerlingen (drie meiden en een jongen) gesproken. De drie meiden hebben alle drie toekomstdromen. De één wil kapster worden, de ander vroedvrouw en de derde was zo gegrepen door de zangles, dat zij zangeres wil worden. De enige jongen uit deze klas weet nog niet wat hij wil. Hij volgt een vmbo-opleiding richting Zorg, maar weet nu al dat hij niet in de zorg wil gaan werken. Omdat het traject op het MCO nog maar een paar weken loopt, hebben de leerlingen nog geen goed oordeel kunnen vellen over het traject. Ze zeggen dat ze het een leuk project vinden.

Over een CATch-project dat later op het MCO heeft plaatsgehad, vertelt de bredeschoolcoördinator in een telefonisch interview dat CATch is ingezet om de sociale cohesie te bevorderen. CATch is op cultuur gericht en is ingezet in een economieklas om deze leerlingen met iets anders kennis te laten maken. De leerlingen die hebben deelgenomen, staan nu steviger in de school. Ze zijn veel minder onzeker en ondernemender. Ze doen beter mee in de school: klusjes oppakken, leerlingen en docenten aanspreken. De leerlingen van deze klas hebben veelal moeilijke thuissituaties. 'Je ziet leerlingen opbloeien; vooral meisjes die nu durven zingen en zich zelfs durven te presenteren in een (veilige) groep.' Ook sociale vaardigheden verbeteren sterk. Ze weten nu wanneer ze zachter moeten praten, herkennen nu zelf dat ze staan te schreeuwen.

Ondanks de inspanningen om de jongeren te bereiken, is het de medewerkers van Combiwel niet gelukt om een afspraak met de deelnemers te maken voor een interview. Het traject was al afgelopen. Ze hebben wel een oud-deelnemer bereid gevonden voor een interview. Hij heeft naar aanleiding van CATch met hulp van Combiwel het Productiehuis opgezet. Ze maken producties en halen hun inkomsten voornamelijk uit entreegeld. Hij heeft veel ambities en krijgt naar eigen zeggen via CATch en Combiwel de kans om zich te ontwikkelen tot een ondernemer.

De drie deelnemers van het Sport-It-project die we in de eerste auditronde hebben gesproken, vinden het zaalvoetbalproject heel leuk en zijn tevreden over de coach die wat betreft leeftijd, afkomst en ervaring dicht bij de jongeren staat. Ze vertelden dat ze voorheen vaak op straat rondhingen en dat oudere mensen in de buurt daar bang van werden. Nu zijn zij lekker aan het sporten en hebben de oude mensen in de buurt geen last. Ze versterken hun competenties, bijvoorbeeld hoe je met anderen omgaat en competenties die nodig zijn om een toernooi te organiseren.

In de tweede auditronde hebben we vier Sport-It-deelnemers van Altra, een school voor jongeren met gedragsproblemen, gesproken. Van de vier jongens die we hebben gesproken, willen twee (beide 16 jaar) een opleiding Sport en Bewegen gaan doen. Alle vier beleven ze zichtbaar veel plezier aan Sport-It. Ze vinden het bovendien belangrijk om een goede conditie te hebben. Ze zien

niet allemaal een sportcarrière voor zich. Een jongen van veertien vertelt dat hij graag pooier wil worden. Hierover zegt hij dat hij weet dat het geen goed beroep is, maar dat je er veel geld mee kunt verdienen en dat je lekker aan de bar kunt zitten. Hij vindt een goede conditie belangrijk, omdat je dan tenminste kunt wegrennen voor de politie.

De vierde jongen (15 jaar) is niet erg spraakzaam. Wel vertelt hij dat hij beweging belangrijk vindt en dat hij altijd al veel aan sport deed.

Proces

Wat betreft het proces hebben we voornamelijk gesproken over de organisatie. De organisatie van de projecten zit ingewikkeld in elkaar. ClickF1 is de spil in een netwerk van beleidsmakers, instroompartijen, trajectaanbieders, jongeren en culturele instellingen en sportinstellingen. ClickF1 brengt culturele aanbieders en sportorganisaties in contact met instroompartijen, biedt de methodiek aan de onderaannemers aan en faciliteert de uitvoering van CATch en Sport-It.

Doordat ClickF1 twee BTR-trajecten in beheer heeft, kan ClickF1 naar eigen zeggen een efficiencyslag maken. Zo worden bijvoorbeeld de administratie/backoffice en het beheer van de website gedeeld. Tevens leert Sport-It, zoals eerder beschreven, van de ervaringen die al met CATch zijn opgedaan.

In de vorige projectperiode kwam de meeste instroom van CATch vanuit scholen en jongerenwerk. In het bestek werd daarom de uitdaging geformuleerd om het domein werk en inkomen meer bij de uitvoering van CATch te betrekken. De DWI levert in de praktijk echter nauwelijks jongeren aan, omdat DWI een klantrelatie heeft met de jongeren die niet past bij de methode van CATch. DWI kan de gevraagde begeleiding niet bieden. Daarom is in overleg met DMO afgesproken dat DWI vooralsnog niet als instroompartij hoeft te worden benaderd.

In het gesprek met de projectleiders van CATch en Sport-It is ter sprake gekomen dat met name welzijnsorganisaties (maar ook scholen) niet voldoende bekwaam zijn om aan de administratieve verplichtingen te voldoen.

Uit de gesprekken met de medewerkers van de welzijnsinstellingen zelf (Combiwel en Dynamo) bleek dat ze veel moeite hadden met de registratie. Ze vinden de formulieren ingewikkeld. De medewerkers van Combiwel gaven bijvoorbeeld aan dat de formulieren in de verschillende fasen erg op elkaar leken, waardoor ze soms de verkeerde formulieren hebben ingevuld en alles opnieuw moesten doen. Ze stellen daarom voor de formulieren in een volgende periode verschillende kleuren te geven. De coördinator van Dynamo vertelt dat ze per week anderhalf uur krijgt voor de coördinatie van het project. Ze is echter door de ingewikkelde formulieren veel meer tijd kwijt.

Een mogelijke oorzaak van de ervaren knelpunten is dat Dynamo in dit geval zowel de rol van instroompartij als onderaannemer vervult. Zoals in het bestek is beschreven, ontvangen instroompartijen geen vergoeding voor het werven en begeleiden van de deelnemers. De betrokkene van DMO geeft bij het

controleren van het auditverslag aan dat juist de instroompartijen de administratie als last voelen, omdat het vanuit hun kerntaak wordt uitgevraagd.³

Het voordeel van de werkwijze van ClickF1 is dat de diverse partijen met elkaar in contact kunnen worden gebracht. Een onderdeel van de opdracht is dan ook het stimuleren van de inbedding van de methodiek in de lokale infrastructuur. Om dit te bereiken, is het nodig om een coherent samenwerkingsnetwerk op te bouwen. Dit is lastig, omdat in Amsterdam veel partijen betrokken zijn bij het jeugdbeleid: DMO, het bestuur van de stadsdelen en de besturen van de domeinen (welzijn, onderwijs, werk en inkomen, zorg). In de audit van Sport-It is hierover gezegd dat het doel is dat de instellingen zelfstandig de methodiek van Sport-It gaan toepassen. Dit doel acht ClickF1 te ambitieus, omdat de instroompartijen de begeleiding die ze met Sport-It bieden, niet in de kerntaak zetten. Hierdoor levert Sport-It voor de instroompartijen extra (niet-betaalde) werkdruk op.

De netwerkcoördinator van stadsdeel De Baarsjes onderschrijft dit punt. Om de inbedding te laten slagen, zou er meer ruimte (werktijd en opdracht-formulering) voor het jongerenwerk moeten komen. Jongerenwerkers moeten voor deze trajecten meer uren werken en op andere tijden.

Uit de audit van CATch bleek dat de organisatie goed verloopt. Bij CATch lijken zich minder problemen in de organisatie voor te doen dan bij Sport-It. In het gesprek met de projectleider vanuit ClickF1 is hierover gezegd dat er expertmeetings worden gehouden om de betrokken onderaannemers (culturele partijen en sportpartijen) en instroompartijen te informeren en te motiveren. Ook is er een markt georganiseerd waarbij culturele partijen zich konden presenteren aan de instroompartijen. In december vond er in de Melkweg weer een eindpresentatie plaats van de CATch-projecten. De betrokken partijen zijn over het algemeen tevreden over en trots op het project. Wel zorgt de ESF-financiering voor een grote administratieve last en een financieel risico, omdat jongeren die vroegtijdig uitvallen niet worden bekostigd.

Slaag- en faalfactoren

Als belangrijke slaagfactor wordt de heldere methodiek en aansluiting bij de belangstelling van de jongeren genoemd. Een slaagfactor is ook dat ClickF1 in staat is kritisch naar de eigen organisatie te kijken. Als faalfactor kan gelden dat volgens externen wordt gewerkt met vaste instroommomenten. Dat beperkt de mogelijkheden voor instroom. Ook de strakke voorwaarden voor financiering en de financiële straf voor uitval zijn faalfactoren. Dit laatste kan leiden tot risicomijdende selectie, waardoor de mix van lichtere en zwaardere risicojongeren niet wordt gerealiseerd.

³ De auditverslagen zijn schriftelijk (per e-mail) gecorrigeerd en aangevuld door de betrokken medewerkers bij DMO.

Conclusie

Uit de gesprekken met deelnemers en betrokkenen van scholen en welzijnsinstellingen blijkt dat zowel CATch als Sport-It bijdragen aan sociale vaardigheden en zelfvertrouwen van de jongeren. De trajecten bereiken, mede ingegeven vanuit het beperken van financiële risico's, voornamelijk het lichtere deel van het spectrum van risicojongeren.

De belangrijkste knelpunten hebben te maken met de ingewikkelde organisatie en de betrokkenheid van veel verschillende partijen. Bij scholen zijn de trajecten te veel afhankelijk van enthousiaste individuen en bij welzijnsinstellingen zijn er problemen met de registratie en krijgen de uitvoerenden te weinig tijd, doordat het traject niet in de kerntaak wordt gezet. De organisatie is zich bewust van deze punten, maar geeft aan hier nauwelijks op te kunnen sturen.

Positief is dat de organisatie zich een goed inzicht heeft in de slaag- en faalfactoren. ClickF1 kijkt kritisch naar de eigen organisatie, zoekt mogelijkheden om de eigen prestaties te monitoren en zet zich in om de projecten continu te verbeteren.

2.2 Edutainment

Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
Edutainment	Groep	Professionals welzijn, vrije veld en onderwijs	Conform BTR, lichte risicojongeren	400

Projectbeschrijving

Edutainment biedt risicojongeren tussen de 15 en 23 jaar in groepsverband een coachingstraject aan. Een groep van circa tien deelnemers werkt, onder begeleiding van een coach, gedurende zes tot acht maanden aan een concreet product zoals een cd opnemen, een optreden verzorgen of een tijdschrift opzetten.

De projectleiding van Edutainment is in handen van B&A. Op basis van een aantal groepsgesprekken met risicojongeren en contacten in het veld van welzijn, onderwijs en arbeidsmarkt heeft B&A de eerste versie van de methodiek van Edutainment ontwikkeld. Vervolgens is de methodiek getest in het veld. De leerervaringen van dit traject hebben geresulteerd in de methodiekbeschrijving 'Edutainment in een Amsterdamse Praktijk'.

In de huidige projectperiode (2006 en 2007) wil DMO vierhonderd jongeren laten deelnemen aan Edutainment in drie zogenoemde golven. De eerste golf is gestart in april 2006, de tweede in oktober en de derde eind januari 2007. Na de derde golf is nog een vierde golf gestart. In de derde golf waren veel coaches uitgevallen. De vierde golf is daarom opgezet met zes succesvolle coaches die direct door B&A worden aangestuurd.

B&A werkt met coaches die afkomstig zijn uit het onderwijs, het welzijnswerk of het vrije veld (mensen die professioneel of vrijwillig actief zijn in hun buurt of wijk en vanuit die rol met jongeren te maken hebben). Met name deze coaches in het vrije veld neemt B&A op projectbasis in dienst. De coaches worden begeleid door coördinatoren en krijgen een training ter voorbereiding op hun taak. De coördinatoren wisselen onderling hun ervaringen uit in intervisiebijeenkomsten. In de eerste golf waren er twee coördinatoren, in de tweede golf waren er vijf en voor de derde en grootste golf zijn er twaalf coördinatoren en ongeveer 45 coaches.

Doel

Het doel van de coachingstrajecten is de ambities en aspiraties van jongeren omzetten in concrete stappen die zijn gericht op het voltooien van de opleiding of het verkrijgen van werk. Er wordt vooral naar gestreefd bij de schoolgaande jongeren de binding met school te versterken. De jongeren die niet meer naar school gaan en geen startkwalificatie hebben, worden eventueel weer teruggeleid naar school. In de eerste auditronde werd arbeidstoeleiding door de projectleiding als een brug te ver beschouwd. In de tweede audit vertelde de projectleider dat er sterk is ingezet op het toeleiden naar werk. Er is voor twintig uur per week een bedrijvenscoördinator aangenomen die in samenwerking met de coaches bemiddelt tussen deelnemers en werkgevers. De coördinator heeft een netwerk van bedrijven opgebouwd en deelnemers worden beter ondersteund bij het vinden van werk (schrijven van sollicitatiebrieven, opstellen van cv's). Sinds maart 2007 zijn er vier coaches die extra zijn getraind op het toeleiden naar werk.

Deelnemers

Doelgroep

Binnen de doelgroep die in het BTR-programma is vastgesteld, richt Edutainment zich met name op de dreigend voortijdig schoolverlaters. Het gaat om jongeren in de leeftijdsgroep 15-23 die (nog) geen startkwalificatie hebben. De meeste jongeren zitten op het vmbo. Uit de audit is niet gebleken in welke mate de jongeren risicogedrag vertonen zoals ongeoorloofd verzuim. De coördinatoren van B&A gaan hierbij af op de indruk die de coaches van de jongeren hebben of de zorgmentor op school.

In de gesprekken in de eerste auditronde is benadrukt dat de methode van Edutainment niet geschikt is voor jongeren met zwaardere problematiek. Edutainment richt zich op de lichte kant van het spectrum risicojongeren en probleemjongeren.

Volgens de coördinator is Edutainment geschikt voor een bredere doelgroep dan de strikte doelgroep die is geformuleerd vanuit ESF. Edutainment is ook geschikt voor jongeren die al een diploma op mbo2-niveau hebben behaald. Vaak merken deze jongeren als ze gaan werken dat ze helemaal niet goed weten wat ze nu eigenlijk willen. Ook realiseren ze zich dan dat ze voor een leuke baan of meer carrièremogelijkheden meer opleiding nodig hebben.

Werving en selectie

De coaches werven zelf deelnemers. Er is geen protocol voor de intake en selectie. De coaches schatten in of de jongeren binnen de doelgroep passen (risicjongeren, dreigend voortijdig schoolverlaters) en verder is deelname afhankelijk van de motivatie van de jongere. De coaches werven via hun eigen netwerk. Vaak werken zij als jongerenwerker of mentor en kennen zij een groepje jongeren, die weer hun vrienden benaderen, zodat de groep steeds groter wordt. Coaches hebben vanaf de start twee maanden de tijd om een groep jongeren bij elkaar te krijgen. Zij werven via scholen, welzijnsinstellingen, doelgroeporganisaties (bijvoorbeeld een moskee) en/of het eigen netwerk. DWI, jongerenloketten of de politie worden niet gebruikt als instroomkanaal.

In de tweede golf is meer ingezet op de werving van jongeren via scholen. Er worden dan klassen of samengestelde groepen met risicjongeren geselecteerd voor deelname aan Edutainment. De selectie geschiedt niet individueel en gebeurt op basis van inschatting van bijvoorbeeld zorgmentoren. Het voordeel van Edutainment via school is dat er al vaste contactmomenten met de jongeren zijn en dat kan worden gebruikgemaakt van de faciliteiten (andere Edutainmentgroepen moeten ook een ruimte zoeken waar ze bijeen kunnen komen). Het risico hiervan is dat de doelgroep vaak weerstand heeft tegen school, en dus ook tegen iedereen die is verbonden aan de school.

Kenmerken deelnemers

De coachgroep van de mentor met wie tijdens de eerste audit is gesproken, bestond uit twaalf jongens, van wie er drie tussentijds zijn uitgevallen. De etnische samenstelling van deze groep was divers: Surinamers, Antillianen, Congolezen, Puerto Ricanen. In algemene termen zijn verder geen uitspraken gedaan over het type deelnemers. De samenstelling van de deelnemersgroep is vooral afhankelijk van de wijze waarop de coach deelnemers werft. In ieder geval moeten ze gemotiveerd zijn om samen met de groep een eigen project te verwezenlijken.

In de tweede auditronde hebben we drie jongeren uit stadsdeel De Baarsjes gesproken. Hun 'droomproject' was een buurtfeest. Er deden tien tot twaalf deelnemers mee (allemaal via de huiswerkbegeleiding in de Willem Schoutenstraat). EBA, de stichting die de huiswerkbegeleiding organiseert, kiest voor 'veilige jongeren'. De deelnemers moeten alles zelf uitzoeken voor hun droomproject (financiering, locatie, et cetera). Daarom vindt de coördinator van EBA het van belang dat ze bepaalde vaardigheden (zoals op tijd komen) al hebben. In De Baarsjes zijn de deelnemers voornamelijk van Turkse en Marokkaanse afkomst. Het is een groep met weinig zelfvertrouwen.

Oorzaken uitval

De projectleider geeft aan dat er weinig tussentijdse uitval is, omdat het groepsproces centraal staat. Over het algemeen geldt dat óf de hele groep doorgaat, óf dat de hele groep stopt. In de eerste golf hebben acht coaches het hele traject met hun groep afgerond. Eén groep is uitgevallen. De coaches zijn, zoals eerder gesteld, relatief vrij in hun keuze voor de samenstelling van

hun coachgroep. Eén van de coaches heeft gekozen voor een project voor jongeren die de ondersteuning volgens haar het meest nodig hadden: een groep tienermoeders. Uiteindelijk bleek het voor deze groep deelnemers lastig om altijd aanwezig te zijn bij de bijeenkomsten en is de groep ermee gestopt.

EBA (de stichting voor huiswerkbegeleiding die we in de tweede ronde hebben bezocht) heeft acht groepen gestart, waarvan er naar eigen zeggen één niet goed van de grond is gekomen, omdat het een groep was met veel ruzie en omdat de jongeren problemen hadden met de identificatieverplichting.

Tevredenheid

In de eerste ronde hebben we met slechts één deelnemer kunnen spreken tijdens de audit. Van tevoren was afgesproken dat er vijf tot zeven deelnemers aanwezig zouden zijn voor een interview tijdens de audit, maar de meesten waren afwezig. De deelnemer die we hebben gesproken, was tevreden. Hij bezit op dit moment nog geen startkwalificatie en volgt geen opleiding meer. Hij heeft wel betaald werk en heeft zich inmiddels ingeschreven voor een vervolgopleiding op mbo 4-niveau. Hij wil graag verder studeren in de muziekwereld en is van plan om na deze mbo-opleiding een verkorte hbo-opleiding te gaan volgen.

In de tweede auditronde hebben we met drie jongeren gesproken. Twee meisjes van veertien en zestien jaar en een jongen van vijftien.⁴ Hun project was het organiseren van een buurtfeest in stadsdeel De Baarsjes. In het project was veel onduidelijk. Zo zou de ruimte voor het feest gratis zijn, maar ineens werd er toch vijf euro entree gevraagd. De locatie, die door de coach was geregeld, bleek veel te groot voor het feest. Het meisje van veertien wist niet meer precies wat haar taak was bij het droomproject. Het andere meisje herinnert haar eraan dat zij en haar moeder hebben geholpen met de hapjes en de versiering. Ze vertelt dat ze pas 'een dag ofzo' voor het feest bij het project betrokken was.

De jongen heeft geholpen met de DJ-apparatuur. Van de drie deelnemers vindt alleen hij dat hij echt iets heeft geleerd van het project, omdat hij nu beseft hoe het werkt als je een feest wil organiseren.

Het meisje van zestien was pas twee weken voor het feest bij het project betrokken. Zij zou graag nog een keer zoiets willen organiseren. Zij ziet voor zichzelf wel een toekomst in hotelmanagement of evenementen. De andere twee zouden niet nog eens een buurtfeest willen organiseren.

Een extern betrokkene, de netwerkcoördinator van stadsdeel De Baarsjes, gaf aan dat Edutainment in het stadsdeel niet goed van de grond is gekomen door problemen binnen het jongerenwerk.

De programmacoördinator Jeugd en Veiligheid van stadsdeel Centrum gaf aan dat de Edutainmenttrajecten in het centrum wel goed zijn verlopen. De trajecten werden aangeboden via IJsterk (welzijn). Edutainment gaf de jongeren

⁴ De interviews zijn gehouden toen het project al was afgelopen. De Edutainment-coördinator die de interviews had georganiseerd, wist niet of de twee meiden die er later bij betrokken waren officiële deelnemers waren of niet, omdat de coach de jongeren heeft geworven.

veel structuur en jongeren die niet op school zaten zijn weer terug naar school gegaan. Edutainment heeft bijgedragen aan de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren. Het project is geschikt voor jongeren die rondhangen in jongeren-centra. De coördinator is er voorstander van dat Edutainment zowel via scholen als via welzijnsorganisaties wordt aangeboden.

Ook de bredeschoolcoördinator van het MCO is erg positief over Edutainment. Op het MCO is Edutainment ingezet in de AKA-klas. Hierin zitten leerlingen met grote problemen, bijvoorbeeld in de thuissituatie, maar ook gedragsproblemen zoals autisme. Het zijn leerlingen die 'niets te dromen hebben'. Deze leerlingen zijn eigenlijk al door de maatschappij beschreven als hopeloos. Met Edutainment zetten ze een heel project neer, de leerlingen maken hun droom waar. Edutainment stuurt de jongeren bij en het project draagt eraan bij om de jongeren binnen de school te houden. Zo zijn ze na een intensieve begeleiding in staat om te cateren voor grote groepen. De deelnemers aan het Edutainmentproject zien nu zelf weer hun mogelijkheden. Er is bijvoorbeeld een jongen die al wat ouder is en die bij het MCO is binnengekomen als analfabeet. Het MCO had hem eigenlijk niets te bieden, niets sloeg aan, het IQ is te laag, maar hij gaat nu de koksopleiding doen. Bij Edutainment heeft de school wel moeite gehad met de docent die van buitenaf kwam. Zijn werkwijze paste moeilijk binnen de school. Iedereen die binnen de school werkt, moet zich aan de gezamenlijk afgesproken regels van de school houden. Op die manier is het pedagogisch-didactisch klimaat het beste gewaarborgd. Een jongerenwerker van buiten moet van tevoren weten waar hij aan begint. MCO was wel bij de selectie betrokken. Het was een bijzonder aardige jongen die zeker wat toe te voegen had, maar door zijn houding ten opzichte van het pedagogisch-didactisch klimaat dat op het MCO heerst, werd het voor hem en de groep bijzonder moeilijk om de rust te creëren die nodig is, zodat leerlingen zich konden ontwikkelen.

Proces

De jongeren worden in groepsverband gecoacht. De jongeren komen minimaal één dagdeel per week bijeen onder begeleiding van de coach. Tijdens de groepsbijeenkomsten moet de coach ook individuele aandacht schenken aan de jongeren. Dit komt volgens de coördinator echter niet bij elke coach even goed uit de verf.

De jongeren bepalen zelf wat voor soort droomproject (bijvoorbeeld het organiseren van een multicultureel debat, een drumfestival of een hiphopevenement) ze willen gaan doen. Tijdens de begeleiding van de jongeren moeten de coaches de juiste balans zien te vinden tussen sturing en de jongeren zelf verantwoordelijk laten zijn voor het succes van hun project. Volgens de coördinator is een goede coach iemand die goed kan luisteren, zich kan inleven in de leefwereld van de jongeren en goede vragen kan stellen.

De instroom van deelnemers in het traject is redelijk volgens planning verlopen. In de eerste auditronde vertelde de projectleiding dat er voldoende coaches waren te vinden en de meeste coaches zijn ook goed in staat om deelnemers te vinden en hun eigen groep op te starten.

De eerste golf van de huidige projectperiode is in april 2006 van start gegaan. Er zijn toen negen groepen gestart, waarvan er twee niet goed van de grond zijn gekomen. Die zijn gestopt. In oktober 2006 is de tweede golf met achttien groepen gestart. Vier daarvan zijn doorgeschoven naar de derde golf, omdat de coaches de groep niet rondkregen, de ESF-administratie niet rondkregen of door privéomstandigheden van de coach zelf: een van hen kreeg een andere baan. Als er op het moment dat een coach stopt al een groep is geformeerd, neemt een andere coach de groep over. De derde golf is eind januari van start gegaan. In deze golf zijn er 45 coaches die in totaal 39 groepen zouden opstarten. In de derde golf vielen echter veel coaches uit. Daarom is nog een vierde golf gestart met zes succesvolle coaches. Zij vallen direct onder de coördinatie van B&A. Het zijn vooral coaches uit het vrije veld, die midden in de omgeving van de jongeren zitten.

Gemiddeld heeft een groep tien deelnemers (met een maximum van 15 deelnemers). Deze uitlooptmogelijkheid biedt de garantie dat er voldoende deelnemers zijn die tot de ESF-doelgroep behoren. Er worden namelijk ook jongeren toegelaten die niet tot de doelgroep behoren. Het gaat om jongeren die geen doelgroepverklaring kunnen krijgen, omdat ze bijvoorbeeld ouder zijn dan 23 of al over een startkwalificatie beschikken. Het streven is dat per groep negen deelnemers die tot de officiële doelgroep behoren, het project succesvol doorlopen. Aan de coaches wordt een streefcijfer van tien succesvolle doelgroepdeelnemers gecommuniceerd.

Het werven van de coaches behoort tot de verantwoordelijkheden van de coördinatoren.⁵ De coaches zijn afkomstig uit het onderwijs, welzijnswerk of vanuit het vrije veld. De projectleider merkt een verschil op tussen enerzijds de coaches uit het welzijnswerk en het onderwijs, en anderzijds de coaches uit het vrije veld, de zogenoemde maatschappelijke ondernemers. De 'traditionele' jongerenwerkers zijn niet zo gewend om te werken met deadlines en afspraken, zij komen bijvoorbeeld niet altijd naar de cursus. De manier van werken voor Edutainment en de administratieve belasting die daarbij komt kijken, vergt van hen een cultuuromslag. B&A treedt waar nodig streng op en zet de samenwerking stop als een coach twee keer niet is komen opdagen of binnen twee maanden nog geen complete groep bij elkaar heeft. Met de maatschappelijk ondernemers is het volgens de projectleider prettiger samenwerken. Zij houden zich goed aan de afspraken en maken het Edutainment-project echt tot hun eigen project.

Volgens de coördinator die ook de trainingen aan de coaches verzorgt, hebben docenten en jongerenwerkers echter wel het voordeel dat zij vanuit hun werk en opleiding al veel kennis hebben van groepsprocessen en van coaching. De coaches uit het vrije veld hebben op dit vlak extra aandacht nodig tijdens de training. Sommige coaches uit het jongerenwerk zijn gewend om vanuit hun eigen methodiek te werken en vinden het moeilijk de verantwoordelijkheid voor het slagen van het project uit handen te geven aan de

⁵ Zoals eerder in het verslag is beschreven, geven de coördinatoren een training aan de coaches en begeleiden ze de coaches gedurende het traject.

jongeren. Hierdoor werken zij niet meer volgens de methodiek van Edutainment, waarbij het juist belangrijk is de jongeren zelf het initiatief te laten nemen. Het probleem zit mogelijk vooral in de communicatie richting de coaches. Coaches voelen zich soms beledigd dat ze een training moeten volgen. Voor hen is het niet helder genoeg dat Edutainment een bijzondere methodiek is, een verdieping van wat ze vanuit het jongerenwerk al weten en toepassen. Om dit te ondervangen, heeft B&A het proces op twee punten bijgeschaafd. Voor de training wordt eerst bekeken welke competenties de coaches al in huis hebben en daarnaast zijn draaiboeken opgesteld als aanvulling op de training. In de draaiboeken is stap voor stap weergegeven wat de coaches met de jongeren kunnen doen.

B&A zet sterk in op het netwerk met andere betrokken organisaties:

- 1) stadsdelen en centrale stad;
- 2) onderwijsinstellingen;
- 3) welzijnsinstellingen;
- 4) arbeidstoeleidingsorganisaties;
- 5) doelgroeporganisaties;
- 6) bedrijfsleven;
- 7) maatschappelijke ondernemers;
- 8) later in de projectperiode is Edutainment ook gaan samenwerken met Streetcornerwork.

Een van de aandachtspunten van B&A is het contact met de stadsdelen. Om Edutainment in te bedden in het (lokale) jeugdbeleid, zoekt B&A contact met de stadsdelen. B&A ziet de stadsdelen het liefst in een regierol en als gesprekspartner met uitvoerende welzijnspartijen. Maar de stadsdelen houden zich bezig met lopende prestatiecontracten en leggen geen methode op aan welzijnsinstellingen. De steun van de stadsdelen zou een toegevoegde waarde kunnen hebben in de samenwerking tussen Edutainment en de welzijnsinstellingen. De communicatie met de welzijnsinstellingen verloopt voornamelijk via coördinatoren, dit zijn vaak de managers van de coaches. Zes coördinatoren moeten voor 42 coaches informatie doorgeven aan B&A. Doordat de communicatie door meerdere lagen verloopt, gaat er informatie verloren. Omdat de informatie-uitwisseling moeilijk verloopt en omdat de producties van de groepen omvangrijk zijn en veel geld kosten, zou B&A het liefst de coördinatoren in eigen beheer hebben.

Verder is een start gemaakt om Edutainment meer met het onderwijs te verbinden. Hier moet nog een goede vorm voor worden gevonden, omdat deze vorm ook een aantal nadelen heeft. Er vindt dan namelijk geen selectie plaats op basis van motivatie, terwijl dat cruciaal is in de methodiek. Een tweede risico is dat sommige jongeren weerstand hebben tegen school en alles wat met school is verbonden. De negatieve houding ten aanzien van school wordt dan ook verbonden met een negatieve houding ten aanzien van Edutainment.

Slaag- en faalfactoren

Als belangrijke slaagfactor wordt de methodiek van Edutainment gezien. Vooral het type project en de kortetermijndoelen zijn pluspunten. Dat er niet altijd zicht is op de deelprojecten en begeleiders is een belangrijke faalfactor.

Conclusie

Zoals blijkt uit de ervaringen van externe betrokkenen, sorteert de methodiek duidelijk effect als het project organisatorisch goed verloopt. Doordat de deelnemers zelf een droom waarmaken, door een project neer te zetten, zien ze wat ze kunnen en zijn ze beter gemotiveerd voor school of werk. Cruciaal is dat de deelnemers zelf gemotiveerd zijn om deel te nemen aan het traject. Edutainment heeft deze periode echter veel te kampen gehad met organisatorische problemen. Een van de gevolgen hiervan is dat groepen niet van de grond kwamen door uitval van coaches.

De projectleiding beschikt over weinig sturingsmogelijkheden vanwege de grote rol die de coördinatoren in het project spelen. De coördinatoren zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor de selectie en training van coaches en voor de communicatie met de coaches. Echter, de projectleiding signaleert dat zowel de coördinatoren als de coaches beperkte organisatorische kwaliteiten hebben.

Om de organisatie beter te laten verlopen, heeft de projectleiding behoefte aan meer sturingsmogelijkheden. In de ogen van de projectleider zou het ideaal zijn als de coördinatoren en liefst ook de coaches in dienst waren van B&A, zodat ze direct kunnen worden aangesproken op hun functioneren. Er is al een stap genomen: voor de laatste golf van deze periode heeft B&A zelf coaches geselecteerd. Coaches zijn cruciaal voor het slagen van het project en voor het op de juiste manier uitvoeren van de methodiek.

2.3 ENIP!

Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
ENIP!	Groep	Vrijwilligers/ professionals	Conform BTR, (Marokkaanse) hangjongens	120

Projectbeschrijving

ENIP! staat voor En Nu Iets Positiefs!. Het project ENIP! is in 2000 als een buurtinitiatief ontstaan, naar aanleiding van overlast van Marokkaanse hangjongeren op en rond het August Allebéplein in Amsterdam. In het project knappen jongeren spullen op. Ze verven en repareren bijvoorbeeld oude meubels en ziekenhuisbedden. De deelnemers gaan gedurende drie maanden drie keer per week naar werkavonden. Jongeren die zich tijdens het traject aan de regels hebben gehouden en die zich goed hebben ingezet, mogen vervolgens mee op een tiendaagse reis naar Marokko om de spullen naar de

plaats van bestemming te brengen. Deze reis is bedoeld om een 'shokeffect' bij de deelnemers teweeg te brengen en ze daardoor te laten beseffen dat ze in Nederland goede kansen krijgen, die ze moeten grijpen.

Daarnaast zijn er trainingen. In Amsterdam-Noord was de groep die we bezochten net begonnen en hadden er nog geen trainingen plaatsgevonden. Maar op de agenda stonden een sollicitatietraining, een training van de Anne Frank Stichting over onderwerpen als discriminatie, homofobie en anti-semitisme, en een voorlichtingsavond van de stichting Delinquentie en Samenleving.

Doel

Het doel is om jongeren die in een negatieve spiraal zitten (beeldvorming in de media, stigmatisering, criminaliteit, overlast, et cetera) een positief toekomstbeeld te geven en ze te stimuleren om kansen te pakken die de Nederlandse samenleving biedt. Concreet wordt ernaar gestreefd om de jongens terug te plaatsen naar school of werk. Binnen het project doen jongeren werkervaring op en leren ze op tijd te komen en afspraken na te komen.

Deelnemers

Doelgroep

De doelgroep van ENIP! is conform het BTR-programma: risicojongeren in de leeftijd van 16 tot 23 jaar, die niet of partieel leerplichtig zijn, geen startkwalificatie bezitten en de binding met opleiding en werk dreigen te verliezen of hebben verloren. Hierbij richt ENIP! zich uitsluitend op jongens die in de buurt overlast veroorzaken. In de meeste stadsdelen kennen de deelnemers elkaar daardoor al van de straat.

De samenstelling van de groepen verschilt wel per locatie. Zo zijn de deelnemers in Geuzenveld gemiddeld wat ouder dan die van de andere ENIP!-groepen. De groep wordt als zwaarder omschreven: er zitten jongens tussen die het goed doen op school, maar die wel in de criminaliteit zitten. De helft van de groep is bekend bij politie en/of justitie.

Werving en selectie

Jongens worden via vindplaatsen geworven, voornamelijk via het jongeren-centrum. Daar vertelt iemand van ENIP! over het project en de reis naar Marokko. Vervolgens krijgen de jongens een film te zien. Ongeveer twee op de tien geïnteresseerden komen in aanmerking om deel te nemen: de anderen hebben al werk of zijn al gemotiveerd om een opleiding te doen.

Vervolgens nemen de jongens eerst een of twee keer deel aan een werkavond, voordat zij worden geregistreerd als deelnemer. Dan volgt de definitieve beslissing om deel te nemen en wordt een contract getekend. Het is niet bekend hoeveel jongens na die eerste twee avonden toch besluiten om niet aan ENIP! deel te nemen. Tijdens ons bezoek in Amsterdam-Noord, dat twee weken na de start plaatsvond, waren nog niet alle jongens gecontracteerd. Voorwaarde om deel te kunnen nemen, is dat ze toestemming geven om te worden gescreend. Na de screening (politie, justitie, school, et cetera) weet de

organisatie van ENIP! officieel wat er met de jongens aan de hand is (of ze in aanraking zijn geweest met politie/justitie). Vóór de screening heeft de organisatie al een indruk door het eigen verhaal van de jongeren. Per 25 deelnemers voldoen er doorgaans twintig aan de eisen om in aanmerking te komen voor de ESF-subsidie. De rest wordt op een andere wijze gefinancierd. Sommige jongens die niet aan de ESF-voorwaarden voldoen, zijn een rolmodel voor de anderen en worden juist daarom wel toegelaten tot het project. In de tweede auditronde vermeldde de projectleiders dat de werving deze periode goed verloopt, omdat ENIP! 'naam heeft gemaakt'.

Kenmerken deelnemers

Nagenoeg alle deelnemers zijn van Marokkaanse afkomst. Dit heeft volgens de projectleiders te maken met de samenstelling van de wijken waarin wordt geworven. De organisatie staat naar eigen zeggen open voor jongens met een andere etnische achtergrond. De extern betrokkenen hebben bedenkingen bij de eenzijdige (etnische) samenstelling van de groepen.

Omdat het project in Noord net was gestart en nog niet alle deelnemers officieel waren ingeschreven, had de projectleiding niet precies zicht op de samenstelling van de deelnemersgroep. Binnen de ENIP!-methode is het van belang dat de groep divers is samengesteld. Doorgaans zijn ongeveer vier rolmodellen in de groep opgenomen (de begeleider met wie we hebben gesproken was in zijn groep destijds het rolmodel). Rolmodellen zijn jongeren die voorbeeldgedrag vertonen en een goede verbinding hebben met school of werk. In Amsterdam-Noord was op het moment van het bezoek één rolmodel.

De groep in Geuzenveld is in vergelijking met de andere groepen 'extreem zwaar'. Toch was het soms moeilijk om een doelgroepverklaring⁶ te krijgen, omdat de jongens zich goed gedragen op school.

Oorzaken uitval

Het merendeel van de jongens die aan eerdere ENIP!-trajecten hebben deelgenomen, is volgens de projectleiding goed terechtgekomen. Jongens die uitvallen, hebben vaak zwaardere problemen thuis (of ze ervaren de problemen zwaarder dan anderen). Daarnaast wordt uitval veroorzaakt doordat deelnemers een baan vinden of zich niet goed gedragen in het traject. Bovendien wordt streng opgetreden als er politiecontact is geweest.⁷

Tevredenheid

De drie deelnemers die we in Noord hebben gesproken, zitten op school of volgen een werktraject. Eén jongen werkt via een werktraject vier dagen per

⁶ Voor een geldige inschrijving voor een BTR-traject is een doelgroepverklaring vereist. Er zijn drie soorten verklaringen: 'verklaring dreigend voortijdig schoolverlater', 'verklaring voortijdig schoolverlater' en een verklaring van het CWI. De verklaringen kunnen worden afgegeven door zorgcoördinatoren en directeurs van scholen, door de leerplichtambtenaar, door het RMC en door het CWI.

⁷ Het volgende hoofdstuk bevat een analyse van de deelnemersadministratie van de BTR-trajecten. Hierin worden onder meer concrete cijfers over uitval gepresenteerd.

week in de installatietechniek. De twee andere jongens volgen een technische opleiding op het vmbo. Twee van de drie geven overtuigend aan dat ze werk of opleiding belangrijk vinden. Een van de jongens die een vmbo-opleiding volgt, kwam minder gemotiveerd over en liet in het gesprek, behalve zijn ongeïnteresseerde houding, niet veel van zichzelf zien. In welke mate deze jongeren problemen hebben, spijbelen of overlast veroorzaken in de buurt werd in het gesprek niet duidelijk. De projectleider vertelde dat de meeste jongens uit de groep 'de halve dag in bed liggen'. Op basis van ons gesprek met de jongeren hebben we bij twee van de drie, zoals hierboven is beschreven, een andere indruk gekregen. Mogelijk hebben de jongens sociaal wenselijke antwoorden gegeven.

De deelnemers die we in Amsterdam-Noord hebben gesproken zijn enthousiast over het project, maar vinden dat ze hard moeten werken. Zeker omdat ze overdag naar school gaan of werken. Vooral de reis naar Marokko spreekt ze aan. Ze verwachten niet dat het een vakantie wordt en denken dat ze onder de indruk zullen zijn van het leven daar. In de film hebben ze al gezien hoe ze zullen worden geconfronteerd met arme mensen in bejaardenhuizen of de situatie in een jeugdgevangenis in Marokko. Ook de begeleider die zelf deelnemer is geweest, is positief over ENIP!. De reis naar Marokko vond hij – zoals de methode bedoeld is – confronterend.

De drie deelnemers (twee zijn 18 jaar en één is 20 jaar) die we in Geuzenveld hebben gesproken, volgen alle drie een mbo-opleiding. Twee van hen hebben een bijbaantje bij een callcenter en één werkt bij zijn oom en verkoopt antiek op de bazaar. De jongen van twintig zit in het tweede jaar van de opleiding verzekerings- en bankwezen. Hij geeft aan dat het een moeilijke opleiding is en dat hij eerder al twee andere opleidingen heeft geprobeerd. Eén van de jongens van achttien jaar zit in het derde jaar van de opleiding sociaal-juridische dienstverlening. Het lijkt hem leuk om met mensen te werken en hij wil hierna nog een hbo-opleiding doen. De derde deelnemer heeft nog geen idee wat hij met zijn toekomst wil.

Ze hebben ENIP! leren kennen via 'De Bus'. De Bus is een bus met activiteiten, waar jongeren spelletjes kunnen doen en koffie kunnen drinken. In het gesprek laten de jongens weinig van zichzelf zien. Ze maken een ongeïnteresseerde en achterdochtige indruk en praten over ENIP! in termen die ook op de website van het project staan. Zo noemen ze bijvoorbeeld dat de reis naar Marokko een 'shokeffect' teweegbrengt en dat het zeker geen 'snoepreisje' is. Later in de audit gaf één van de begeleiders aan dat deze jongeren slim zijn en onder allerlei omstandigheden precies weten wat ze moeten zeggen. Ze weten hulpverlening en andere organisaties naar hun hand te zetten. Een voorbeeld dat de begeleider gaf, is dat ze bij de rechter strafvermindering weten te krijgen door te zeggen 'Maar meneer, het gaat nu juist zo goed op school'.

De jongens uit Geuzenveld gaven aan tevreden te zijn over ENIP!. Ze hebben geen klachten. Eén gaf aan dat hij het niet echt leuk vindt, maar dat het wel goed staat op zijn cv.

Proces

Toen de eerste audit werd uitgevoerd waren er twee ENIP!-trajecten, één in Amsterdam-Oost en één in Amsterdam-Noord. Daarnaast is er subsidie aangevraagd bij het stadsdeel Noord voor een traject in een ander deel van Noord. De helft van de begeleiders in Noord zijn vrijwilligers die werkzaam zijn bij een welzijnsinstelling. De begeleiders staan dichtbij de jongeren, zij hebben veelal dezelfde achtergrond.

Na de reis naar Marokko worden de jongeren individueel begeleid bij het solliciteren of het inschrijven bij een opleiding. Eén keer per twee weken zullen de partners uit het buurtnetwerk dan bij elkaar komen om de stand van zaken van de individuele jongeren te bespreken. Officieel staat er zes maanden voor de individuele nazorg. Uit de praktijk van eerdere ENIP!-projecten blijkt naar eigen zeggen dat begeleiders ook na die zes maanden nog contact houden. Uit eerdere ENIP!-trajecten in andere stadsdelen blijkt ook dat jongens er na de reis vaak zelf in slagen snel een baan te vinden.

Het contact met DMO en de verantwoording naar ESF verloopt goed. Het enige probleem met de gegevensverstrekking voor ESF is de afhankelijkheid van derden: het duurt bijvoorbeeld lang om de benodigde handtekeningen van scholen te krijgen.

Slaag- en faalfactoren

De projectleiders zijn van mening dat de methodiek van ENIP! een slaagfactor is. Belangrijke pluspunten daarin vinden zij de achtergrond van de vrijwilligers, de methode van werving en de samenwerking met de welzijnsinstellingen. De belemmeringen en verbeterpunten die zij signaleren, worden vooral buiten de eigen methodiek en organisatie gezien: politie, werkgevers, jongerenwerk, hulpverleningsinstanties en stadsdelen werken niet voldoende mee en daardoor is er soms onvoldoende zicht op de achtergrond van de deelnemers. De externen die wij hebben gesproken zien dat anders. Volgens hen moet er vanuit ENIP! nauwer worden samengewerkt met de stadsdelen en politie. Dat zou leiden tot meer en beter zicht op de achtergrond van de deelnemers. Bovendien willen deze partijen meebeslissen over de samenstelling van de groep. De samenstelling van de groep is een essentieel onderdeel van de methodiek. Wanneer de groep verkeerd wordt samengesteld, kan het zijn dat de band binnen de groep wordt versterkt, zonder dat er een kentering komt van de negatieve spiraal. In dat geval werkt ENIP! averechts. Twee extern betrokkenen waren zeer kritisch over de professionaliteit van de organisatie van ENIP!. Volgens de projectleiders is een proces van professionalisering echter al ingezet. De methodiek op zich wordt door de meeste betrokkenen geschikt geacht, maar er zijn wel verschillen qua invulling per stadsdeel. De reis naar Marokko is door externe betrokkenen verschillend ervaren. Enerzijds wordt gezegd dat deelnemers hard hebben gewerkt en veel hebben geleerd. Anderzijds is de ervaring dat de reis naar Marokko veel te vrijblijvend is en dat alleen voor de website een paar foto's worden gemaakt van deelnemers die aan het werk zijn.

Conclusie

Eén van de doelen van ENIP! is om de negatieve spiraal, die onder meer ontstaat door stigmatisering in de media en omgeving van de jongeren, te doorbreken.⁸ Echter, wij hebben twijfels of dat kan in een omgeving waarin deelnemers alleen met deelnemers uit de eigen groep (Marokkaanse hangjongens) worden geconfronteerd. De groepen zijn, ondanks dat er naar een balans wordt gezocht tussen rolmodellen en risicojongeren, sterk homogeen van aard. De band tussen de jongeren onderling is sterk: vaak kennen ze elkaar al uit de buurt. De crux zit dan in de vraag of deze onderlinge band wordt benut voor het daadwerkelijk doorbreken van de negatieve spiraal. Externe professionals geven aan dat de samenstelling van de groep in deze periode niet voldoende professioneel verloopt. Dit is zorgelijk omdat uit de literatuur voldoende bekend is dat het hebben van delinquent vrienden als een betrouwbare voorspeller van toekomstig delinquent gedrag beschouwd kan worden.⁹ Algemeen wordt aangenomen dat veel negatief en agressief gedrag wordt aangeleerd in de groep van leeftijdsgenoten.¹⁰ Partijen uit de ketenunit, met name politie, moeten daarom inspraak hebben bij het samenstellen van een groep. Aan de pluskant kan worden gesteld dat het positief is dat ENIP! een moeilijke doelgroep weet te bereiken. De onderzoekers stellen vast dat de organisatie voor knel- en verbeterpunten vooral buiten zichzelf kijkt en dat deelnemers precies de teksten uit het informatiemateriaal gebruiken om te zeggen wat ze van het project vinden. Op basis van de audits hebben de onderzoekers twijfels over de aanpak en de opbrengsten van ENIP!.

2.4 Goal!

Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
Goal!	Individueel	Vrijwilligers	Dreigend uitvallers vo 13- 23 jaar	1400

⁸ Voor het andere doel, het terug plaatsen van deelnemers naar school of werk, verwijzen we naar hoofdstuk vier.

⁹ Zie onder meer: Loeber, R., N.W. Slot & J.A. Sergeant (red.) (2001) *Ernstige en geweldadige jeugddelinquentie. Omvang, oorzaken en interventies*, Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

McCord, J., C. Spatz Widom & N. Crowell (eds.) (2001) *Juvenile crime, juvenile justice*. Washington: National Academy Press.

Pels, T. (2003). *Respect van twee kanten. Een studie over last van Marokkaanse jongeren*. Assen: Van Gorcum.

¹⁰ Zie bijvoorbeeld: Hodges, E.V.E., Card, N.A. en J. Isaacs, in : W. Heitmeyer, J. Hagan (ed.) (2003). *International handbook of violence research*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers, p. 505-506.

Projectbeschrijving

Goal! biedt een mentor aan jongeren tussen de 13 en 23 jaar die de binding met onderwijs of werk (dreigen te) verliezen of al hebben verloren. De projectleiding van Goal! is in handen van Radar. Radar heeft ruime ervaring met mentorprojecten in andere steden.

De mentoren zijn vrijwilligers met verschillende achtergronden in de zin van leeftijd, afkomst, opleiding en beroep. Zij volgen een tweedaagse training en worden door Radar gematcht aan een jongere. Bij de matching wordt rekening gehouden met de capaciteiten van de mentoren en de zwaarte van de problematiek van de jongere. Daarnaast wordt rekening gehouden met de voorkeuren van beide partijen, zonder het principe van een 'aanvullend cultureel milieu' uit het oog te verliezen.

Daarnaast zijn er mentorbegeleiders. Dit zijn professionals die werken bij scholen, welzijns- of jeugdzorginstellingen of jongerenloketten. Zij melden jongeren aan en zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van de mentoren. De werkgevers van de mentorbegeleiders ontvangen van Radar een financiële vergoeding. In totaal komen de mentorbegeleiders van ongeveer veertig verschillende werkgevers. De mentorbegeleiders houden contact met de mentoren van de jongeren die zij zelf hebben aangemeld.

De jongeren ontmoeten gemiddeld één keer per week hun mentor en zij spreken elkaar gemiddeld één of twee uur. De mentor kan met vragen terecht bij de mentorbegeleider. Een mentortraject duurt maximaal een jaar, met drie maanden nazorg.

Doel

Goal! biedt begeleiding aan jongeren tussen de 13 en 23 jaar die te weinig steun krijgen in hun eigen omgeving en te weinig goede voorbeelden (rolmodellen) hebben. Het gebrek aan steun en goede voorbeelden kan uiteindelijk ook leiden tot schooluitval. Voor deze jongeren fungeert de mentor als rolmodel. De mentor kan ook dienen als een aanvullend intellectueel milieu voor de jongeren en is daarom ook geschikt voor de gymnasiast van Marokkaanse afkomst die geen aansluiting vindt tussen zijn eigen milieu (ouders, vrienden, familie) en het schoolmilieu.

Deelnemers

Doelgroep

De leeftijd waarop Goal! zich richt, is iets ruimer dan gebruikelijk in de BTR-trajecten. Jongeren van 13 tot en met 23 jaar die de binding met school of werk dreigen te verliezen, komen in aanmerking voor een mentor. Omdat niet de DMO maar de stadsdelen verantwoordelijk zijn voor kinderen in het primair onderwijs, kunnen kinderen in het primair onderwijs niet in aanmerking komen voor een mentor. De leeftijdsgrens is daarom op dertien jaar gesteld. In de praktijk blijkt deze leeftijdsgrens niet handig, omdat kinderen al op twaalfjarige leeftijd naar het voortgezet onderwijs gaan.

Werving en selectie

De meeste jongeren worden geworven via de mentorbegeleiders. Slechts een klein deel meldt zichzelf aan via de website of jongerenwerk. Omdat de werving voornamelijk via de mentorbegeleiders geschiedt, is de instroom mede afhankelijk van het aantal mentorbegeleiders dat wil meewerken aan Goal!. Voor de start van de nieuwe projectperiode ging Radar ervan uit dat (het merendeel van) de mentorbegeleiders die inmiddels al voor Goal! werkten, dit zou blijven doen. Wel moesten extra mentorbegeleiders worden geworven, omdat het aantal jongeren dat kon meedoen aan Goal! fors was gestegen (van 400 naar 700 per jaar). Na de start van de nieuwe projectperiode bleek echter een aantal oude mentorbegeleiders niet meer bereid om mee te werken aan Goal!, omdat de administratieve belasting zwaarder werd door de ESF-structuur. De administratie kostte meer tijd dan voorheen en men raakte (ook door de voortdurende wijzigingen van formulieren) gedemotiveerd. Tijdens de ESF-periode is de instroom daardoor drastisch teruggelopen.¹¹ Vlak voor de ESF-periode werden veel koppels aangemeld, zodat zij niet aan de registratie-eisen voor ESF hoefden te voldoen. De instroom is gedurende de projectperiode 2006-2007 wel weer op gang gekomen. Vooral sinds maart 2007 neemt de instroom sterk toe, doordat Radar nieuwe instellingen heeft geworven. Het aantal samenwerkingspartners is van ongeveer dertig naar vijftig toegenomen. Door de tegenvallers was de verwachting van de projectleider dat de doelstelling van 1400 deelnemers niet zou worden gehaald. Om te voorkomen dat mentorbegeleiders zouden wachten tot 1 januari 2008 met aanmeldingen, heeft Radar instellingen die in deze projectperiode veel aanmeldingen deden voor volgend jaar een groter contingent in het vooruitzicht gesteld. Radar is erg positief over de samenwerking met onderwijs. Zij hebben grip op de leerlingen doordat ze de leerlingen dagelijks zien. Jongeren die via Jeugdzorg binnenstromen zijn een kleine doelgroep. De instanties in dit domein (Altra, Spirit, Weer aan de slag en Bureau Jeugdzorg) zijn zeer begaan met de jongeren, daarom is Radar ook over dit domein zeer positief. In de periode 2004-2005 verliep de samenwerking met jongerenwerk heel goed. Goal! past goed bij dit domein, omdat het geen hulpverlening is. Dit domein heeft in de ESF-periode het zwaarst te lijden gehad onder de administratie. Zij krijgen deze periode een fractie van de vergoeding van andere jaren. In het domein Arbeid is Radar teleurgesteld, zij leveren weinig jongeren. Een van de oorzaken hiervan is de reorganisatie bij DWI. DWI werkt onvoldoende mee, terwijl het een traject van DMO is. Voor de nieuwe periode worden hierover nieuwe afspraken gemaakt. Na de wervingsronde doen ook drie allochtone zelforganisaties mee. De projectleider is hierover positief, omdat deze organisaties heel dicht bij de jongeren staan. Zij hebben bijvoorbeeld ook goed contact met radicaliserende jongeren.

Een mentorbegeleider van ROC ASA die we telefonisch hebben geïnterviewd gaf aan dat zij Goal! geschikt vindt voor een bredere doelgroep dan alleen

¹¹ De DMO heeft een andere verklaring voor het niet behalen van het beoogde aantal deelnemers. De DMO gaf in een interview aan dat ondanks dat er vanuit het veld meer vraag naar Goal! was, de beoogde instroom te hoog is ingeschat.

risicojongeren. De jongeren die via haar aan Goal! meedoen, zou ze ook niet typeren als risicojongeren of dreigend voortijdig schoolverlaters. Ze vult wel de doelgroepverklaring in, omdat ze vindt dat een mentor van Goal! voor leerlingen die dat willen, heel nuttig is. Leerlingen worden zelfverzekerder, zien meer van de wereld. Goal! is geschikt voor leerlingen die een steuntje in de rug nodig hebben. Veel leerlingen hebben problemen thuis, maar dat wil niet zeggen dat ze van school dreigen uit te vallen. Goal! werkt minder goed als de mentorbegeleider een leerling aanspoort om deel te nemen aan Goal!. De leerling moet zelf gemotiveerd zijn.

De DMO (die de algehele projectleiding over het BTR-programma heeft) geeft aan dat Goal! expliciet is bedoeld voor lichte risicojongeren.

De zorgcoördinator van de Ketenunit West is positief over Goal! Het is makkelijk om jongeren aan te melden. Wat wel jammer is, is dat de contactpersonen vaak wisselen. Ze checkt vaak de website van Goal!, want daar staan alle mentorbegeleiders op. Na de aanmelding krijgt de zorgcoördinator altijd bericht als het mentoraat is gestart. Van het verloop van het mentoraat wordt ze niet op de hoogte gehouden (ze geeft toe dat ze daar zelf ook meer achteraan kan zitten). Hierdoor heeft ze niet altijd zicht op het resultaat, maar haar algemene indruk (die ze van ouders en deelnemers krijgt) is dat het goed aansluit op lichte risicojongeren. Ze zet Goal! vaak in voor first offenders. Voor de zware jongens is Goal! niet geschikt. Goal! kan goed worden ingezet om te voorkomen dat een jongere uitvalt van school. De terugkoppeling over het verloop van het mentoraat is voor verbetering vatbaar. Het mooist zou zijn als de Ketenunit automatisch een verslag ontvangt.

De Ketenunit Noord Zeeburg heeft in 2006 negatieve ervaringen met Goal! gehad. Het was destijds heel onduidelijk bij wie jongeren moesten worden aangemeld. De oorzaak hiervan was dat er wisselingen waren in mentorbegeleiders (onder andere door ziekte). Aanmeldingen bleven daardoor lang liggen. De ketenunit is wel positief over het concept: de respondent gelooft in het idee van mentorschap, in positieve rolmodellen. Een mentor kan een jongere extra aandacht en een steuntje in de rug geven.

Kenmerken deelnemers

Er doen ongeveer evenveel jongens als meiden mee en zowel autochtone als allochtone jongeren. De allochtone jongeren vormen wel de meerderheid, voornamelijk Marokkanen, Turken en Surinamers.

Op zich is Goal! niet bedoeld voor jongeren met zware problematiek, maar dat wordt niet uitgesloten. Als er mentoren zijn die daarvoor geschikt zijn, worden af en toe wel jongeren met zware problematiek gematcht.

Oorzaken uitval

Uitval heeft vaak te maken met te hoge verwachtingen van de mentoren (die zelf vaak gewend zijn om problemen aan te pakken en op te lossen). Het is vaak al erg lastig om een afspraak met een jongere te plannen. Dit speelde voornamelijk in het begin van het project. Inmiddels wordt meer aandacht besteed aan het opstarten en onderhouden van contact met de jongere tijdens de trainingen.

Tevredenheid¹²

De organisatie heeft per e-mail een oproep gestuurd naar mentoren voor een interview met hen en hun jongere. Om een goede deelname te stimuleren, hebben we voor de jongeren die wilden meewerken aan een interview een cadeaubon in het vooruitzicht gesteld. Zes koppels (mentor en jongere) hebben positief gereageerd op deze oproep. Uit de reacties bleek dat het niet mogelijk was de jongeren op één plek en op één dag te spreken. Uiteindelijk is met twee koppels een afspraak tot stand gekomen voor een interview. Hierbij werden (in overleg met de mentor) de mentor en jongere apart van elkaar geïnterviewd, zodat ieder vrijuit kon spreken. De interviews zijn afgenomen op de plaats en het tijdstip van de afspraak die de mentor al met de jongere had. Met deze twee deelnemers hebben we een uitgebreid interview gehouden. Beiden zijn erg tevreden over hun mentor. Hieronder beschrijven we hun ervaringen.

Het meisje dat wordt begeleid door mentor Ilse was erg tevreden over het traject en over haar mentor. Drie weken na aanmelding (via de hulpverlener op school) is zij door Bureau Jeugdzorg in contact gebracht met haar mentor. Zij had eigenlijk liever een wat oudere mentor (iemand tussen de 35 en 50 jaar, meer een moederfiguur) gehad, maar is achteraf wel tevreden over haar mentor. Zij had problemen op school en thuis, ze was blijven zitten en kon zich vaak moeilijk concentreren.

De jongere heeft inmiddels al wat veranderingen doorgevoerd. Zij heeft zelf huiswerkbegeleiding gezocht en het gaat nu beter op school. Zij zit in havo 4 en verwacht dat ze dit jaar over zal gaan en de school ook zal afmaken.

Daarna wil ze graag journalistiek gaan studeren. Dit sluit mooi aan bij het beroep van de mentor (journaliste). Op basis van deze beroepsinteresse is overigens ook de match tot stand gekomen. Daarnaast leert de jongere van haar mentor om positief te zijn.

Deze vorm van ondersteuning is precies wat de jongere nodig had. Zij zocht een oudere persoon om mee te praten en heeft in Ilse (ondanks dat ze jonger is dan 35 jaar) een goede gesprekspartner gevonden. Een groepsproject (zoals bijvoorbeeld CATch of Sport-It) sprak haar niet aan.

De jongere zou dit project ook aan anderen willen aanbevelen. Zij kent iemand voor wie een mentor van Goal! erg goed zou zijn, maar ze weet nog niet zo goed hoe ze dit bespreekbaar moet maken. Dit is ondertussen door Radar opgepakt. Radar heeft de deelnemende jongeren een setje Boomerang-kaarten gestuurd die zij aan vrienden/bekenden kunnen sturen, als ze denken dat zij een mentor van Goal! kunnen gebruiken.

Ook de jongere van mentor Jiska is enthousiast over het project. Ze had problemen op school (mbo 2 Handel). Ze had ruzie met haar mentor op school en spijbelde heel veel. Ze had al een keer een gesprek gehad met een vertrouwenspersoon op school (een mentorbegeleider van Goal!) die dacht dat Goal! wel wat voor haar zou zijn. Maar daar geloofde ze niet in. Later had ze zo veel gespijbelde dat ze de eerste twee toetsperiodes van het jaar had

¹² De namen van de mentoren zijn gefingeerd.

gemist. De directeur dreigde haar van school te sturen en toen is ze zelf over Goal! begonnen. De directeur gaf haar daarom een laatste kans. Ze is erg tevreden over het project. Ze wordt naar haar eigen voorkeur begeleid door een Nederlandse vrouw. Ze spreken eenmaal in de twee weken af (meestal op vrijdag als ze beiden klaar zijn met werken). Jiska helpt haar bij haar huiswerk en het voorbereiden op toetsen. Ze vertelt dat ze dankzij Jiska de toetsperiodes in datzelfde jaar nog heeft ingehaald. Ze vertelt dat haar hele klas weet dat ze een mentor heeft, ook veel vrienden weten het. Soms zegt ze tegen haar vrienden dat zij ook wel een mentor kunnen gebruiken. Ze noemt twee verbeterpunten voor Goal! Ten eerste zouden ze reclame moeten maken die is gericht op jongeren. “Je moet lef hebben om je bij zo’n project aan te melden.” Ook zou ze graag een keer een bijeenkomst hebben met andere jongeren die door Goal! worden begeleid, al is het alleen maar om te zien dat ze niet de enige is.

In de tweede auditronde hebben we drie koppels gesproken. Omdat de koppels van Goal! een goede vertrouwensband met elkaar hebben en als tweetal streven naar een doel, was het bij Goal! mogelijk om met de mentoren en jongeren gezamenlijk uitgebreide gesprekken te voeren. Daarom geven we alleen voor Goal! de gespreksverslagen van de tweede auditronde integraal weer in bijlage 2.

De programmacoördinator Jeugd en Veiligheid van stadsdeel Centrum, gaf in een interview aan dat de ervaringen met Goal! wisselend zijn. Sommige mentortrajecten zijn moeizaam verlopen doordat er geen goede match tussen de jongere en de mentor was. Jongeren bij wie de methode niet goed werkt zijn in het algemeen jongeren met zwaardere problematiek. Voor jongeren die geen rolmodel in hun omgeving hebben en een beperkte leefwereld, werkt Goal! echter heel goed. Zij krijgen een voorbeeld en een bredere kijk op de wereld.

Proces

Goal! heeft deze projectperiode een moeilijke start gehad door de onvoorziene uitval van goede mentorbegeleiders. Dit kwam door de onvrede over de intensieve administratieprocedure voor ESF. Ook potentiële nieuwe begeleiders zien er soms vanaf als ze horen wat er allemaal bij komt kijken (vooral de intensieve administratieprocedure). Nu loopt de instroom weer goed. Hier zijn de volgende redenen voor:

- De formulieren veranderen niet meer.
- De website van Consolid maakt het administratieve proces gemakkelijker.
- De mentorbegeleiders die niet meer mee wilden werken, zijn inmiddels afgevallen en vervangen door mentorbegeleiders die onbekend zijn met de situatie voor invoering van ESF en dus ‘niet beter weten’.

De mentorbegeleiders verzorgen vier keer per jaar intervisiebijeenkomsten voor de mentoren. In de praktijk blijkt hiervoor weinig animo te zijn. De

mentorbegeleiders zijn nog op zoek naar mogelijkheden om het animo te vergroten. Een mogelijkheid is om deze bijeenkomsten te houden met de mentoren die samen de training hebben gevolgd. Met deze groep hebben de mentoren meer binding dan met de mentoren die onder dezelfde mentorbegeleider vallen.

Het werven van vrijwilligers die als mentor willen werken, verloopt goed. Er stonden op het moment van de eerste audit 550 vrijwilligers op de wachtlijst die nog moeten worden getraind. Net zoals de doelgroep divers is, zijn de mentoren ook divers: mannen, vrouwen, allochtoon, autochtoon, jong, oud. In de huidige projectperiode is het de bedoeling dat er 1400 mentoraten worden opgestart. Hiervoor zijn minder dan 1400 mentoren nodig, aangezien een mentor vaak meerdere jongeren achter elkaar (niet tegelijkertijd) coacht. Hiervoor kan Goal! gebruikmaken van het reservoir aan mentoren dat in de vorige projectperiode al is opgebouwd. Er zijn echter wel extra mentoren nodig, omdat het aantal jongeren dat kan meedoen aan Goal! is gestegen van vierhonderd naar zevenhonderd per jaar. Daarom moeten er, volgens de offerte, in deze projectperiode nog 510 extra mentoren worden getraind. Dit zal naar verwachting geen problemen opleveren, aangezien er momenteel 550 vrijwilligers op de wachtlijst staan om te worden getraind.

In het begin van Goal! (nog voor deze projectperiode) ging Radar er nog vanuit dat de vraag naar mannelijke en vrouwelijke mentoren ongeveer gelijk zou zijn. In de praktijk bleek echter meer vraag te zijn naar vrouwelijke mentoren. Met name voor islamitische jongeren geldt dat vrouwen makkelijker toegang hebben tot het ouderlijk huis. Ouders hebben meer vertrouwen in een vrouwelijke mentor, dan in een mannelijke. Zij zien hun zoon of dochter liever niet op pad gaan met een man. Ook is vanuit de jongeren meer vraag naar jongere mentoren. De mentorbegeleiders wijzen er wel op dat het belangrijk is de jongeren niet te snel hun zin te geven in hun voorkeuren voor een mentor. De meeste jongeren willen een mentor van hun eigen etnische achtergrond die een paar jaar ouder is. Maar in dat geval gaat het principe van het 'aanvullende culturele milieu' verloren.

Er is goed contact met de opdrachtgever DMO. Maar de organisatie van Goal! vond dat de DMO de consequenties van ESF beter had moeten voorzien en daarnaar (proactief) had moeten handelen. Zo was er vlak voor de start van de nieuwe projectperiode (maart 2006) nog geen duidelijkheid over de registratie-formulieren.

Het is mogelijk om het Goal!-traject te combineren met een CATch-project. Dit is echter nog niet van de grond gekomen. In de tweede auditronde vertelt de projectleider dat jongeren na CATch een Goal!-mentor kunnen krijgen. In welke mate daarvan gebruik wordt gemaakt, is hem niet bekend.

Slaag- en faalfactoren

Als belangrijkste slaagfactor wordt het directe contact tussen jongere en rolmodel gezien. Dit is belangrijk voor de instroom, de begeleiding en het resultaat. Als faalfactor worden de stringente administratieve eisen gezien. Het

invullen van formulieren en zetten van allerlei handtekeningen is tegenstrijdig als vooral met vrijwilligers wordt gewerkt. De terugkoppeling van de resultaten tussentijds kan beter, de koppelingen zijn natuurlijk niet altijd succesvol, maar in het algemeen kan de methodiek, vooral voor de wat lichtere risicojongeren, als zeer geschikt worden beschouwd.

Conclusie

Op basis van de audits concluderen we dat deelnemers van Goal! gerichte ondersteuning krijgen van de mentoren en dat mentoren zoals het project is bedoeld als rolmodel fungeren voor jongeren die niet voldoende rolmodellen in hun eigen omgeving hebben. Het werken met vrijwilligers draagt bij aan de laagdrempeligheid van het traject, omdat het zich hiermee duidelijk onderscheidt van hulpverleningsinstanties.

De instroom en financiën van Goal! hebben ernstig te lijden gehad onder de ESF-structuur. Voor ESF was veel registratie vereist. Dit heeft de administratieve last voor de mentorbegeleiders erg verzwaard. Hierdoor zijn mentorbegeleiders afgehaakt. Omdat deelnemers via de mentorbegeleiders instromen, hebben de moeilijkheden met de registratie ook tot een verminderde instroom geleid. Bovendien liepen (werkgevers van) de mentorbegeleiders vergoedingen mis als de formulieren niet in orde of incompleet waren. Positief is dat ondanks de problemen met de registratie en de financiën de inhoud van het project voorop is blijven staan. Alle betrokkenen zijn positief over het mentorproject.

2.5 Weer aan de slag

Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
Weer aan de slag	Individueel	Professionele hulpverleners	Conform BTR, jonge moeders	200

Projectbeschrijving

Weer aan de slag is een project voor jonge moeders dat wordt uitgevoerd door Altra Jeugdzorg en Onderwijs. Voor jonge moeders is er weinig ondersteuningsaanbod dat specifiek op hen is gericht. Het aanbod is gericht op mensen van een bepaalde leeftijd en van een bepaald opleidingsniveau. Hulpverlening die specifiek is gericht op werklozen of op schoolverlaters sluit niet aan op de specifieke problematiek van jonge moeders. Daarom heeft Afra Boddaert PPI (nu Altra) drie jaar geleden het initiatief genomen een speciaal traject voor hen te ontwikkelen. Sinds dit jaar is het project een van de BTR-trajecten. Het project is gericht op het bevorderen van competenties die je als (alleenstaande) jonge moeder nodig hebt (zoals budgetteren, een dagritme, contact opnemen en afspraken maken met instanties) en de moeders stimuleren een opleiding te volgen of te gaan werken. De moeders worden individueel begeleid door professionals met een achtergrond in het onderwijs, de hulpverlening of een combinatie daartussen.

De werkwijze gaat uit van 'empowerment': de autonomie en het zelfvertrouwen van moeders versterken. Er worden concrete doelen vastgesteld voor de korte en lange termijn. Het traject wordt in kleine, inzichtelijke stappen verdeeld, zodat moeders zelf goed merken dat ze vorderingen maken.

De begeleiding bestaat uit gesprekken met een vaste begeleider en daarnaast worden vanaf dit jaar ook trainingen georganiseerd. Er zijn vier verschillende trainingen: sociale vaardigheid, budgetteren, kind & opvoeding en seksualiteit. De eerste twee trainingen worden al aangeboden. Kind & opvoeding zou vanaf februari kunnen worden aangeboden¹³ en daarna wordt de training seksualiteit ontwikkeld.

Een respondent van stadsdeel Centrum vindt het goed dat in de begeleiding veel aandacht aan opvoeding wordt besteed. Zij verwacht dat de goede effecten van Weer aan de slag vooral op lange termijn te zien zullen zijn.

Het traject bestaat uit drie fasen:

1. De oriëntatiefase

In deze fase stelt de begeleider samen met de jonge moeder doelen op (zoals je inschrijven bij een opleiding en een baan vinden). Deze fase eindigt met een contract waarin de afspraken om de doelen te bereiken, worden vastgelegd.

2. Activering en plaatsing

In deze fase wordt de jonge moeder gestimuleerd om de stappen te ondernemen om de afgesproken doelen te bereiken (een opleiding of beroep kiezen, kinderopvang regelen, studiefinanciering aanvragen et cetera). De fase wordt beëindigd met de start van een opleiding en/of werk.

3. Bestendinging

In deze fase blijkt tegen welke problemen de moeders nog aanlopen bij de combinatie van het moederschap met een opleiding of werk.

Daarnaast is er nog een 'flexibele fase' voor overbrugging tussen fase 2 en het moment waarop de moeder start met haar opleiding of werk (fase 3).

Na afronding van het project krijgen de moeders een rapport. Dit is een schriftelijke weergave van wat ze hebben geleerd en er staan punten in waarop ze de komende tijd moeten letten. Fase 1 duurt gemiddeld een maand, fase 2 duurt drie maanden en fase 3 maximaal acht maanden. Per moeder kan een fase korter of langer duren, maar gemiddeld komt het overeen met de duur die in de offerte is genoemd.

Ook nadat het traject officieel is afgerond, bellen moeders nog wel eens naar hun begeleider met vragen.

Doel

Het doel is om jonge moeders die geen startkwalificatie hebben, te stimuleren om te gaan werken of een opleiding te volgen. De organisatie streeft ernaar dat ten minste zeventig procent van de deelnemers daadwerkelijk doorstroomt naar een opleiding, werk of een leerwerktraject.

¹³ De audit is uitgevoerd in januari.

Deelnemers

Doelgroep

Het project is gericht op jonge moeders van 16 tot en met 23 jaar die ondersteuning nodig hebben.

Werving en selectie

Ten opzichte van voorgaande jaren is het project flink uitgebreid. In 2004 en 2005 zijn in totaal 88 moeders begeleid. In de periode van april 2006 tot de eerste helft van januari 2007 zijn in totaal bijna negentig moeders ingestroomd in het project. De doelstelling was om voor 1 januari 2007 tweehonderd deelnemers te hebben. In overleg met DMO is de instroomperiode destijds opgerekt tot 1 april. De projectleider gaf in de tweede audit aan dat er voor 1 april 148 deelnemers waren. Er is toen weer naar een oplossing gezocht om meer deelnemers in te laten stromen. De ESF-subsidie liep tot 31 december 2007. Van de deelnemers die na deze datum hun traject beëindigen, betalen Altra zelf en DMO de afronding.

Vooral op het gebied van instroom wordt samengewerkt met andere organisaties zoals het jongerenloket van de DWI, RMC's en roc's. Voorgaande jaren werden de deelnemers via allerlei kanalen toegeleid. Toen Altra de beschikking over de subsidie kreeg, heeft de projectleider contact opgenomen met (potentiële) toeleiders. Alle partijen waren erg enthousiast over het feit dat er nu zo veel plek is (200 deelnemers). Ondanks de bekendmaking via persoonlijk contact, posters en flyers is de instroom achtergebleven bij de doelstelling. Halverwege het jaar heeft de projectleider een inventarisatie gemaakt via welke kanalen de jonge moeders waren ingestroomd. Er bleken geen deelnemers via de DWI te zijn ingestroomd, terwijl dat in voorgaande jaren wel een belangrijke instroompartij was. De toeleiding vanuit DWI bleek afhankelijk te zijn van individuele werknemers. Door een omvangrijke reorganisatie zijn de contacten van het project Weer aan de slag vertrokken of van functie veranderd. Ook is de interne klantstroom bij DWI gewijzigd. Er mocht niet meer worden gekozen voor trajecten buiten Trajectkiezers (een systeem van DWI om jongeren naar trajecten toe te leiden). Weer aan de slag was niet opgenomen in dit systeem. Nadat Altra daarop had aangedrongen, is Weer aan de slag opgenomen in het systeem en loopt de instroom vanuit DWI 'als een trein'.

Weer aan de slag is onderdeel van het uitvoeringsprogramma van de 'Amsterdamse aanval op de uitval'. De 'aanval op de uitval' is een convenant om voortijdige schooluitval in 2006-2007 met tien procent te verminderen ten opzichte van schooljaar 2004-2005. In het kader van de 'aanval op de uitval' zijn tot nu toe twee van de zes RMC's de samenwerking met Weer aan de slag aangegaan. De uitvoering van Weer aan de slag loopt voor op de uitvoering van 'aanval op de uitval'. Hierdoor is op dit moment nog geen sprake van een sluitende aanpak. Ook in het interview in de tweede auditronde gaf de projectleider aan dat op operationeel niveau nog niet te merken is dat er een relatie is met de 'aanval op de uitval'.

De samenwerking met andere organisaties verloopt naar eigen zeggen heel goed. Er is sprake van korte lijnen en het contact met de scholen is geïntensiveerd.

Kenmerken deelnemers

De meeste deelnemers zijn 20 of 21 jaar. Een begeleider merkt op dat deze meiden wat reëler in hun verwachtingen zijn dan jongere moeders die zij ook begeleidt. Zij vindt het moeilijker om moeders te begeleiden die zelf nog puber zijn.

Veel meiden willen een opleiding doen in de richting van uiterlijke verzorging (kapper, manicure, schoonheidsspecialist, et cetera). Een van de trajectbegeleiders die we gesproken hebben, acht met het oog op de arbeidsmarkt een zorgopleiding reëler. Veel meiden willen ook graag de hulpverlening in, ze kunnen dan bijvoorbeeld een SPW-opleiding doen. Ook zijn er meiden die willen gaan werken. De trajectbegeleider stimuleert dat.

Oorzaken uitval

Uitval komt vooral in het begin van het traject voor. 'Een moeder komt dan een keer op gesprek en komt vervolgens niet meer opdagen.' Oorzaken hiervan kunnen zijn dat ze te veel problemen hebben, niet gemotiveerd zijn, smoesjes of ze zijn te veel uit hun dagritme. Soms verwijst Weer aan de slag deze moeders door en soms verdwijnen ze uit beeld.

Andere oorzaken van uitval kunnen zijn dat meiden plotseling verhuizen, al veel in aanraking zijn geweest met hulpverlening ('Altra-moe') en soms wordt een deelnemer veroordeeld. De ervaring uit voorgaande jaren is dat meiden die na de eerste fase nog uitvallen heftiger problemen hebben.

De begeleiders doen er veel aan om uitval te voorkomen. In principe is deelname aan Weer aan de slag vrijwillig, maar naar de moeders toe wordt wel benadrukt dat het niet vrijblijvend is. Als een moeder haar afspraken niet goed nakomt, wordt dit met haar besproken. Als iemand echt dreigt uit te vallen, bespreekt de trajectbegeleider met de projectleider hoe het moet worden opgelost. Omdat de moeders de verantwoordelijkheid voor hun kindje hebben, zijn ze in het algemeen gemotiveerd om te werken aan een goede toekomst. Daarnaast houden de projectbegeleiders als het mogelijk is contact met de instroompartij. Als een moeder zich niet aan de afspraken houdt, wordt een korting op haar uitkering gebruikt om haar te stimuleren weer naar school te gaan of te gaan werken. Het komt voor dat meiden van opleiding naar opleiding gaan zonder een diploma te behalen, dat doen zij alleen om studie-financiering te behouden. Het zou goed zijn als de IB-groep bij deze groep kon ingrijpen. De begeleiders die we hebben gesproken, hebben goed contact met de klantmanagers van het jongerenloket in hun werkgebied. Het werkt volgens deze begeleiders heel goed om de moeders via het jongerenloket een opleiding bij het roc te laten volgen.

Tevredenheid

Voor de audit hebben we aangekondigd dat we graag met drie deelnemers wilden spreken. Het is de begeleiders in de eerste auditronde niet gelukt om

voldoende moeders bereid en beschikbaar te vinden. Uiteindelijk hebben we in de eerste ronde één moeder bij haar thuis (ze woont tijdelijk bij Altra) geïnterviewd. Deze 18-jarige moeder is heel tevreden over de ondersteuning. Vooral op momenten dat ze het zelf even niet meer ziet zitten, heeft ze veel aan de begeleiding. Haar trajectbegeleider stimuleert haar dan om door te zetten. Ze wil graag een opleiding doen. Ze wilde graag kapster worden, maar omdat ze pas op haar 21e klaar zou zijn met deze opleiding, is het lastig om vervolgens als kapper aan de slag te gaan. Ze kent het project doordat ze een foldertje had gekregen van een meisje dat ze kent. De zus van dat meisje was ook begeleid door Weer aan de slag. Zelf zou ze het ook aanraden aan andere jonge moeders.

In de tweede ronde hebben we met drie moeders gesproken van 21, 22 en 23 jaar. Eén van hen heeft zich bij CWI aangemeld omdat haar arbeidscontract was afgelopen, terwijl ze zwanger was. Ze heeft toen een jaar op inkomen moeten wachten, omdat het CWI geen uitkering wilde geven. 'Maar als je zwanger bent, kun je geen baan krijgen.' Ze heeft nu schulden, omdat ze geld heeft moeten lenen. Daarnaast had ze problemen met huisvesting. Voordat ze bij Weer aan de slag kwam, had ze contact met het Fiom. Haar contactpersoon ondernam echter niets. Uiteindelijk heeft ze zelf geregeld dat ze bij Altra werd opgevangen. Zij had iemand nodig om mee te praten, omdat ze een heel klein netwerk had en door de omstandigheden veel stress. Uit een telefoongesprek met stadsdeel Centrum blijkt dat de route vaak via het Fiom loopt, omdat daar met aanstaande moeders de mogelijkheden van abortus of het kind geboren laten worden, worden besproken. Pas als het kind geboren is, worden moeders doorverwezen naar Altra.

De andere twee moeders zijn volgens de begeleiders van een bovengemiddeld niveau. Weer aan de slag ondersteunt ze bij het hervatten van een opleiding. Doordat ze nu weten dat ze er niet alleen voor staan, hebben ze weer vertrouwen in de toekomst. Eén van hen had met de sociale dienst afgesproken dat ze eerst een huis kon zoeken. Ze vertelde hierover dat huisvesting een groot probleem is in Amsterdam. De wachtlijst is minimaal anderhalf jaar en 'er is niemand die je helpt'. Inmiddels heeft ze een huis gevonden en wil ze een opleiding tot apothekersassistente gaan volgen. De derde moeder had problemen op school gekregen, omdat haar zwangerschap niet goed werd ontvangen. Zij moest van CWI een traject volgen en is daardoor bij Weer aan de slag terechtgekomen. Inmiddels is ze begonnen met trainingen voor verkoop van cosmetische producten bij de Bijenkorf.

Proces

Onder de kopjes 'projectbeschrijving' en 'werving en selectie' is al veel over het proces van Weer aan de slag beschreven. De organisatie zet zich in voor inhoudelijke verbeteringen. Op het moment van de eerste audit waren drie inhoudelijke verbeteringen ingezet:

- Ontwikkelen en organiseren van groepstrainingen sociale vaardigheid, budgetteren, kind & opvoeding en seksualiteit.
- Bij de intake worden standaard onderwerpen besproken zoals het schoolverleden, (sociaal) netwerk en financiële positie. De organisatie heeft

gewerkt aan een meer specifiek intakeformulier, waarop alle onderwerpen expliciet aan bod komen.

- De wekelijkse teambespreking is gesplitst in twee onderdelen: organisatorische onderwerpen (zoals de ESF-formulieren) en een inhoudelijk thema (voor de kerst is bijvoorbeeld besproken waarop specifiek moet worden gelet bij islamitische vrouwen.)

De organisatie is ondanks de tegenvallende instroom tevreden over het verloop van het traject.

Slaag- en faalfactoren

De belangrijkste slaagfactor is de integrale, persoonlijke aanpak. Dat is tegelijk een faalfactor: de afhankelijkheid van personen in plaats van een stevige institutionele, niet-projectmatige inbedding.

Conclusie

Er waren problemen met instroom van deelnemers. Hierop heeft de organisatie in samenwerking met DMO adequaat gereageerd door de oorzaken te achterhalen en actief te handelen in het vinden van oplossingen. In de eerste ronde heeft de projectleider aangegeven dat de instroom prioriteit had en dat ze daarna de aandacht wilde richten op inhoudelijke ontwikkeling. Naar ons oordeel is de organisatie daar goed in geslaagd. De moeders krijgen individuele, professionele begeleiding. Altra slaagt er goed in om de moeders 'op maat' te ondersteunen. De deelnemers worden gestimuleerd om zelf stappen te ondernemen om hun situatie te verbeteren.

2.6 Lokale trajectbegeleiding

Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
LTB	Individueel	Professionele hulpverleners	Jongeren zonder startkwalificatie en dagbesteding	2700

Projectbeschrijving

LTB wordt door verschillende partijen uitgevoerd en valt onder verantwoordelijkheid van de stadsdelen. LTB is binnen het BTR-programma een vreemde eend in de bijt, omdat dit project onder regie van de stadsdelen wordt uitgevoerd. Rapportageafspraken zijn vastgelegd in het GSB-convenant 2005-2009. LTB is daardoor in tegenstelling tot de andere BTR-trajecten niet gebonden aan de strikte voorwaarden van ESF.

De audits zijn uitgevoerd in de regio Groot Oost (stadsdelen Zeeburg en Oost/Watergraafsmeer) en in Slotervaart. De stadsdelen werken onafhankelijk van elkaar. In Groot Oost wordt Lokale Trajectbegeleiding uitgevoerd door Spirit en in Slotervaart door Impuls. De werkwijze in Groot Oost is als volgt.

Jongeren tussen de 16 en 23 jaar die geen startkwalificatie hebben, geen opleiding volgen en geen baan hebben, worden aan huis bezocht en krijgen indien nodig een intensief traject aangeboden. Daarin worden ze gedurende (gemiddeld) drie maanden individueel begeleid door een trajectbegeleider. Gemiddeld kan een trajectbegeleider 29 uur per jongere besteden aan begeleiding. Voor de huisbezoeken krijgt de trajectbegeleider 4 tot 4,5 uur per jongere (deze tijd is niet alleen bestemd voor het gesprek, maar vooral ook voor het traceren van de jongere).

De begeleiding van de jongeren in Slotervaart bestaat uit ongeveer vijftien gesprekken. In de methodiek wordt uitgegaan van een hulpvraag. Vervolgens wordt ingezet op zelfredzaamheid. LTB is laagdrempelig. Jongeren kunnen binnenlopen en er zijn een paar computers beschikbaar waarop ze bijvoorbeeld bankzaken kunnen regelen.

Een van de externe betrokkenen (zorgcoördinator Jeugdcriminaliteit Ketenunit West) gaf aan dat LTB in de stadsdelen waarbij ze betrokken is (Osdorp, Geuzenveld en Slotervaart) verschillend wordt uitgevoerd. Vooral Geuzenveld en Osdorp slagen er goed in om de jongeren zelf op te zoeken. Slotervaart treedt volgens haar wat minder makkelijk naar buiten. Dit komt onder meer doordat in er Slotervaart personeelwisselingen zijn geweest en doordat er een tekort aan personeel is. 'De een gaat ook makkelijker op huisbezoek dan de ander. Dat verschilt per stadsdeel.'

Doel

LTB is erop gericht om risicojongeren toe te leiden naar school, werk of naar een zorgtraject. Het doel is dat minimaal 75 procent van de jongeren succesvol uitstroomt, dat wil zeggen naar werk, school of zorg. Alle respondenten in zowel Oost als Slotervaart (projectleiders, een netwerkcoördinator, een respondent namens een stadsdeel) spreken, zonder exacte aantallen te geven, van een succesvol project dat de doelstellingen realiseert.

Van stadsdeel Centrum hebben we een evaluatie ontvangen.¹⁴ Hieruit blijkt dat in 2006 96 procent van de trajecten in dit stadsdeel succesvol is afgesloten en in 2007 81 procent. De oorzaak van de daling van het percentage succesvolle trajecten is dat dertien jongeren die niet goed gemotiveerd waren, langer op traject zijn gehouden en in 2007 zijn uitgeschreven.

Stadsdeel Centrum is in 2007 gestart met het monitoren van jongeren die succesvol zijn uitgestroomd. Na twee maanden wordt contact opgenomen om te controleren of de jongeren niet opnieuw zijn uitgevallen. Het succespercentage na twee maanden is 75 procent. Jongeren die opnieuw zijn uitgevallen, worden direct weer gemotiveerd om in begeleiding te komen.

¹⁴ Evaluatie 2007 en Jaarplan 2008 Jeugd & Veiligheid, stadsdeel Centrum, 6 mei 2008.

Deelnemers

Doelgroep

Jongeren tussen de 16 en 23 jaar die geen startkwalificatie hebben, geen opleiding volgen en geen baan hebben.

Werving en selectie

In Groot Oost komen de aanmeldingen voor huisbezoeken met name via het RMC, maar ook deels van DWI. De DWI is de enige instroompartij die een jongere direct voor een intensief traject kan aanmelden. Het is jammer dat de DWI ondanks die mogelijkheid veel jongeren voor een huisbezoek aanmeldt. Door eerst een huisbezoek te organiseren, duurt het langer voordat een eventueel intensief traject van start kan gaan. Verder stromen jongeren in via MatchNet en komt er steeds meer instroom van andere organisaties omdat presentaties van Spirit en mond-tot-mondreclame bekendheid vergroten. Er wordt ook vindplaatsgericht gewerkt. Zoals eerder beschreven vloeien de intensieve trajecten, met uitzondering van de directe aanmeldingen van de DWI, voort uit de huisbezoeken.

In Slotervaart zijn er veel zelfmelders (30 van de 59 in het kwartaal waarin de audit plaatsvond) en de rest wordt aangemeld via RMC, jongerenloket, maatschappelijk werk, Streetcorner, scholen en de huisarts.

In stadsdeel Centrum zijn in 2007 in totaal 141 jongeren aangemeld door het RMC, Streetcornerwork, ambulant jongerenwerk, Dienst Werk en Inkomen, leerplicht, Spirit, het Uitvoerend Netwerk 12+ en de Politie. De daling ten opzichte van 2006 (210) is geheel toe te schrijven aan het RMC. De administratie van het RMC is door middel van huisbezoeken opgeschoond. Na de opschoonactie leidden aanmeldingen vanuit het RMC vaker tot een traject. In 2007 hebben 22 jongeren zichzelf aangemeld, deze jongeren zijn veelal door het (ambulant) jongerenwerk gemotiveerd om zich te melden. De deelnemersgroep bestond voor twee derde uit jongens en een derde uit meiden. Meiden volgen verhoudingsgewijs vaker een intensief traject dan jongens.¹⁵

Kenmerken deelnemers

De projectleider in Groot Oost vertelt dat er weinig bekend was over de doelgroep toen in 2004 werd gestart. Spirit is nu bekend met de doelgroep en de problematiek van de jongeren. De jongeren die bij LTB terechtkomen, zijn meestal jongeren met complexe, meervoudige problematiek. Grote knelpunten van de doelgroep zijn schulden, gebrek aan huisvesting en andere praktische zaken zoals verzekeringen.

Ook in Slotervaart hebben de deelnemers vaak meervoudige problematiek. De helft van de deelnemers heeft problemen met huisvesting. Ongeveer veertig procent heeft psychische problemen en/of gezondheidsproblemen. Meer dan de helft heeft politie-/justitiecontacten. Meer dan de helft heeft problemen met inkomen en ongeveer zeventig procent heeft problematische schulden. Uit de evaluatie van stadsdeel Centrum blijkt dat deelnemers in 2006 vooral

¹⁵ Evaluatie 2007 en Jaarplan 2008 Jeugd & Veiligheid, stadsdeel Centrum, 6 mei 2008.

problemen met huisvesting hadden. In 2007 heeft een verschuiving plaatsgehad, in dat jaar hadden de meeste deelnemers financiële problemen (schulden).

Uitval

In Groot Oost zijn in 2006 147 huisbezoeken afgelegd en 61 jongeren zijn intensief begeleid in de regio Groot Oost. Het merendeel van de jongeren die een intensief traject hebben gevolgd, is afkomstig uit de huisbezoeken (ruim 40), de rest is rechtstreeks aangemeld via het jongerenloket. De uitval van de intensieve trajecten is beperkt gebleven tot drie jongeren.

De projectleider in Slotervaart heeft in het gesprek geen uitvalspercentage gegeven, maar gaf wel aan dat de uitval beperkt is. Ongeveer 75 procent van de deelnemers stroomt succesvol uit.

Bereik

Tijdens de audit in Groot Oost is een inschatting gedaan van het bereik. De projectleider geeft aan dat in de agglomeratie Amsterdam ongeveer 5500 jongeren potentieel tot de doelgroep behoren. Dat wil zeggen dat zij mogelijk voortijdig schoolverlaters zijn zonder dagbesteding. Niet al deze jongeren behoren daadwerkelijk tot de doelgroep. Dat komt onder meer doordat particuliere opleidingen niet verplicht zijn om nieuwe aanmeldingen te melden. Daarnaast geven scholen of werkgevers zoals familiebedrijven niet altijd de juiste informatie goed door aan RMC of DWI. De organisatie kan alleen een schatting maken van het aantal potentiële deelnemers in de regio Groot Oost. De projectleider denkt dat de doelgroep daar van ongeveer 1100 is teruggelopen tot 500 á 600 jongeren. De doelgroep is naar eigen zeggen mede verkleind door de inzet van lokale trajectbegeleiding. De organisatie streeft ernaar om via de huisbezoeken alle jongeren te bereiken. Zij zetten net zo lang door tot ze de jongere gevonden en gesproken hebben.

Tevredenheid

De begeleiders in Groot Oost hebben geprobeerd om drie à vier deelnemers bereid te vinden voor een gesprek. Uiteindelijk hebben zij een afspraak met twee deelnemers kunnen maken. Een hiervan was de afspraak vergeten. Helaas is het niet gelukt om met hem een nieuwe afspraak te maken. Omdat we slechts met één deelnemer in Groot Oost hebben gesproken, is het niet mogelijk verstrekende uitspraken te doen over de tevredenheid van de deelnemers. Het 19-jarige meisje dat we hebben gesproken, was uit huis gezet door haar moeder. Via het CWI kreeg ze een telefoonnummer van Spirit, dezelfde dag maakte ze een afspraak en binnen een week had ze een trajectbegeleider. Ze logeert bij haar broer en heeft samen met de trajectbegeleider een creatieve oplossing moeten verzinnen voor inschrijving op een woonadres, zodat een opleiding of werk niet in gevaar komt. Zij is op zoek naar een eigen woning, maar de wachttijd in Amsterdam is ongeveer zes jaar. Daarom is ze ook op zoek buiten Amsterdam. Voordat ze aan het traject begon, had ze besloten om te gaan werken – bijvoorbeeld als caissière in een supermarkt – om haar schulden te kunnen afbetalen. De trajectbegeleider

heeft haar aangeraden om verder te gaan met school (bijkomend voordeel van de inschrijving op een woonadres is dat ze nu een studiebeurs voor uitwonenden krijgt). Ze volgt nu vmbo-tl en wil daarna naar de havo. Dankzij de begeleiding heeft haar leven een positieve wending genomen en vertrouwt ze erop dat het goed komt. Inmiddels is het contact met haar moeder ook weer hersteld.

In Slotervaart hebben we gesproken met drie jongeren.

De eerste is een jongen van 23 jaar. Hij werd via Streetcorner door iemand geholpen, maar dat ging niet zo goed. Daarom ging hij zelf op zoek naar andere instanties en is toen bij LTB in Slotervaart terechtgekomen. Hij werkte als rijder op een vrachtwagen, maar zijn contract werd niet verlengd. Bij LTB is hij geholpen met het zoeken naar werk. Hij ging met zijn begeleider vacatures zoeken, sollicitatiebrieven schrijven en heel veel bellen. Sinds februari werkt hij als vloerenlegger. 'Het is heel leuk, je ziet meteen resultaat' (met trots vertelt hij over een vloer die hij in een kinderkamer had gelegd). Eerder deed hij een opleiding tot automonteur, maar daar heeft hij geen zin meer in. Het vloerenleggen bevalt hem zo goed, dat hij nu een plan aan het maken is voor een eigen zaak. Ook daar helpt zijn trajectbegeleider bij (bijvoorbeeld bij het informeren bij de Kamer van Koophandel).

Hij heeft schulden opgelopen door onder meer telefoonkosten en boetes. Zijn trajectbegeleider helpt om zijn schulden op te lossen.

Ook heeft hij nu een tijdelijke woning via LTB gevonden. Ze hebben samen gezocht. Hij heeft het huis zelf opgeknapt. Daarvoor verbleef hij tijdelijk bij een vriendin.

Hij heeft zijn leven nu naar eigen zeggen op orde. Daarvoor voelde hij zich niet lekker en leefde op straat. Hij kent veel jongens in die in dezelfde situatie zitten als waar hij in gezeten heeft. Hij vertelt ze wel over Impuls, maar ze moeten het wel zelf willen.

Hij is tevreden over de begeleiding. Toen hij zich meldde bij Impuls, kon hij meteen op gesprek komen en zijn begeleider helpt hem bij alles. Het is anders dan bij andere instanties. Omdat hij geregistreerd stond als 'geëmigreerd' kon hij zich ook nergens inschrijven. Als verbeterpunt zou hij het dan ook goed vinden als Impuls voorrang krijgt op woningen. Nu loopt alles via andere organisaties (omwegen). Bij BWA (organisatie voor begeleid wonen) duurde het twee jaar voor hij kon worden ingeschreven.

De tweede deelnemer die we spreken, is een meisje van 25 jaar. Zij is in het gesprek een beetje wantrouwend en laat niet het achterste van haar tong zien. Duidelijk is dat ze grote problemen heeft. Ze schaamt zich ontzettend dat ze nu schoonmaakwerk doet, terwijl ze eigenlijk een hoger niveau heeft. Ze had schulden als gevolg van boetes en door rekeningen die eigenlijk niet voor haar waren. In de week na het interview begint ze aan een eenjarige opleiding Facilitaire Dienstverlening (mbo2).

Ze had nog geen diploma, maar wilde wel een goede baan. Eerder heeft ze leukere banen gehad. Ze heeft bijvoorbeeld 3,5 jaar in een ziekenhuis gewerkt. Voor haar nieuwe opleiding heeft ze een stageplek nodig, maar die

heeft ze nog niet gevonden. Ze zou graag bij Impuls stage lopen, maar dat kan niet. 'Het mooie van Impuls is dat je er niet alleen voor staat, er is altijd iemand die je helpt.' Het liefst zou ze een administratieve opleiding doen, maar dat duurt haar te lang, dan zou ze receptioniste kunnen worden.

Het derde meisje dat we spreken is negentien jaar en woont nog thuis. Haar vader is buurtvader. Via hem is ze terechtgekomen bij Impuls. Ook zij heeft veel schulden door telefoonrekeningen en doordat ze niet goed met geld om kan gaan. Samen met haar vriendinnen gaf ze veel uit.

Ze had een afspraak gemaakt en werd de eerste keer meteen geholpen. Sindsdien komt ze een keer per week bij Impuls en met haar begeleider neemt ze haar post door, zoekt ze een oplossing voor de schulden, zoekt ze ander werk en krijgt ze ondersteuning bij het schrijven van sollicitatiebrieven. Ze werkt bij KPN als klachtenmedewerker via het uitzendbureau, maar omdat dat baantje bijna afgelopen is, zoekt ze iets anders, iets administratiefs. Wat jammer is, is dat Impuls niet kan bemiddelen naar werkgevers.

Ze heeft haar mbo-opleiding niet afgemaakt. Eerst deed ze een opleiding voor secretaresse en daarna een opleiding voor toerisme. Met toerisme is ze gestopt, omdat ze gehoord had dat je in dat vak vaak geen hoofddoek mag dragen.

Proces

In de regio Groot Oost zijn drie professionele trajectbegeleiders, waarvan er twee al veel ervaring hebben in de hulpverlening. Alle drie hebben ze een hbo-opleiding gedaan. Zij worden aangestuurd door een teamleider. De trajectbegeleiders komen zo snel mogelijk na de aanmelding in actie (binnen een paar dagen). Iedere jongere waarvan bekend is dat hij of zij geen startkwalificatie en geen dagbesteding heeft, wordt opgezocht voor de screening. De begeleiders gaan net zo lang op zoek totdat ze de aangemelde jongere hebben gevonden. De aanmeldingen hiervoor komen niet gelijkmatig binnen. Als er veel meldingen tegelijk binnenkomen, worden ze op datum afgehandeld.

Zoals hierboven al is gebleken, zijn de intensieve trajecten individueel. De trajectbegeleider maakt afspraken met de jongere om elkaar te ontmoeten, dit gebeurt zo veel mogelijk in de eigen omgeving van de jongere. Problemen worden geïnventariseerd en onder begeleiding van de trajectbegeleider werkt de jongere aan een oplossing voor de problemen. De begeleiding stopt pas als de jongere weer in een stabiele situatie verkeert qua werk, opleiding en huisvesting, of als de jongere is overgedragen aan een andere hulpverlener. Weinig instellingen willen cliënten overnemen. De organisatie zoekt net zo lang tot de cliënt elders is geplaatst. De organisatie is zich ervan bewust dat het netwerk met andere instellingen de kracht is van LTB. Aan de bekendheid van LTB wordt dan ook actief gewerkt, bijvoorbeeld door presentaties bij andere instellingen te houden.

Over iedere case wordt teruggekoppeld aan de organisatie die de case heeft aangemeld. De organisatie is tevreden over het verloop van het traject en de doelstellingen worden naar eigen zeggen goed behaald.

De begeleiding in Slotervaart gaat van het zoeken naar baantjes tot een echt zorgtraject. Daarnaast wordt aandacht besteed aan mogelijkheden voor schuldhulpverlening en zet de projectleider zich in om schorsingen bij ziektekostenverzekeringen te voorkomen.

Slaag- en faalfactoren

Zowel de intern betrokkenen, als alle extern betrokkenen geven aan dat LTB succesvol is. De belangrijkste succesfactor is de directe, persoonlijke benadering. Ook zijn de laagdrempeligheid (er is geen indicatiestelling nodig om in aanmerking te komen voor trajectbegeleiding en in Slotervaart kunnen jongeren binnenlopen) en het goede netwerk waarbinnen de jongeren kunnen worden doorverwezen van belang. LTB richt zich op zwaardere risicjongeren: er is een goede terugkoppeling naar de netwerken 12+.

De knelpunten doen zich met name voor buiten de organisatie. Als belangrijkste voorbeelden komen naar voren de, volgens de begeleiders, beperkte opvangmogelijkheden voor dakloze jongeren en de belemmerende bureaucratie. Als jongeren (tijdelijk) niet ingeschreven staan op een woonadres is het niet mogelijk om een opleiding of traject van DWI te gaan volgen of een uitkering aan te vragen. Schuldhulpverlening is in dat geval niet mogelijk, terwijl het hebben van schulden een veelvoorkomend probleem is onder de jongeren die LTB begeleidt. Een ander voorbeeld van belemmerende bureaucratie is dat studiefinanciering niet als inkomen telt. Als een jongere met studiefinanciering schulden heeft, kan hij of zij geen schuldhulpverlening krijgen. Ondanks dat de organisaties over een goed netwerk beschikken, blijkt het lastig om jongeren door te verwijzen naar andere instanties.

Conclusie

LTB is complementair aan de andere zes BTR-trajecten. Waar de meeste BTR-trajecten zich richten op dreigend voortijdig schoolverlaters, richt LTB zich erop om voortijdig schoolverlaters op te sporen en te begeleiden naar school of werk. Vooral de mogelijkheid om op zoek te gaan naar voortijdig schoolverlaters is een sterk punt van LTB. Hierdoor wordt een moeilijk te bereiken groep toch bereikt. Uit de interviews blijkt dat de huisbezoeken niet in alle stadsdelen even intensief plaatshebben.

De trajecten zijn voor voortijdig schoolverlaters laagdrempelig en de aanpak is per deelnemer volledig op maat. Ook na de trajecten, zo blijkt uit de evaluatie van stadsdeel Centrum, worden de jongeren nog gevolgd, om bij terugval weer een nieuw traject te kunnen volgen. Uit het interview met de programma-leiding van DMO blijkt dat het nadelen heeft dat ieder stadsdeel een eigen uitvoerende partij heeft voor LTB. Hierdoor moeten hulpverlenende organisaties die op stedelijk niveau werken, met veertien verschillende uitvoerders samenwerken.

2.7 Slotbeschouwing en aanbevelingen

Bereik doelgroep

In de audits bleek dat het moeilijk is om te achterhalen of met de projecten de juiste doelgroep wordt bereikt. Een deel van de projecten richt zich op de lichtere kant van het spectrum risicojongeren, de zogenoemde 'dreigend schoolverlaters'. Er zijn geen harde indicatoren waarmee kan worden vastgesteld of iemand een dreigend schoolverlater is of niet. De subjectiviteit maakt het enerzijds moeilijk om in te schatten of de juiste doelgroep wordt bereikt en anderzijds biedt het flexibiliteit aan de verschillende trajecten. Zo hebben we gezien dat een project soms aan een hele klas wordt aangeboden, terwijl er misschien best jongeren in de klas zitten die niet dreigen uit te vallen. De programmamanager vanuit DMO zegt hierover dat de BTR-trajecten enerzijds zijn bedoeld voor leerlingen die het niet goed doen op school en veel spijbelen, maar anderzijds ook voor jongeren die het wel goed doen op school, maar op een ander vlak problemen hebben, zoals in de thuissituatie. Een deel van de trajecten heeft de doelgroep van het BTR-programma nader gespecificeerd voor het eigen traject, zoals Weer aan de slag (jonge moeders) en ENIP! (hangjongens).

Zoals gezegd, bevinden de meeste deelnemers van de BTR-trajecten (zie ook het volgende hoofdstuk) zich aan de lichte kant van het spectrum risicojongeren. Dit komt doordat dit deel van de doelgroep makkelijker te bereiken is dan jongeren met zwaardere problematiek en doordat het risico op uitval lager ligt. Het risico op uitval betekent voor de projecten ook een financieel risico, omdat uitvallers afhankelijk van het moment dat ze uitvallen niet of deels met de subsidie worden bekostigd. Goal! is vanwege de aard van het traject specifiek gericht op lichte risicojongeren. In dit traject worden jongeren begeleid door vrijwilligers. Als een mentor daar geschikt voor is, komt het voor dat een jongere met zwaardere problematiek wordt toegelaten.

In de audits van CATch, Sport-It en Edutainment is aangegeven dat deze projecten geschikt zouden zijn voor een bredere doelgroep dan de ESF-doelgroep. CATch en Sport-It zouden geschikt zijn voor alle vmbo'ers en Edutainment voor jongeren die al wat verder zijn (bijvoorbeeld jongeren met een mbo2-diploma die al gaan werken). Het verbreden van de doelgroep naar alle vmbo-scholieren biedt verschillende voordelen. Met name binnen deze schoolsoort zijn veel risicojongeren voor wie een preventief traject de kans op uitval kan beperken. Bovendien maakt deze verbreding het traject makkelijker in te zetten, omdat strenge selectieprocedures worden vermeden. Voor jongeren die na het behalen van een startkwalificatie vastlopen in hun werk, zijn ons inziens andere mogelijkheden beschikbaar, zoals arbeidsbemiddeling en beroepskeuzetesten. Het programma is gericht op risicojongeren en zal het meest effect sorteren wanneer het gericht blijft op preventie.

Samenwerking en informatie-uitwisseling

CATch, Sport-It, Goal! en Edutainment kregen vanuit de DMO de opdracht om te streven naar inbedding in de lokale structuur, zodat op den duur een beperktere backoffice nodig is of, in het geval van Edutainment, dat op den

duur geen apart project meer nodig is. De organisaties staan verschillend tegenover dit streven. ClickF1 ziet veel belemmeringen voor de inbedding in de lokale structuur. Genoemd zijn: veel betrokken partijen, nog geen voldoende coherent samenwerkingsnetwerk en instroompartijen zetten de begeleiding niet in de kerntaak. Edutainment ziet een rol voor de stadsdelen weggelegd. Steun van de stadsdelen zou volgens de projectleider van Edutainment een toegevoegde waarde kunnen hebben voor de samenwerking met welzijnsinstellingen. Daarnaast zet Edutainment zich in voor een intensiever contact met de scholen. De organisatie van Goal! geeft in dit verband de aanbeveling om ook mentorbegeleiders die afkomstig zijn uit welzijn en zorg, net als de mentorbegeleiders uit het onderwijs, de bevoegdheid te geven om een doelgroepverklaring in te vullen.

Het slagen van de trajecten, zo bleek uit de audits en uit het gesprek met de programmaleiding van DMO, is erg afhankelijk geweest van de welwillendheid en bevlogenheid van individuele personen bij de instroompartijen (scholen, welzijnsinstellingen). Er is deze periode geen sprake geweest van organisatorische inbedding van BTR-trajecten bij scholen en welzijnsinstellingen. De projectleiders van de trajecten maken afspraken met het management van de instroompartijen, maar hebben vervolgens weinig sturingsmogelijkheden. Degene die het traject bij de instroompartij moet uitvoeren, kan vaak niet alle afspraken nakomen die op een hoger niveau in de organisatie zijn gemaakt.

Een ander knelpunt in de samenwerking met instroompartijen is dat geen toezeggingen voor de langere termijn worden gedaan. Een school doet voor een jaar mee aan het traject en in het jaar daarna moet de projectleiding van het BTR-traject opnieuw instroompartijen vinden. Eén van de oorzaken van deze ad hoc manier van werken, is dat het projecten zijn. Projectmatig werken staat structurele samenwerking in de weg. De aanbeveling die hieruit voortvloeit, is dan ook om de BTR-trajecten van meer structurele subsidie te voorzien (bijvoorbeeld de aanbestedingsperiode oprekken van twee naar vier jaar).

Ondanks de knelpunten die zich bij de samenwerking met externe partijen voordoen, is bij alle projecten, in verschillende bewoordingen, een goed netwerk als cruciale succesfactor benoemd. De netwerken worden benut voor het werven van deelnemers, voor het doorverwijzen van deelnemers, voor het werven van begeleiders en voor het aanbieden van gehele trajecten.

Uit de gesprekken met externe betrokkenen blijkt dat de informatievoorziening vanuit het BTR-programma voor verbetering vatbaar is. Enerzijds weten partijen niet hoe ze jongeren kunnen aanmelden bij trajecten en anderzijds is er behoefte aan meer terugkoppeling (bijvoorbeeld vaker dan een keer per jaar instroomoverzichten). De respondent van stadsdeel Centrum gaf aan dat er weinig samenwerking tussen de BTR-trajecten en het stadsdeel bestaat. Met ClickF1 en B&A is er ooit één gesprek geweest. Het contact met ClickF1 en B&A verloopt nadien rechtstreeks met de welzijnsstichting.

De respondent is van mening dat de stadsdelen een tussenschakel zouden kunnen zijn via de netwerken en besprekingen met de uitvoerders. Het zou

goed zijn als daar meer aandacht voor komt. Om deze rol te kunnen intensiveren, heeft het stadsdeel meer behoefte aan informatie vanuit DMO en vanuit de organisatoren van BTR. Ze wil vaker instroomoverzichten (nu jaarlijks) en heeft daarnaast behoefte aan inzicht in de resultaten van de trajecten. De enige informatie die er nu is, is of een jongere weer opnieuw wordt ingebracht in de casusbesprekingen: 'Als je een jongere niet terugkrijgt in het netwerk, zal het beter gaan.' De coördinator van het Netwerk 12+ in De Baarsjes gaf aan dat ook in dit stadsdeel is meer behoefte aan informatie-uitwisseling. De netwerkcoördinator zou graag met andere stadsdelen bespreken tegen welke knelpunten zij aanlopen. De DMO heeft wel een Platform Jeugdbeleid, maar binnen dat platform wordt niet echt de tijd genomen om te bepalen hoe het beter kan.

Opvallend is dat ook projectleiders van verschillende BTR-trajecten aangeven dat het wenselijk is dat de stadsdelen meer betrokken zijn bij de trajecten.

Beide kanten wijzen naar elkaar voor het initiatief.

Zoals de suggestie vanuit stadsdeel Centrum, bevelen we aan om de DMO hier een bemiddelende of initiërende rol in te geven. De DMO kan zowel de projectleiders als de stadsdelen uitnodigen voor een informatiebijeenkomst en beide partijen voorzien van contactgegevens. Bovendien kan de DMO in de aanbesteding aangeven wat het doel en de verwachting is van de samenwerking tussen BTR-trajecten en de stadsdelen.

Methodiek

De meeste projecten verlopen wat methodiek betreft goed. Bij één traject, ENIP!, hebben we op basis van de audits en interviews met externe betrokkenen twijfels over de aanpak.

De trajecten worden in het algemeen uitgevoerd conform het bestek. Als afgeweken werd van het bestek, is daarover overleg gevoerd met de DMO. De methodiek past in het algemeen goed bij de doelgroep, maar Edutainment zou vanwege de aard van de begeleiding ook (of misschien zelfs beter) passen bij jongeren die al een mbo-opleiding hebben afgerond. De doelgroep voor Goal! is uitgebreid met 13- en 14-jarigen. De wens bestaat om de doelgroep nog verder uit te breiden met jongere leerlingen die al naar het voortgezet onderwijs gaan.

Van de projecten die direct zijn gericht op de verbinding met school en werk, worden meer directe resultaten verwacht dan de projecten die daar niet op zijn gericht. Beide typen projecten kunnen zinvol zijn voor de deelnemers. De een is erbij gebaat om individueel te worden gecoacht, terwijl een ander er veel aan heeft een aantal competenties te ontwikkelen door samen te sporten of een evenement te organiseren. Alle projecten onderschrijven de doelstelling¹⁶ van het BTR-programma en richten zich op de doelgroep die vanuit het BTR-programma is vastgesteld.

¹⁶ De doelstelling is omschreven in hoofdstuk 1 en behelst het versterken of herstellen van de verbinding met school of werk, onder meer door competenties en zelfvertrouwen te vergroten.

Het idee van het programma was dat jongeren die dat nodig hebben een traject konden kiezen dat bij ze past. In praktijk blijkt het totaalaanbod van de BTR-trajecten niet zichtbaar. Bovendien stemmen BTR-trajecten onderling af welke scholen of welzijnsinstellingen ze bedienen, waardoor nergens het complete aanbod beschikbaar is. Een aanbeveling die hieruit voortvloeit, is een centrale contactpersoon aan te stellen. Deze contactpersoon dient als informatiepunt en heeft het totale overzicht over het aanbod en contactpersonen van de verschillende trajecten (waar, wanneer en bij wie aanmelden).

In de audits hebben we gezien dat jongeren enthousiast zijn over de projecten. Op basis van de gesprekken met de begeleiders, externe betrokkenen en de jongeren zelf constateren we dat de trajecten een positieve invloed hebben op de competenties en het zelfvertrouwen van de jongeren.

Positief voor de ontwikkeling van de methodiek is dat de meeste medewerkers van de projecten kritisch zijn op het verloop van hun eigen project. Ze achterhalen oorzaken van tegenvallende instroom, ondernemen acties om de bekendheid van hun projecten te vergroten, investeren in netwerken, et cetera. Ze hebben (met andere woorden) zicht op verbeterpunten en zetten zich daar ook voor in. Naast het lerend vermogen is expertise en ervaring als succesfactor benoemd. Hierbij kan het gaan om expertise van de coaches of begeleiders (of de expertise om de juiste begeleiders te werven), de ervaring met de doelgroep, ervaring met specifieke onderdelen uit de methodiek en de ervaring als netwerkorganisator in het maatschappelijke veld.

Registratie

Het meestgenoemde knelpunt is de intensieve administratie die voor ESF moet worden gevoerd. De administratie kost veel tijd, is afhankelijk van derden (handtekeningen van scholen en dergelijke) en is voor coaches of begeleiders van sommige projecten te ingewikkeld. Bovendien is genoemd dat de registratie-eisen (handtekeningen, identificatiebewijzen) drempelverhogend werken.

In hun opvatting over de registratie staan de DMO en de projectleiders tegenover elkaar. De DMO acht een goede registratie van belang voor de evaluatie. Daarnaast is het een bewuste beleidsmatige keuze om de jongeren een formulier te laten tekenen. Dit formulier werkt als een contract. De DMO benadrukt dat de deelnemers op de trajectformulieren niet worden bestempeld als risicjongere. Op de doelgroepverklaringen is dat anders, maar deze hoeven de deelnemers niet te zien.

3 ANALYSE DEELNEMERSADMINISTRATIE

In dit hoofdstuk presenteren we kerngegevens uit de deelnemersadministratie van de BTR-trajecten. In deze administratie zijn de gegevens uit de formulieren opgenomen die per deelnemer zijn ingevuld bij de start van het traject, gedurende het traject en bij het beëindigen van het traject. We bespreken de totale instroom in de trajecten en kenmerken van de deelnemers, zoals leeftijd, geslacht, afkomst en opleiding. Ook gaan we in op het beoogde resultaat van de jongeren en de uitstroom en uitval.

De beschrijving heeft geen betrekking op Lokale Trajectbegeleiding (LTB) omdat hierover geen gegevens zijn opgenomen in de deelnemersadministratie.¹

Waar mogelijk vergelijken we de deelnemers aan de BTR-trajecten met de totale doelgroep 'risicjongeren' in Amsterdam. In de volgende paragraaf geven we eerst een korte toelichting op de bron die we voor deze vergelijking gebruiken.

3.1 Toelichting op vergelijkingsmateriaal

Over de projectperiode 2005 heeft de Dienst Onderzoek en Statistiek Amsterdam (O+S) voor de evaluatie van de BTR-trajecten een doelgroepanalyse uitgevoerd.² Bij het beschrijven van de kenmerken van de deelnemers van de huidige projectperiode gebruiken we de hierin beschreven groep risicjongeren als referentiegroep voor de deelnemers aan de BTR-trajecten. De doelgroepanalyse van O+S is grotendeels gebaseerd op het Leerling Administratie Systeem (LAS) met peildatum augustus 2006. Hierdoor is de definitie van de doelgroep iets anders geformuleerd dan in het BTR-programma. In de doelgroepanalyse zijn jongeren die relatief of absoluut verzuimen en voortijdige schoolverlaters tot de groep risicjongeren gerekend. Binnen het BTR-programma is de volgende doelgroep geformuleerd: jongeren van 15 tot en met 23 jaar die de binding met onderwijs en arbeid dreigen te verliezen of al hebben verloren.³ Hierbinnen onderscheidt DMO twee subgroepen:

- Dreigend voortijdig schoolverlaters: jongeren zonder startkwalificatie die weliswaar nog schoolgaand zijn, maar bij wie sprake is van problematiek en gedrag dat kan wijzen op toekomstig voortijdig schoolverlaten.
- Voortijdig schoolverlaters: jongeren die het onderwijs hebben verlaten zonder startkwalificatie.

¹ De redenen hiervoor zijn dat dit traject niet wordt bekostigd met ESF-subsidie en dat in de afspraken tussen de centrale stad en de stadsdelen (die de regie op de uitvoering van LTB voeren) geen afspraken over de registratie van persoonsgegevens zijn opgenomen.

² Broeke, L. ten, S. Verhulst en W. Bosveld. *Bijzondere Trajecten Risicjongeren 2005, Integrale eindrapportage kwalitatieve en kwantitatieve analyse*. Amsterdam, december 2006.

³ Gemeente Amsterdam, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, bestek BTR.

3.2 Instroom

Aantal deelnemers

De projectperiode 2006-2007 loopt van maart 2006 tot eind 2007. De trajecten, die inclusief nazorg negen tot twaalf maanden duren, moesten binnen de projectperiode zijn afgerond. Een uitzondering hierop vormt Goal!. Bij Goal! konden tot het einde van de projectperiode nieuwe deelnemers instromen.

In tabel 3.1 is het beoogde en het geregistreerde aantal deelnemers⁴ weergegeven. Vier van de zes trajecten hebben de beoogde instroom (nagenoeg) gerealiseerd. Goal! en Weer aan de slag hebben de doelstelling niet bereikt. Goal! heeft inclusief mismatches 58 procent van het beoogde aantal deelnemers bereikt en Weer aan de slag tachtig procent.

De instroom verliep aanvankelijk zorgelijk. De instroom kwam laat op gang als gevolg van een tegenvallend aantal begeleiders, de ramadan, of tegenvallende instroom vanuit de instroompartijen. Met een deel van de partijen heeft DMO daarom afspraken gemaakt over het oprekken van de instroomperiode.

Het werkelijke aantal deelnemers zal voor de meeste trajecten iets hoger liggen dan het aantal officieel geregistreerde deelnemers. Een deel van de jongeren die niet officieel geregistreerd zijn, maar wel voorkomen in de deelnemersadministratie, zal wel een traject hebben gevolgd. Hoe veel van hen een traject hebben gevolgd, is op basis van de deelnemersadministratie onbekend. Daarnaast komt het ook voor dat jongeren die buiten de ESF-doelgroep vallen, wel mogen deelnemen aan een traject. Er zullen daarom ook jongeren deelnemen die helemaal niet voorkomen in de deelnemers-administratie.

⁴ Voor de leesbaarheid gebruiken we in de tekst het woord deelnemers. Onder 'geregistreerde deelnemers' verstaan we iedere deelnemer die in het bestand van de deelnemersregistratie voorkomt. Het gaat hierbij ook om deelnemers van wie (een deel van) de registratieformulieren (trajectformulieren, eindrapportages en uitvalrapportages) zijn afgekeurd.

Onder deelnemers verstaan wij in dit rapport het aantal deelnames. Een persoon kan aan verschillende trajecten hebben deelgenomen. Het is onderzoekstechnisch niet mogelijk unieke deelnemers te onderscheiden doordat er, ter waarborging van de privacy van de deelnemers, geen tot individuele personen herleidbare gegevens beschikbaar zijn voor analyses. Voor Goal! geldt dat deelnemers een tweede mentoraat konden krijgen. Voor vergelijkbaarheid met andere trajecten zijn deze tweede mentoraten buiten beschouwing gelaten in de analyses voor Goal!.

Tabel 3.1 Aantal deelnemers

	Doelstelling projectperiode 2006-2007	Officieel gestarte deelnemers	Overige geregistreerde deelnemers*
CATch	700	695	29
Edutainment	400	407	102
ENIP!	120	135	12
Goal!	1400		
- eerste mentoraten		688	179
- tweede mentoraten		66	8
- mismatches		60**	
Sport-It	200	190	28
Weer aan de slag	200	160	41
Totaal	3020	2275	391

* Regioplan heeft de complete deelnemersregistratie ontvangen. Hierin zijn zowel deelnemers geregistreerd met een geldig trajectformulier, legitimatie en doelgroepverklaring, als deelnemers van wie de inschrijving niet is goedgekeurd. Deze laatste noemen we in de tabel 'overige geregistreerde deelnemers'.

** Drie cases hebben twee keer een mismatch gehad en één heeft drie keer een mismatch gehad. Netto gaat het in deze categorie daarom om 55 deelnemers.

In de doelgroepanalyse van O+S is vastgesteld dat de totale omvang van de doelgroep risicjongeren in Amsterdam dertienduizend jongeren bedraagt. Om te achterhalen welk deel van deze groep wordt bereikt met het BTR-programma, is verdere analyse nodig dan een overzicht van het totale aantal geregistreerde deelnemers. Zo is uit de audits gebleken dat het lastig te bepalen is of iemand tot de doelgroep behoort. In hoofdstuk 4 komen we terug op het bereik van de doelgroep. Hieruit zal blijken dat met de trajecten veel dreigend voortijdig schoolverlaters worden bereikt.

Leeftijd

In tabel 3.2 is de gemiddelde leeftijd van de deelnemers per project weergegeven. De gemiddelde leeftijd verschilt tussen de projecten. Het project Weer aan de slag voor jonge moeders heeft gemiddeld oudere deelnemers dan de andere trajecten. Goal! heeft gemiddeld de jongste deelnemers.

Tabel 3.2 Leeftijd van de deelnemers bij start van het traject (officiële inschrijvingen)

	Jongste deelnemer	Oudste deelnemer	Gemiddelde leeftijd
CATch	13	23	16,7
Edutainment	13	24	17,2
ENIP!	13	23	17,3
Goal!	12	25	15,8
Sport-It	13	23	16,7
Weer aan de slag	15	23	19,9
Totaal			16,8

Aan bijna alle trajecten nemen jongeren deel die wat leeftijd betreft officieel niet tot de doelgroep behoren. Zoals eerder aan de orde is gekomen, mogen aan Goal! ook dertien- en veertienjarigen deelnemen. Daarnaast heeft DMO met CATch en Sport-It afgesproken dat een deel van de deelnemers jonger mag zijn dan vijftien jaar. Andere trajecten die deelnemers onder de leeftijdsgrens aannemen, doen dat voor eigen rekening. Het betreft dan een relatief klein deel dat buiten de leeftijdsgrenzen van de doelgroep valt.

We kunnen de gemiddelde leeftijd van de deelnemers aan de BTR-trajecten niet één op één vergelijken met die in de totale populatie van risicojongeren in Amsterdam doordat de gemiddelde leeftijd in de doelgroepanalyse niet bekend is. Uit de doelgroepanalyse weten we echter wel dat het grootste deel van de risicojongeren in Amsterdam (10.000 van de in totaal 13.000) uit voortijdig schoolverlaters (jongeren vanaf 17 jaar die het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie) bestaat. De overige drieduizend zijn dreigend voortijdig schoolverlater. Ofwel, in de populatie risicojongeren in Amsterdam is ongeveer driekwart zeventien jaar en ouder, een kwart is jonger dan zeventien jaar. In de BTR-trajecten is circa tien procent van de deelnemers zeventien jaar of ouder, de rest is jonger dan zeventien jaar. Samenvattend: aan de BTR-trajecten nemen vooral *jonge* risicojongeren deel.

De deelnemers van de zes BTR-trajecten die in dit hoofdstuk worden besproken, zijn dus relatief vaak jong. Naast de zes trajecten kent Amsterdam echter ook nog Lokale Trajectbegeleiding. Lokale Trajectbegeleiding⁵ richt zich specifiek op voortijdig schoolverlaters (dus de groep van 17 en ouder). Als we LTB bij de overige zes trajecten voegen en dan nogmaals naar de deelnemers kijken, dan nemen nog steeds verhoudingsgewijs meer *jonge* risicojongeren aan trajecten deel. De verhouding ten opzichte van de populatie is echter veel minder scheef. Over de zeven trajecten gerekend is ongeveer de helft zeventien jaar en ouder, de andere helft is jonger dan zeventien jaar.

Geslacht

Uit de doelgroepanalyse blijkt dat iets meer dan de helft van de risicojongeren in Amsterdam jongens zijn. Per BTR-traject liggen de verhoudingen soms totaal anders. Aan Sport-It doen meer jongens dan meiden mee, ENIP! is alleen voor jongens en Weer aan de slag alleen voor meiden. Als we echter naar alle BTR-trajecten samen kijken, dan zien we dat de verhouding tussen jongens en meisjes volledig overeenkomt met die van de totale doelgroep in Amsterdam (tabel 3.3).

⁵ Van LTB is geen deelnemersadministratie beschikbaar. Zie voetnoot 1.

Tabel 3.3 Deelnemers BTR-trajecten naar geslacht (officiële inschrijvingen)

	M	V
CATch	51,5%	48,5%
Edutainment	58,7%	41,3%
ENIP!	100,0%	
Goal!	45,1%	54,9%
Sport-It	70,0%	30,0%
Weer aan de slag		100,0%
Totaal	51,6%	48,4%

Stadsdeel

Van het totale aantal deelnemers is 95 procent afkomstig uit Amsterdam. Hierin doen zich geen grote verschillen voor tussen de trajecten. Voor de deelnemers die in Amsterdam woonachtig zijn, is in tabel 3.4 de verdeling naar stadsdelen weergegeven. De meeste deelnemers aan BTR-trajecten wonen in Amsterdam Zuidoost. Vooral CATch en Weer aan de slag hebben veel deelnemers uit dit stadsdeel (beide 29%).

Tabel 3.4 Deelnemers naar stadsdeel (officiële inschrijvingen)

	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag	Totaal
Centrum	2,9%	6,3%	1,5%	2,7%	10,3%	2,0%	3,9%
Amsterdam-Noord	12,6%	7,8%	19,5%	10,4%	9,7%	15,7%	11,4%
Oud Zuid	4,6%	3,5%		5,6%	2,9%	2,6%	4,1%
De Baarsjes	2,5%	5,3%		7,7%	3,4%	3,9%	4,7%
Bos en Lommer	3,3%	6,1%	24,8%	12,0%	6,3%	3,3%	8,1%
Geuzenveld/ Slotermeer	5,9%	15,4%	20,3%	10,4%	6,9%	5,2%	10,0%
Oost/ Watergraafsmeer	11,4%	6,1%	29,3%	5,1%	15,4%	4,6%	9,4%
Osdorp	5,1%	9,3%	0,8%	11,4%	7,4%	4,6%	7,7%
Oud-West	2,7%	0,8%		2,1%	1,1%	13,1%	2,6%
Slotervaart	5,4%	6,6%		12,7%	8,0%	4,6%	7,7%
Westerpark	3,8%	1,8%	1,5%	4,2%	1,1%	2,0%	3,1%
Westpoort				0,2%			0,0%
Zeeburg	9,7%	15,7%	2,3%	4,8%	16,6%	6,5%	9,2%
Zuideramstel	1,6%	1,5%		2,0%	1,7%	3,3%	1,7%
Amsterdam Zuidoost	28,5%	13,9%		8,7%	9,1%	28,8%	16,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Het aantal deelnemers aan de BTR-trajecten per stadsdeel hebben we gerelateerd aan het aantal risicojongeren in de betreffende stadsdelen. Uit die analyse blijkt dat het aantal deelnemers aan de BTR-trajecten per stadsdeel een redelijke afspiegeling is van het aantal risicojongeren in het stadsdeel (zie bijlage 3).

Afkomst

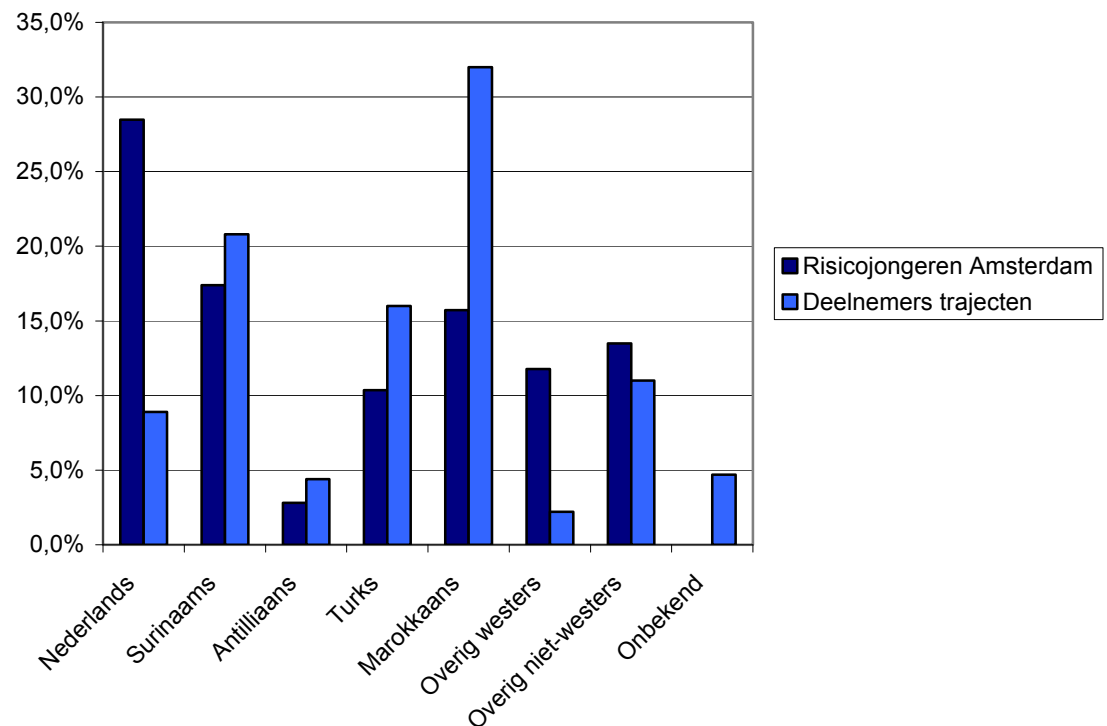
In de deelnemersformulieren is gevraagd naar het geboorteland van de deelnemer en van zijn of haar ouders. Op basis daarvan is de afkomst van de deelnemers vastgesteld.⁶ De grootste groep deelnemers is van Marokkaanse afkomst (32%).

Wanneer we de afkomst van de deelnemers vergelijken met de populatie risicojongeren in Amsterdam⁷, valt meteen op dat autochtone jongeren en jongeren met een westerse afkomst zijn ondervertegenwoordigd in de deelname aan de trajecten (figuur 3.1). In de populatie is 28,5 procent autochtoon, tegenover 8,9 procent van de deelnemers. Jongeren van Marokkaanse afkomst zijn oververtegenwoordigd. Een deel van de oververtegenwoordiging van Marokkaanse deelnemers is te verklaren doordat ENIP! specifiek op Marokkaanse jongens is gericht. Maar ook bij Edutainment en Sport-It zijn Marokkaanse jongeren sterker vertegenwoordigd dan in de totale doelgroep. In tabel 3.5 hebben we per traject de samenstelling van de deelnemers naar afkomst weergegeven.

⁶ Hierbij is uitgegaan van de definities van het CBS: 1. als een van de ouders in het buitenland is geboren, is het kind allochtoon, 2. tenzij de moeder in Nederland is geboren, is haar geboorteland bepalend voor de afkomst van het kind. In de evaluatie van de BTR-trajecten van 2005 kon alleen het geboorteland van het kind worden weergegeven, daarom zijn deze cijfers niet vergelijkbaar met de vorige evaluatie.

⁷ De samenstelling naar afkomst van de populatie van risicojongeren is berekend op basis van tabel 9.5 en 9.6 uit: Broeke, L. ten, S. Verhulst en W. Bosveld. *Bijzondere Trajecten Risicojongeren 2005, Integrale eindrapportage kwalitatieve en kwantitatieve analyse*. Amsterdam, december 2006.

Figuur 3.1 Afkomst deelnemers en totale groep risicojongeren in Amsterdam

Tabel 3.5 Deelnemers naar afkomst (officiële inschrijvingen)

	Neder-lands	Suri-naams	Antilliaans /Arubaans	Turks	Marok-kaans	Overig westers	Overig niet-westers	Onbe-kend*
CATch	8,6%	30,9%	7,8%	8,5%	21,0%	2,3%	13,7%	7,2%
Edutainment	8,6%	17,2%	4,4%	13,0%	41,0%	2,0%	7,1%	6,6%
ENIP!	1,5%	0,7%		3,0%	92,6%		2,2%	
Goal!	9,9%	13,1%	1,2%	31,3%	27,8%	2,2%	12,2%	2,5%
Sport-It	10,0%	16,3%	2,6%	12,6%	43,2%	2,1%	7,9%	5,3%
Weer aan de slag	11,3%	41,9%	8,8%	5,0%	11,3%	4,4%	15,0%	2,5%
Totaal	8,9%	20,8%	4,4%	16,0%	32,0%	2,2%	11,0%	4,7%

* Op het trajectformulier is aangegeven dat informatie over het geboorteland van de deelnemer en het geboorteland van de ouders belangrijk is, maar dat als de jongere deze informatie niet wil invullen, 'onbekend' kan worden aangekruist.

Dagbesteding

Op het trajectplan is aangegeven wat de dagbesteding van de jongeren is bij de start van het traject. In tabel 3.6 is de dagbesteding voor alle deelnemers aan de BTR-trajecten weergegeven. De meeste jongeren (86%) zijn schoolgaand, sommigen van hen hebben een bijbaantje. Zeven procent van de jongeren staat geregistreerd als werkloos.

Tabel 3.6 Dagbesteding van de deelnemers (officiële inschrijvingen)

	Aantal	Percentage
Schoolgaand/volgt opleiding	1839	80,8%
Schoolgaand en werkend	124	5,5%
Volgt arbeidstoeleidings-/re-integratietraject	56	2,5%
Werkend	41	1,8%
Werkloos/geen baan	169	7,4%
Onbekend	46	2,0%
Totaal	2275	100%

Doelgroepverklaring

In tabel 3.7 is weergegeven met welke doelgroepverklaring de deelnemers zijn ingeschreven. Hierin wordt het beeld uit de audits bevestigd. In totaal is 87 procent van de deelnemers ingeschreven met een 'verklaring dreigend voortijdig schoolverlater'. Bij CATch en Sport-It is zelfs 96 procent van de deelnemers ingeschreven als dreigend voortijdig schoolverlater. De verdeling van de deelnemers naar type inschrijving is bij Weer aan de slag meer gevarieerd dan bij de andere projecten. De meeste deelnemers van Weer aan de slag zijn ingeschreven als voortijdig schoolverlater (53%), daarnaast is 32 procent ingeschreven via het CWI. Dit is te verklaren doordat aan Weer aan de slag jonge moeders deelnemen. Zij hebben hun schoolloopbaan veelal als gevolg van de zwangerschap onderbroken.

Tabel 3.7 Doelgroepverklaring (officiële inschrijvingen)

	Formulier verklaring dreigend voortijdig schoolverlater	Formulier verklaring voortijdig schoolverlater	Inschrijving CWI
CATch	96,3%	1,6%	2,2%
Edutainment	83,5%	16,5%	
ENIP!	85,9%	6,7%	7,4%
Goal!	93,6%	3,9%	2,5%
Sport-It	95,8%	4,2%	
Weer aan de slag	15,6%	52,5%	31,9%
Totaal	86,9%	9,1%	4,1%

Opleidingsniveau

Het BTR-programma richt zich op jongeren zonder startkwalificatie. Uit de deelnemersadministratie blijkt dat 1,1 procent van de deelnemers wel een startkwalificatie heeft (hoogst voltooide opleiding havo/vwo of mbo 2-4, tabel 3.8).⁸ Voor twee derde van de deelnemers bij de start van hun project is de basisschool de hoogst afgeronde opleiding.

Verreweg de meeste deelnemers gaan naar school, meestal op vmbo- of mbo-niveau. Van twaalf procent van de deelnemers is niet bekend wat hun huidige opleiding is.

⁸ Van drie procent van de jongeren is de hoogst voltooide opleiding niet bekend. Het is aannemelijk dat in deze groep eenzelfde deel niet over een startkwalificatie zal beschikken.

Tabel 3.8 Hoogst voltooide en huidige opleiding deelnemers (% totaal officiële inschrijvingen)

	Hoogst voltooide opleiding	Huidige opleiding
Geen	3,3%	2,5%
Basisschool	64,0%	0,2%
Praktijkonderwijs	2,3%	7,7%
Vmbo/mavo	20,1%	36,2%
Havo/vwo	0,5%	8,4%
Mbo 1	5,9%	12,1%
Mbo 2-4	0,6%	19,9%
Hbo/wo		0,4%
Anders	0,2%	0,9%
Onbekend	3,0%	11,7%

Beoogd resultaat

Per deelnemer is uit de deelnemersadministratie bekend wat het beoogde resultaat van het traject was. Omdat aan de trajecten voornamelijk dreigend voortijdig schoolverlaters deelnemen, is het niet verwonderlijk dat in de meeste gevallen wordt gestreefd naar een stabiele situatie op school (86%).

Tabel 3.9 Beoogd resultaat (officiële inschrijvingen)

Beoogd resultaat	Percentage deelnemers
Stabiele situatie op school	86,3%
Jongere volgt weer onderwijs	5,6%
Stabiele situatie op (gesubsidieerd) werk	1,5%
Jongere heeft (gesubsidieerd) werk	3,1%
Volgt toeleidings-/re-integratietraject naar werk of school	6,7%
Totaal	2264 deelnemers*

* Van de 2275 officieel ingeschreven deelnemers is van elf deelnemers niet bekend wat de beoogde resultaten van het traject zijn. Er konden meerdere doelen worden aangevinkt op het trajectplan. Bij 69 deelnemers is van deze mogelijkheid gebruikgemaakt.

Verderop in dit hoofdstuk (paragraaf 3.3, tabel 3.12) vergelijken we het beoogde resultaat met het behaalde resultaat en zal blijken dat het beoogde resultaat door de meeste deelnemers wordt behaald. Verder komen we in hoofdstuk vier uitgebreid terug op het opleidingsniveau van de deelnemers.

Aandachtspunten voor de deelnemers

Op het trajectplan en in de eindrapportage konden de jongeren onder begeleiding invullen wat voor hen aandachtspunten zijn die verbetering behoeven. Het gaat om aandachtspunten zoals motivatie, zelfvertrouwen, sociale vaardigheden, maar ook spijbelen en het hebben van schulden.⁹

Uit de analyses bleek dat de kwaliteit van deze gegevens te wensen overlaat. Het percentage missende waarden bij de start loopt op van zestien procent bij het eerste aandachtspunt in de lijst tot 55 procent bij het laatste aandachts-

⁹ Zie bijlage 3 voor een volledig overzicht van de aandachtspunten.

punt. Voor de situatie bij het einde van het traject lopen de missende waarden op van vijf procent tot 46 procent. Daarnaast bleek uit de audits dat deze vraag gevoelig lag bij een aantal trajecten, omdat men de deelnemers niet als risicojongeren wilde stigmatiseren. Het is dan moeilijk uit te leggen waarom deze gegevens moeten worden ingevuld. Het kan zijn dat de aandachtspunten selectief zijn ingevuld, bijvoorbeeld doordat jongeren alleen een paar aandachtspunten aankruisen of juist alleen invullen waar ze goed in zijn. Bij ENIP!, Goal! en Weer aan de slag was het voor de deelnemers duidelijk dat ze aan bepaalde punten van zichzelf moesten werken. Hier is ook te zien dat de gemiddelde scores bij aanvang van het traject lager liggen dan bij de andere drie trajecten (zie bijlage 4). Vanwege de slechte kwaliteit van de gegevens onthouden wij ons van conclusies.

3.3 Uitstroom en uitval

In tabel 3.10 is weergegeven op welke wijze de trajecten zijn beëindigd. Het uitvalpercentage bedraagt voor alle projecten samen 11,8 procent. Hiermee is de ambitie om maximaal dertig procent uitval te behalen ruim behaald. Het uitvalpercentage kan nog iets oplopen, omdat Goal! en Weer aan de slag nog lopende trajecten hadden op de peildatum (31 december 2007).¹⁰

Tabel 3.10 Status van trajecten op 31 december 2007

	In traject	Uitstroom	Uitval	Geen formulieren voor beëindiging
CATch		84,6%	11,8%	3,6%
Eduainment		77,6%	17,9%	4,4%
ENIP!		93,3%	5,9%	0,7%
Goal!	58,6%*	30,1%	11,3%	*
Sport-It		93,7%	1,6%	4,7%
Weer aan de slag	8,8%*	76,3%	15,0%	*
Totaal	18,3%	67,6%	11,8%	2,3%**

* Voor Goal! en Weer aan de slag kan niet worden onderscheiden welke jongeren zonder formulieren het traject hebben beëindigd en welke nog deelnemen aan het traject.

** In werkelijkheid kan dit percentage iets hoger liggen omdat voor Goal! en Weer aan de slag niet bekend is hoeveel deelnemers het traject zonder formulieren hebben beëindigd.

In tabel 3.11 vergelijken we voor de uitgestroomde deelnemers het beoogde resultaat met het behaalde resultaat. In de tabel is te zien dat de beoogde resultaten meestal ook worden behaald. Voor vier procent van de uitgestroomde deelnemers is aangegeven dat het traject niet succesvol is afgerond.

¹⁰ In deze trajecten is een continue instroom mogelijk.

Tabel 3.11 Resultaten van de afgeronde trajecten

	Beoogd resultaat	Behaald resultaat
Stabiele situatie op school	86,7%	84,4%
Jongere volgt weer onderwijs	5,3%	5,0%
Stabiele situatie op (gesubsidieerd) werk	1,4%	1,2%
Jongere heeft (gesubsidieerd) werk	2,8%	3,5%
Volgt toeleidings-/re-integratietraject naar werk of school	6,5%	5,8%
Heeft traject niet succesvol afgerond		4,0%
Totaal	1527 deelnemers	1508 deelnemers

Er zijn 1537 deelnemers die officieel zijn ingeschreven en officieel het project hebben beëindigd. Van 1527 deelnemers was bekend wat het beoogde resultaat was. Voor 1508 van deze deelnemers is ook bekend wat het behaalde resultaat is. Voor de totale groep komt het beoogde resultaat sterk overeen met de behaalde resultaten. Vier procent van de deelnemers heeft het project niet succesvol afgerond. In tabel 3.12 zijn de resultaten per project weergegeven.

Tabel 3.12 Resultaten per project

		Stabiele situatie op school	Jongere volgt weer onderwijs	Stabiele situatie op (gesubsidieerd) werk	Jongere heeft (gesubsidieerd) werk	Volgt toeleidings-/re-integratietraject naar werk of school	Heeft traject niet succesvol afgerond
CATch	Beoogd	95,2%	2,1%	1,2%	1,0%	1,0%	
	Behaald	93,2%	5,3%	0,5%	1,4%	1,6%	4,6%
Edutainment	Beoogd	85,0%	7,0%	2,5%	4,8%	4,8%	
	Behaald	81,4%	4,5%	2,3%	7,1%	2,6%	3,5%
ENIP!	Beoogd	88,1%	1,6%	4,0%	5,6%	5,6%	
	Behaald	89,5%	3,2%	1,6%	4,8%	7,3%	0,0%
Goal!	Beoogd	95,6%	2,4%	0,0%	2,0%	2,0%	
	Behaald	93,7%	3,4%	0,0%	0,5%	0,5%	3,4%
Sport-It	Beoogd	97,2%	1,7%	0,6%	1,1%	1,1%	
	Behaald	92,7%	2,3%	2,3%	2,8%	1,7%	0,0%
Weer aan de slag	Beoogd	18,2%	31,4%	0,8%	6,6%	6,6%	
	Behaald	18,2%	14,0%	1,7%	8,3%	47,1%	13,2%

Aan de resultaten is te zien dat de eindresultaten onafhankelijk van de beoogde resultaten zijn ingevuld. Het percentage deelnemers dat een bepaald resultaat heeft behaald, is soms hoger dan het percentage dat dat resultaat

ook als doel had. Daarom presenteren we hieronder de resultaten per doelstelling. We presenteren alleen de drie meest voorkomende doelstellingen. Als eerste kijken we naar de deelnemers die als doelstelling hebben een stabiele situatie op school te bereiken. We zien hier dat de deelnemers van Weer aan de slag minder vaak dan de deelnemers van andere trajecten een stabiele situatie op school hebben bereikt (tabel 3.13).

Tabel 3.13 Stabiele situatie op school

	% resultaat behaald	Aantal deelnemers met beoogd resultaat stabiele situatie op school
CATch	95,4%	539
Eduainment	89,0%	264
ENIP!	99,1%	111
Goal!	93,8%	195
Sport-It	94,7%	171
Weer aan de slag	63,6%	22
Totaal	93,5%	1302

Van de deelnemers die als doel hadden om weer onderwijs te volgen, is ruim een kwart daarin geslaagd (tabel 3.14). Er zijn in deze tabel slechts twee trajecten opgenomen omdat alleen in de genoemde trajecten voldoende deelnemers waren die deze doelstelling hadden bij aanvang van het traject.

Tabel 3.14 Jongere volgt weer onderwijs

	% resultaat behaald	Aantal deelnemers met beoogd resultaat Jongere volgt weer onderwijs*
Eduainment	18,2%	22
Weer aan de slag	28,9%	38
Totaal	27,2%	81

* Alleen de projecten waar minimaal twintig deelnemers deze doelstelling hadden zijn afzonderlijk gepresenteerd. Het totaal gaat over alle deelnemers die deze doelstelling hadden.

Bijna de helft van de deelnemers die als doel hadden om een re-integratie-traject te volgen, is daarin geslaagd.

Tabel 3.15 Jongere volgt toeleidings-/re-integratietraject naar school of werk

	% resultaat behaald	Aantal deelnemers met beoogd resultaat Jongere volgt toeleidings-/re-integratie-traject naar school of werk*
Weer aan de slag	56,9%	58
Totaal	47,0%	100

* Alleen de projecten waar minimaal twintig deelnemers deze doelstelling hadden, zijn afzonderlijk gepresenteerd. Het totaal gaat over alle deelnemers die deze doelstelling hadden.

Van de meeste uitvallers is bekend waarom ze zijn uitgevallen. Bijna de helft van de uitvallers is uitgevallen vanwege gebrek aan motivatie. In tabel 3.16 geven we een overzicht van de oorzaken. Uit deze resultaten blijkt dat uitval niet altijd een negatieve oorzaak heeft: acht procent van de uitvallers gaat naar tevredenheid naar school of werk. In 29 procent van de gevallen is een andere oorzaak aangegeven. In het geval van CATch ging het hier veelal om stage en bij Goal! om mentoren die niet meer zijn te bereiken. Andere oorzaken die werden genoemd, zijn (in willekeurige volgorde) privéproblemen, huisvestingsproblemen, detentie, psychische problemen of gedragsproblemen en geen toestemming van de ouders.

Tabel 3.16 Oorzaken van uitval*

	CATch	Edutainment	ENIP!**	Goal!	Sport-It**	Weer aan de slag	Totaal
Motivatatie	26,8%	61,6%	25,0%	52,6%	66,7%	16,7%	43,3%
Verhuizing	4,9%	4,1%		5,1%		37,5%	7,5%
Ziekte/zwangerschap	2,4%	1,4%		5,1%		4,2%	3,0%
Veelvuldig verzuim	17,1%	26,0%	12,5%	15,4%		29,2%	19,8%
Aanbod niet geschikt	1,2%	13,7%		14,1%	66,7%	12,5%	10,1%
Volgt school/werk naar tevredenheid	4,9%	9,6%		12,8%		4,2%	8,2%
Doorverwezen naar ander traject	2,4%	2,7%		3,8%		8,3%	3,4%
Andere oorzaak	46,3%	12,3%	75,0%	24,4%		25,0%	29,1%
Oorzaak onbekend	9,8%	2,7%		3,8%	33,3%	16,7%	6,7%
Aantal deelnemers	82	73	8	78	3	24	268

* Op het formulier kon meer dan één oorzaak worden ingevuld.

** NB het aantal deelnemers waarover deze percentages zijn weergegeven is zeer klein.

3.4 Samenvatting en conclusie

Samenvatting

De meeste trajecten hebben het beoogde aantal deelnemers behaald. Alleen Goal! en Weer aan de slag hebben minder deelnemers dan beoogd. Deze projecten hebben respectievelijk 58 procent en tachtig procent van het beoogde aantal deelnemers behaald.

In alle BTR-trajecten samen, inclusief LTB, zijn dreigend voortijdig schoolverlaters oververtegenwoordigd (50 procent van de deelnemers is *dreigend* voortijdig schoolverlater, de ander 50 procent is voortijdig schoolverlater. In de populatie liggen deze percentages op respectievelijk 25 en 75). Per traject zijn

er aanzienlijke verschillen. Bij Weer aan de slag bijvoorbeeld is zestien procent van de deelnemers ingeschreven als dreigend voortijdig schoolverlater. Door de relatieve nadruk op dreigend voortijdig schoolverlaters ligt de gemiddelde leeftijd van de deelnemers in de trajecten lager dan in de doelgroep van Amsterdamse risicojongeren.

In totaal nemen ongeveer evenveel jongens als meiden deel aan de trajecten. Dit komt overeen met de samenstelling van de doelgroep. Tussen de trajecten verschilt de verhouding tussen jongens en meiden wel. ENIP! is alleen voor jongens en Weer aan de slag voor jonge moeders. Verder valt op dat bij Sport-It het aandeel jongens met zeventig procent relatief hoog is.

Wat betreft afkomst wijkt de samenstelling van de deelnemersgroep af van de Amsterdamse doelgroep. In de trajecten zijn autochtone risicojongeren en jongeren van een andere westerse afkomst ondervertegenwoordigd. Risicojongeren van Marokkaanse afkomst zijn oververtegenwoordigd. In drie projecten zijn Marokkaanse jongeren het sterkst vertegenwoordigd, namelijk bij Edutainment, ENIP! en Sport-It. Bij CATch en Weer aan de slag zijn deelnemers van Surinaamse afkomst het sterkst vertegenwoordigd en bij Goal! Turkse deelnemers. De verdeling van de deelnemers aan de BTR-trajecten is conform de verdeling van risicojongeren over de verschillende stadsdelen.

Het BTR-programma richt zich op jongeren zonder startkwalificatie en slaagt er ook in deze te bereiken. Op een enkele uitzondering na hebben de deelnemers geen startkwalificatie op zak.

Het merendeel van de deelnemers van de BTR-trajecten streeft naar een stabiele situatie op school en dit doel wordt, volgens de deelnemersregistratie, in verreweg de meeste gevallen ook behaald. In hoofdstuk vier zal een analyse van het Amsterdamse Leerling Administratie Systeem aantonen dat deze claim terecht is.

Van het totale aantal deelnemers is 11,8 procent uitgevallen. Hiermee is de ambitie van een maximale uitval van dertig procent ruim behaald.

Uit de interviews bleek dat uitval voornamelijk aan het begin van de trajecten plaatsvindt. In de meeste gevallen is een gebrek aan motivatie de oorzaak van uitval. Acht procent van de uitvallers volgt school of heeft werk naar tevredenheid.

De geregistreerde uitval is bij Edutainment en Weer aan de slag het hoogst en bij ENIP! en Sport-It het laagst. Over Goal! kunnen nog geen uitspraken worden gedaan, omdat veel deelnemers op de peildatum (31 december 2007) nog in traject waren.

Slotbeschouwing en conclusie

De BTR-trajecten slagen er, gemiddeld genomen, goed in om de doelgroep te bereiken. Opvallend is dat daarbij enerzijds een relatief makkelijkere bereikbare doelgroep is oververtegenwoordigd (de dreigend voortijdig schoolverlaters), maar anderzijds juist een relatief moeilijke (allochtoon, Marokkaan).

Of de relatieve nadruk op de eerstgenoemde groep (de dreigend voortijdig schoolverlater) moet blijven, is een politieke en beleidsmatige keus. Uit de literatuur is in ieder geval bekend dat preventie en vroegtijdige interventie van belang zijn bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten¹¹ en dat preventieve interventies in het algemeen effectiever en goedkoper zijn dan curatieve programma's.¹² Ofwel, op basis van hetgeen bekend is over de effectiviteit en kosten en baten van preventieve interventies, lijkt de huidige verdeling tussen preventieve en curatieve trajecten nog niet zo slecht.

Het relatief grote bereik onder Marokkaanse risicojongeren is verklaarbaar vanuit de problemen die in het recente verleden specifiek rondom deze groep in Amsterdam hebben gespeeld. De vraag of het goed is dat binnen de BTR-trajecten de Marokkaanse risicojongeren relatief zijn oververtegenwoordigd, is een politieke.

Gemiddeld genomen slagen de BTR-trajecten er goed in om de deelnemers die bereikt zijn, ook vast te houden. Het streefpercentage maximale uitval bedroeg dertig procent. Dit is een realistisch streefcijfer¹³ waar de BTR-trajecten echter ruimschoots onder zijn gebleven. De resultaten van de meeste BTR-trajecten lijken op basis van de projectadministratie positief. In het volgende hoofdstuk zullen we daar echter meer in detail en op basis van objectieve bronnen naar kijken.

We sluiten af met een kort overzicht van de in dit hoofdstuk gepresenteerde resultaten. De percentages in onderstaande tabel zijn afkomstig uit de eerdere tabellen.

¹¹ Zie o.a. Slavin, R. E., Karweit, N. L. en Madden, N. A. (1989) *Effective programs for students at risk; a practical synthesis of the latest research on what works to enhance the achievement of at-risk elementary students*. Boston/ London/ Sydney/ Toronto: Ally en Bacon.

¹² Steeg, M. van der en Webbink, D. (2006) *Voortijdig schoolverlaten in Nederland: omvang, beleid en resultaten*. CPB, Den Haag.

¹³ Zie: Eimers, T. e.a. (2003) *Kans van slagen. Een verdiepende studie naar het rendement van VSV-trajecten en begeleidingsmodellen*. SCO, Amsterdam. In deze studie blijkt bij tien succesvolle VSV-trajecten circa zeventig procent van de deelnemers af te ronden, dertig procent stopt.

Tabel 3.14 Overzicht trajecten

	Leeftijd (gem.)	Geslacht		Afkoms		Type in- schrijving
		Jongens	Meiden	Autoch- toon	Afkoms met grootste aandeel	Inschrijving met grootste aandeel
CATch	16,7	51,5%	48,5%	8,6%	31% Surinaams	96,3% Dreigend vsv
Edutain- ment ENIP!	17,2	58,7%	41,3%	8,6%	41% Marokkaans	83,5% Dreigend vsv
Goal!	17,3	100,0%		1,5%	93% Marokkaans	85,9% Dreigend vsv
Sport-It	15,8	45,1%	54,9%	9,9%	31% Turks	93,6% Dreigend vsv
	16,7	70,0%	30,0%	10,0%	43% Marokkaans	95,8% Dreigend vsv
Weer aan de slag	19,9		100,0%	11,3%	42% Surinaams	52,5% vsv

4 EFFECT VAN DE TRAJECTEN

In dit hoofdstuk beschrijven we de effecten van de BTR-trajecten. We hebben daarbij gekeken naar de effecten op de volgende zes indicatoren:

- a) het hebben van werk (positief effect);
- b) het volgen van een arbeidstoeleidingstraject (positief effect);
- c) het hebben van een uitkering (negatief effect);
- d) het volgen van een opleiding (positief effect);
- e) het verzuimen van school (negatief effect);
- f) het vertonen van crimineel gedrag (negatief effect).

Om de effecten van de trajecten te bepalen is voor het hebben van werk en het volgen van een opleiding een vergelijking gemaakt tussen de status van de deelnemers op de startdatum en de status van een jaar later. Voor het volgen van een arbeidstoeleidingstraject, het hebben van een uitkering, het verzuimen van school en het vertonen van crimineel gedrag, hebben we een vergelijking gemaakt van de situatie waarin de jongere zich bevond in het jaar voorafgaand aan de deelname aan het BTR-traject en het jaar na de startdatum.¹ In de volgende paragrafen presenteren we de resultaten van de effectmeting op elk van de hierboven genoemde indicatoren.

4.1 Het hebben van werk

Om objectief vast te stellen of het volgen van een BTR-traject effect heeft op het hebben van werk, hebben we de deelnemersadministratie van de BTR-trajecten gekoppeld aan een bestand met werkenden, te weten WALVIS.²

Uit de analyse blijkt dat een kwart van de deelnemers op de startdatum van het BTR-traject werk had (24,6 procent). Omdat de meeste BTR-deelnemers schoolgaand zijn, zal het overwegend om (kleine) bijbaantjes gaan. Een jaar later is dit percentage opgelopen tot 43,5 procent. Dit percentage is net iets lager dan bijvoorbeeld uit het scholierenonderzoek³ van Nibud uit 2004 naar

¹ Voor het hebben van werk en het volgen van een opleiding was het goed mogelijk om uit te gaan van een *peildatum*. Voor de andere indicatoren is een vergelijking gemaakt op basis van een *peilperiode* (een heel jaar voor de start, en een heel jaar vanaf de start). Indien we hebben gewerkt met een *peilperiode* is dat vanwege een grotere betrouwbaarheid (voorkomen van seizoensinvloeden op de resultaten) of omdat het vanwege de aard van de gegevens niet mogelijk was om een status op een *peildatum* te geven.

² Eigen berekening RegioPlan Beleidsonderzoek op basis van bij het CBS beschikbaar gestelde microdatabestanden betreffende verzekerde personen en dienstverbanden volgens de Wet Administratieve Lastenverlichting en Vereenvoudiging in Sociale verzekeringswetten (WALVIS) 2006 tot en met maart 2008. Deze zijn afkomstig van het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV).

³ Nibud (2005). *Nibud Scholierenonderzoek 2004/2005. Een onderzoek naar inkomsten, uitgaven, baantjes en omgaan met geld*. Utrecht: Nibud.

voren komt. Daaruit blijkt dat één op de twee vijftienjarigen betaalde arbeid verricht. Ook in een onderzoek van Regioplan naar kinderarbeid in Nederland⁴ blijkt ongeveer de helft van de kinderen tussen de twaalf en zestien jaar een baantje te hebben. Uit het laatstgenoemde rapport komt ook naar voren dat leerlingen van scholen in de G4 minder vaak een baantje hebben (31%) dan leerlingen in de andere gemeenten (59%). Als we uitgaan van dit laatste gegeven ligt het percentage jongeren met een baantje bij aanvang van een BTR-traject lager, en een jaar na de start hoger. In welke mate de toename wordt veroorzaakt door een leeftijdseffect is onduidelijk. Uit het Nibud-onderzoek blijkt dat jongeren in steeds grotere mate gaan werken naarmate zij ouder worden, in het Regioplan-onderzoek zien we een afvlakking van de toename.

In tabel 4.1 zijn de resultaten per traject weergegeven. Positief is dat bij alle trajecten het percentage werkenden is toegenomen. Bij ENIP! was het percentage deelnemers dat werkt bij aanvang van het traject al hoog. De toename van het percentage werkenden bij ENIP! is dan ook beperkt.

Tabel 4.1 Het hebben van werk op de startdatum en een jaar later

	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Startdatum	25,0%	28,4%	42,0%	13,0%	27,6%	10,5%
Jaar na de startdatum	42,6%	54,9%	50,6%	36,6%	43,7%	20,9%
Aantal deelnemers	580	257	81	161	174	86

Bij de uitvallers van BTR-trajecten is het beeld anders. Van hen had 28,6 procent een baan op de startdatum van het traject en een jaar later 32,8 procent. Bij Weer aan de slag valt op dat het percentage werkenden onder de uitvallers, zowel bij de start van het traject als een jaar later, hoger is dan bij de deelnemers die het traject hebben afgerond.

Tabel 4.2 Percentage uitvallers dat werkt op de startdatum en een jaar later

	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Startdatum	23,2%	37,3%	50,0%	29,1%	0,0%	15,0%
Jaar na de startdatum	24,4%	38,8%	62,5%	32,7%	66,7%	30,0%
Aantal deelnemers	82	67	8	55	3	20

4 Tap, R., J.J. van der Wel en P.H. Renooy (2005). Kinderarbeid in Nederland. Regioplan, Amsterdam. Tussen het onderzoek naar kinderarbeid en de onderhavige meting bestaat een verschil in de meetmethode. In het onderzoek naar kinderarbeid zijn ouders en kinderen bevraagd met een enquête en hierin telden ook onofficiële baantjes, zoals oppassen en klusjes in en om het huis mee als werk. In het onderhavige onderzoek zijn alleen officieel geregistreerde dienstbetrekkingen meegenomen.

We concluderen dat de trajecten een positieve invloed hebben op het hebben van werk. Een nuancering die we hierbij dienen te maken, is dat een deel van het effect een leeftijdseffect is.

4.2 Het volgen van een arbeidstoeleidingstraject

Om te bepalen of deelname aan een BTR-traject effect heeft op de mate waarin een arbeidstoeleidingstraject wordt gevolgd, hebben we een analyse gemaakt van de bestanden van DWI.⁵ Van de BTR-deelnemers die bij de start van het BTR-traject achttien jaar waren, volgde vier procent in het jaar voorafgaand aan de deelname aan BTR een arbeidstoeleidingstraject via het DWI. In het jaar vanaf deelname aan BTR was dit opgelopen tot negen procent. We zien dus een stijging van deelname aan arbeidstoeleidings-trajecten na deelname aan BTR.

In tabel 4.3 zijn de resultaten per traject weergegeven. Uit de tabel blijkt dat de gemiddelde toename aan arbeidstoeleidingstrajecten vooral te danken is aan de toename die optreedt bij het BTR-traject Weer aan de slag. Dit is, gezien de focus van dit traject op arbeidstoeleiding, niet onverwacht. Bij het interpreteren van de percentages bij de andere trajecten moet worden bedacht dat het in absolute aantallen om zeer beperkte verschillen gaat.

Tabel 4.3 Arbeidstoeleiding in het jaar voor en in het jaar na de startdatum

	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Jaar voor startdatum	0,0%	4,7%	10,0%	12,5%	7,0%	6,9%
Jaar vanaf startdatum	2,9%	4,7%	0,0%	6,3%	7,0%	29,2%
Aantal deelnemers*	138	86	30	16	43	72

* Uit het bestand bleek dat deelnemers vanaf 17 jaar deelnemen aan trajecten in trede 3 en trede 4. Daarom hebben we voor deze analyse een selectie gemaakt van deelnemers die bij de startdatum minimaal 18 jaar waren (en die een jaar voor de start minimaal 17 jaar waren).

Als we de deelnemers die hun BTR-traject hebben afgemaakt vergelijken met deelnemers die zijn uitgevallen dan zien we in grote lijnen een vergelijkbaar beeld (tabel 4.4). Van de uitvallers volgde gemiddeld vijf procent een arbeidstoeleidingstraject voor deelname aan een BTR-traject. In het jaar na de start ligt dit op negen procent. Ook hier wordt de gemiddelde stijging veroorzaakt door de stijging bij Weer aan de slag. Omdat het aantal uitvallers veel lager is dan het aantal deelnemers dat hun traject heeft afgerond, hebben we in tabel 4.4 met nog kleinere aantallen te maken en zeggen de overige percentages niet veel.

⁵ DWI heeft een bestand geleverd met deelnemers van de BTR-trajecten die een traject via DWI volgen. Op basis van het Concept Keten Marktbewerkingplan Amsterdam (februari 2008) hebben we de trajecten ingedeeld in categorieën (de zogenoemde tredes). In de analyses hebben we gekeken naar Trede 3 Arbeidsactivering en Trede 4 Arbeidstoeleiding.

Tabel 4.4 Arbeidstoeileiding uitvallers in het jaar voor en na de startdatum

	CATCh	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Jaar voor startdatum	8,0%	0,0%	20,0%	6,3%	0,0%	5,6%
Jaar vanaf startdatum	8,0%	4,8%	20,0%	6,3%	0,0%	22,2%
Aantal deelnemers*	25	42	5	16	1	18

* Uit het bestand bleek dat deelnemers vanaf 17 jaar deelnemen aan trajecten in trede 3 en trede 4. Daarom hebben we voor deze analyse een selectie gemaakt van deelnemers die bij de startdatum minimaal 18 jaar waren (en die een jaar voor de start minimaal 17 jaar waren).

4.3 Het hebben van een uitkering

Voor deelnemers die bij de start van hun BTR-traject minimaal negentien jaar waren, hebben we vergeleken welk deel van hen in het jaar voor en in het jaar vanaf de startdatum een of meer maanden een bijstandsuitkering had. Tevens is gekeken naar het gemiddeld aantal maanden dat deze groep in het betreffende jaar een bijstandsuitkering had.

Tabel 4.5 Uitkeringen in het jaar voor en in het jaar na de startdatum

	CATCh	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Percentage deelnemers met uitkering						
Jaar voor startdatum	2,2%	3,8%	7,7%	14,3%	0,0%	42,2%
Jaar vanaf startdatum	1,1%	3,8%	7,7%	14,3%	0,0%	46,9%
Gemiddeld aantal maanden uitkering in peiljaar						
Jaar voor startdatum	0,2	0,4	0,2	1,6	0,0	3,0
Jaar vanaf startdatum	0,0	0,3	0,9	0,4	0,0	4,9
Aantal deelnemers*	92	52	13	7	27	64

* Vanaf de leeftijd van achttien jaar is het mogelijk om een uitkering te krijgen. Voor deze analyse is daarom een selectie gemaakt van deelnemers die een jaar voor de startdatum minimaal 18 jaar waren.

Bij CATCh is het gebruik van uitkeringen verminderd. Bij Edutainment en Sport-It gaat het om minimale veranderingen, bij ENIP! en Goal! gaat het om te kleine aantallen om betekenis aan de percentages toe te kennen. Bij Weer aan de slag is het gebruik van uitkeringen toegenomen. In de audits van Weer aan de slag is aangegeven dat eerst praktische zaken zoals huisvesting en inkomen op de rails worden gezet. Het kan zijn dat de toename in het gebruik van uitkeringen een tijdelijk effect is. Als de praktische zaken op de rails staan, kunnen de deelnemers zich richten op school en werk. In latere metingen kunnen we nagaan of deze aanname terecht is.

In 2007 waren er in Amsterdam 71.302 jongeren in de leeftijd 18 tot en met 24 jaar. Van hen ontving 1,7 procent (1202 jongeren) een bijstandsuitkering.⁶ Het percentage bijstandsontvangers ligt onder de deelnemers van de BTR-trajecten, zoals blijkt uit tabel 4.5, veel hoger.

Als we kijken naar het gebruik van uitkeringen onder de uitvallers van de BTR-trajecten (tabel 4.6) dan moeten we vanwege het geringe aantal ENIP!, Goal! en Sport-It eigenlijk buiten beschouwing laten. We zien dat het gebruik van uitkeringen bij de uitvallers van Weer aan de slag gestegen is.

Tabel 4.6 Uitkeringen uitvallers in het jaar voor en in het jaar na de startdatum

	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Percentage uitvallers met uitkering						
Jaar voor startdatum	11,1%	7,7%	0,0%	20,0%	0,0%	46,7%
Jaar vanaf startdatum	5,6%	11,5%	0,0%	10,0%	0,0%	60,0%
Gemiddeld aantal maanden uitkering in peiljaar						
Jaar voor startdatum	0,2	0,5	0,0	1,3	0,0	3,3
Jaar vanaf startdatum	0,7	0,7	0,0	0,6	0,0	4,8
Aantal deelnemers*	18	26	4	10	1	15

* Vanaf de leeftijd van achttien jaar is het mogelijk om een uitkering te krijgen. Voor deze analyse is daarom een selectie gemaakt van deelnemers die een jaar voor de startdatum minimaal 18 jaar waren (op de startdatum waren zij minimaal 19 jaar).

4.4 Opleiding en startkwalificatie

Van de totale groep deelnemers die een BTR-traject heeft afgerond, volgde 21 procent bij de start van het BTR-traject een opleiding op startkwalificatieniveau (mbo niveau 2 tot en met 4 of bovenbouw havo/vwo). Een jaar na de start van het BTR-traject gold dit voor 35 procent van de deelnemers.⁷ De toename is vrijwel volledig toe te schrijven aan de stijging van het percentage deelnemers dat een mbo-opleiding (niveau 2 tot en met 4) volgt. Grofweg kan gesteld worden, dat verreweg de meeste deelnemers een jaar na de start van hun BTR-traject op hetzelfde schoolniveau gebleven zijn, of naar een hoger niveau zijn gegaan (zie tabel 4.7 en figuren per traject).⁸

⁶ Dienst onderzoek en statistiek, *Amsterdam in cijfers 2007*, tabel 1.5.1a en tabel 1.5.1d.

⁷ We hebben, om het effect van de BTR-trajecten op het volgen van een opleiding of het behalen van een startkwalificatie te onderzoeken, gebruikgemaakt van een schoolloopbanenbestand dat afkomstig is uit het Leerling Administratie Systeem van de gemeente Amsterdam. Omdat dit een Amsterdams bestand is hebben we alleen gekeken naar de opleidingsstatus van de in Amsterdam woonachtige deelnemers aan BTR-trajecten. Voor hen vergeleken we de opleidingsstatus op de startdatum van het BTR-traject en met de status een jaar later.

⁸ In bijlage 5 is per traject een tabel weergegeven met het aantal deelnemers naar schoolsituatie bij de start van het traject en een jaar later (conform tabel 4.7).

Dit beeld wordt alleen verstoord door de toename, in bijna alle trajecten, van het aantal deelnemers dat een jaar na de start van het BTR-traject niet meer voorkomt in het schoolloopbaanbestand. Dit kan betekenen dat het aantal deelnemers dat geen opleiding meer volgt is gestegen (en om die reden dus niet meer in het bestand voorkomt), of dat er meer deelnemers zijn die niet meer in het bestand voorkomen omdat zij niet meer in de gemeente Amsterdam staan ingeschreven (en derhalve ook niet meer in het schoolloopbanenbestand te vinden zijn). Een derde oorzaak kan zijn dat het aantal 23-jarigen is toegenomen, omdat zij niet meer in LAS worden geregistreerd.⁹ Uit nadere analyse blijkt dat de leeftijd van de deelnemers hier nauwelijks van invloed op is. Alleen bij Weer aan de slag neemt het aantal ingeschrevenen in het schoolloopbaanbestand toe.

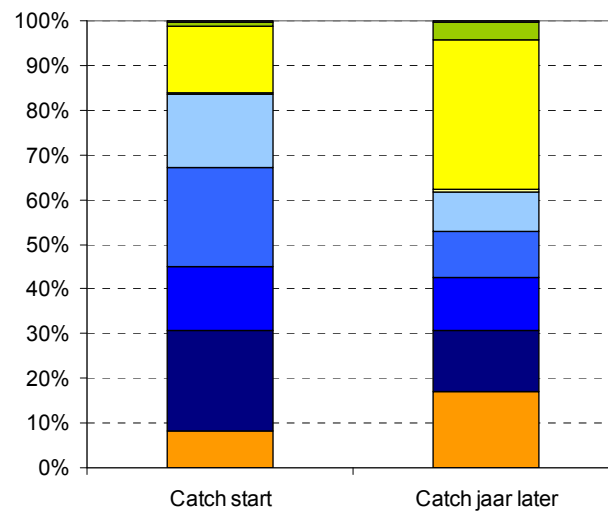
Tabel 4.7 Ontwikkeling schoolsituatie (in aantallen)

Situatie bij start		Situatie jaar na start	
 Niet in schoolloopbanenbestand	199	▶ niet in schoolloopbanenbestand	148
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	13
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	38
 Opleiding onder startkwalificatieniveau	804	▶ niet in schoolloopbanenbestand	76
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	493
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	235
 Opleiding op startkwalificatieniveau	268	▶ niet in schoolloopbanenbestand	45
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	7
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	179
		▶ startkwalificatie behaald	37
 In bezit van startkwalificatie	23	▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR	23
Totaal	1294		1294

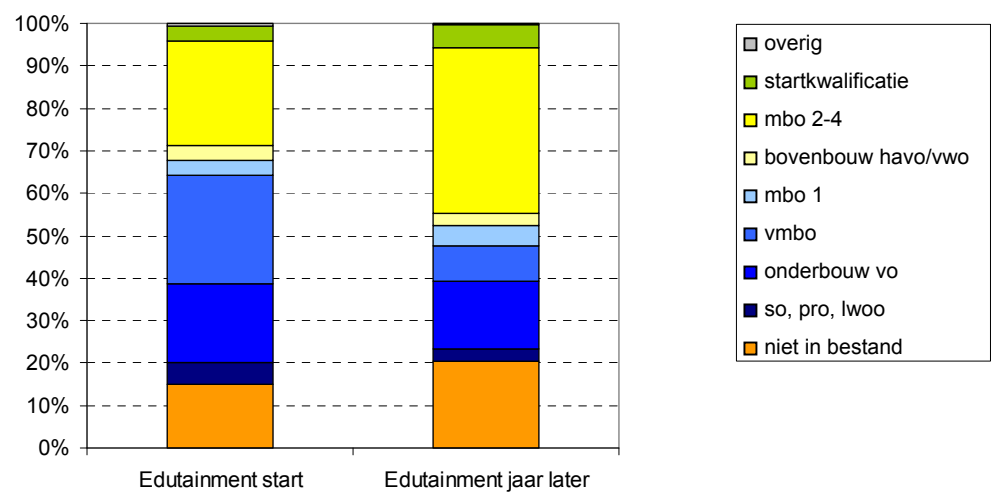
* De in de tabel gebruikte kleuren komen overeen met de kleuren in de figuren.

⁹ Bron: telefoongesprek met samensteller van het schoolloopbanenbestand. Bestandsanalyses kunnen (behalve de invloed van leeftijd) geen uitsluitel geven over de reden waarom deelnemers niet meer in het bestand voorkomen.

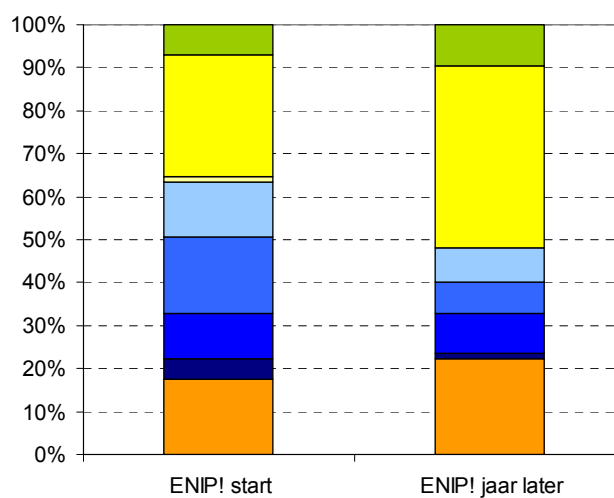
Figuur 4.1 Ontwikkeling schoolsituatie CATch

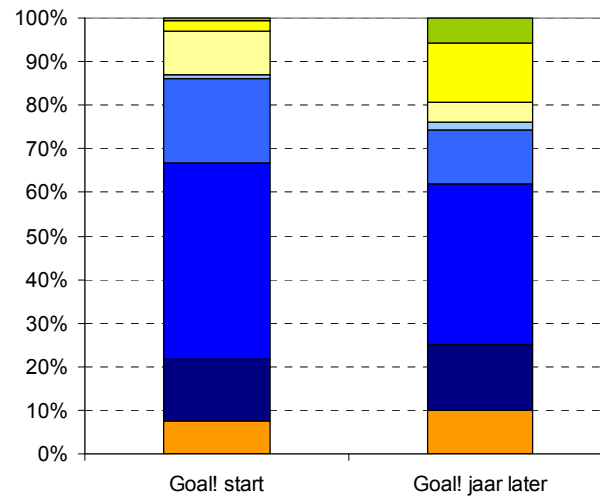
Figuur 4.2 Ontwikkeling schoolsituatie Edutainment

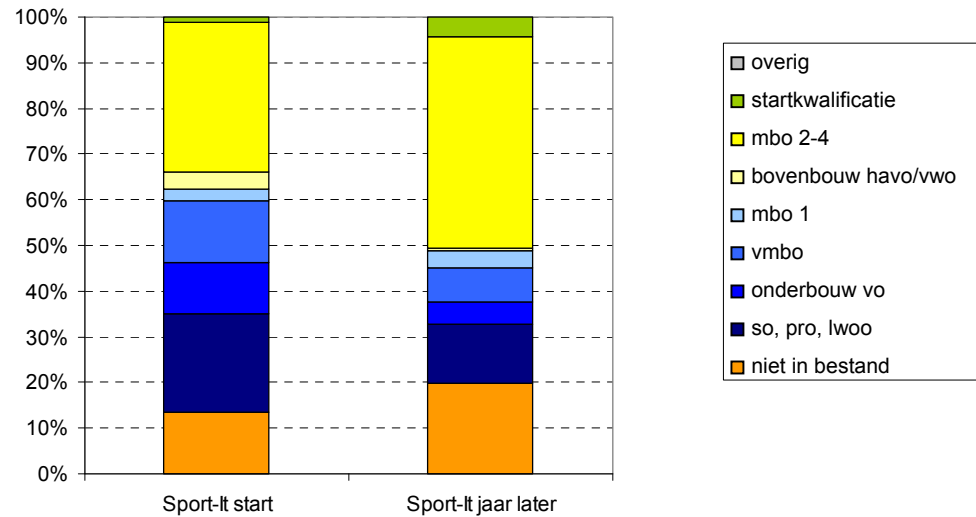
Figuur 4.3 Ontwikkeling schoolsituatie ENIP!

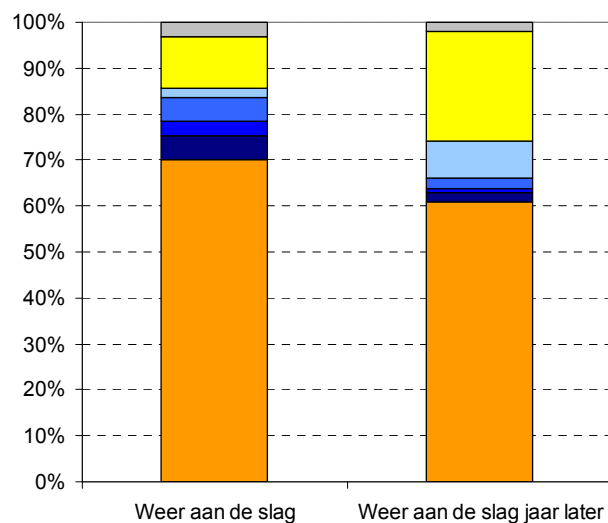
Figuur 4.4 Ontwikkeling schoolsituatie Goal!

Figuur 4.5 Ontwikkeling schoolsituatie Sport-It

Figuur 4.6 Ontwikkeling schoolsituatie Weer aan de slag

Bij de uitvallers van de BTR-trajecten zien we een ander beeld (tabel 4.8). Bij de start komt het in deze groep al vaker voor dat deelnemers niet voorkomen in het schoolloopbanenbestand. Dit percentage neemt toe van 28 procent op de startdatum van het BTR-traject, tot 36 procent een jaar later.

Tabel 4.8 Ontwikkeling schoolsituatie uitvallers (in aantallen)

Situatie bij start		Ontwikkeling, peilmoment jaar na start	
 Niet in schoolloopbanenbestand	63	▶ niet in schoolloopbanenbestand	51
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	4
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	8
 Opleiding onder startkwalificatieniveau	110	▶ niet in schoolloopbanenbestand	20
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	55
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	35
 Opleiding op startkwalificatieniveau	49	▶ niet in schoolloopbanenbestand	11
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	2
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	33
		▶ startkwalificatie behaald	3
 In bezit van startkwalificatie	7	▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR	7
Totaal	229		229

4.5 Het verzuimen van school

Van de leerplichtige BTR-deelnemers die in het jaar voor de startdatum en in het jaar na de startdatum stonden ingeschreven op een school in Amsterdam, verzuimde in het jaar voor de start 22 procent tegenover 23 procent in het jaar na de start.¹⁰ Gemiddeld was het percentage relatief verzuim in het schooljaar 2006-2007 in Amsterdam 4,7 procent.¹¹ Uit een gesprek met de afdeling Leerplicht blijkt dat het geregistreerde relatief verzuim jaarlijks enigszins toeneemt. De cijfers van relatief verzuim in schooljaar 2007-2008 zijn nog niet beschikbaar. In eerdere jaren is relatief verzuim op een andere manier gemeten.

Onder de deelnemers van de BTR-trajecten lag het relatief verzuim in het jaar voor de startdatum drie tot vijf keer zo hoog als gemiddeld in Amsterdam. Dit betekent dat de trajecten er goed in slagen om de doelgroep te bereiken. Hoewel het verheugend is dat de trajecten de doelgroep weten te vinden, is de stijging in verzuim na deelname aan een BTR-traject minder positief. Deze stijging kan echter heel goed samenhangen met het, sinds september 2007, sterk geïntensiveerde toezicht op de registratie van verzuim in Amsterdam. Hierdoor betekent een toename van het verzuimpercentage niet zonder meer

¹⁰ Dit zijn 643 deelnemers. Het gaat alleen om deelnemers die hun traject met een beëindigingsformulier hebben beëindigd.

¹¹ Broeke, L. ten, H. Booi en J. Slot, *Basismeetset 2008*, Amsterdam, februari 2008.

dat het verzuim ook daadwerkelijk toegenomen is: het kan samenhangen met een verbeterde registratie.¹²

Als we kijken naar verschillen tussen de diverse BTR-trajecten (tabel 4.9), dan valt op dat bij drie projecten sprake is van een stijging in geregistreerd verzuim (Edutainment, Sport-It en ENIP!), maar dat bij twee andere trajecten een daling te zien is (Goal! en Weer aan de slag).

De interpretatie van de verschillen tussen de diverse BTR-trajecten is lastig omdat er, in ieder geval voor september 2007, verschillen tussen scholen waren in de mate waarin relatief verzuim werd gemeld.¹³ Verschillen tussen de projecten zijn hierdoor moeilijk te interpreteren, omdat de deelnemers van de verschillende projecten afkomstig zijn van verschillende scholen in Amsterdam.

Tabel 4.9 Relatief verzuim in het jaar voor en in het jaar na de startdatum

Jaar	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Voor startdatum	23,6%	15,7%	16,7%	18,3%	24,3%	85,7%
Na startdatum	23,6%	19,1%	33,3%	13,3%	37,8%	14,3%
Aantal deelnemers*	297	115	30	120	74	7

* Het gaat om deelnemers die voor 1 april 2007 zijn gestart met hun traject en die het traject hebben beëindigd met een beëindigingsformulier. Uitvallers van de BTR-trajecten zijn buiten beschouwing gelaten. De deelnemers in deze selectie waren zowel in het jaar voor als het jaar na de startdatum van het traject ingeschreven op een school/opleiding.

Het verzuimpercentage van de BTR-deelnemers die uitgevallen zijn, ligt zowel in het jaar voor als in het jaar vanaf de start veel hoger dan bij degenen die hun BTR-traject wel hebben afgerond. Van de uitvallers verzuimde eenderde in het jaar voor het traject en zelfs de helft in het jaar na de start van het BTR-traject.¹⁴ Dit beeld zien we bij alle drie de trajecten waarop deze analyse betrekking heeft (CATch, Edutainment en Goal!).

Tabel 4.10 Relatief verzuim uitvallers in het jaar voor en na de startdatum

Jaar	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Voor startdatum	32,1%	36,4%	-	37,9%	0%	-
Vanaf startdatum	42,9%	54,5%	-	58,6%	0%	-
Aantal deelnemers*	28	11	0	29	2	0

* Het gaat om deelnemers die in het jaar voor en na de start leerplichtig waren en waarvan uitval geregistreerd is met een uitvalformulier.

¹² Informatie van de bredeschoolcoördinator van het Montessori College Oost, die wij interviewden om een verklaring te vinden voor de gestegen verzuimcijfers. Deze coördinator kent het Amsterdamse verzuimbeleid en heeft ervaring met CATch en Edutainment.

¹³ Bronnen: telefonisch interview bredeschoolcoördinator Montessori College Oost, telefoongesprek met samensteller van het bestand.

¹⁴ Deze analyse heeft betrekking op zeventig deelnemers die in het jaar voor en vanaf de start leerplichtig waren en van wie uitval is geregistreerd met een uitvalformulier.

4.6 Het vertonen van crimineel gedrag

Om te achterhalen of deelname aan de BTR-trajecten effect heeft op het plegen van criminele feiten, is op verzoek van de opdrachtgever een koppeling gemaakt met de COMPAS-database van het parket Amsterdam.¹⁵

In het jaar voor de startdatum van het traject was het percentage deelnemers dat beschuldigd of verdacht is van een of meer criminele feiten 0,8 procent. In het jaar na de startdatum van het traject was dit 0,9 procent. In de onderstaande tabel geven we de percentages per project weer. Het meest opvallend is de procentueel forse toename van de justitiecontacten bij deelnemers aan ENIP!; in het jaar vanaf de startdatum zijn drie van de tachtig deelnemers met justitie in aanraking geweest.

Tabel 4.11 Justitiecontacten in het jaar voor en in het jaar na de startdatum

Jaar	CATch	Edutainment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag
Voor startdatum	1,5%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Vanaf startdatum	0,9%	0,8%	3,8%	0,0%	0,6%	0,0%
Aantal deelnemers*	532	249	80	160	161	83

* Het gaat om deelnemers die voor 1 april 2007 zijn gestart met hun traject en die het traject hebben beëindigd met een beëindigingsformulier.

Bij de uitvallers van BTR-trajecten komen justitiecontacten vaker voor. Van de totale groep uitvallers is 1,8 procent in het jaar voor de start van het BTR-traject met justitie in aanraking geweest en 2,3 procent in het jaar vanaf aanvang van het traject. In tabel 4.12 zijn de resultaten per traject weergegeven.

¹⁵ DSP-groep heeft een recidivemeting verricht onder jeugdinterventietrajecten die in 2004 en 2005 zijn uitgevoerd. Eén van deze trajecten is ENIP!. Hierin is het percentage deelnemers van ENIP! dat met justitie in aanraking komt veel hoger dan in het onderhavige rapport. Op basis van de beschikbare gegevens is niet bekend of in 2004-2005 een ander type deelnemers is geselecteerd dan in de periode 2006-2007. Mogelijk zijn in 2006-2007 lichtere risicojongeren geselecteerd voor deelname. Een tweede verklaring is dat de koppeling tussen de deelnemersadministratie en COMPAS niet op dezelfde wijze tot stand is gebracht. DSP heeft de koppeling met COMPAS zelf tot stand gebracht en had daarbij de mogelijkheid om registratiefouten te vermijden door bijzondere tekens in namen vervangen door een reguliere letter (zoals ö door o). Vanwege de waarborging van de privacy heeft RegioPlan binnen het onderhavige onderzoek niet zelf de beschikking gehad over persoonsgegevens. De koppeling met COMPAS is uitgevoerd door het parket Amsterdam. Het parket heeft de gegevens gekoppeld op basis van naam, geboortedatum en geslacht, zoals deze in de deelnemersadministratie zijn geregistreerd.

Tabel 4.12 Justitiecontacten uitvallers in het jaar voor en na de startdatum

Jaar	CATCh	Edutainment*	ENIP!*	Goal!*	Sport-It	Weer aan de slag
Voor startdatum	0,0%	3,1%	12,5%	1,9%	0,0%	0,0%
Vanaf startdatum	0,0%	3,1%	12,5%	3,8%	0,0%	0,0%
Aantal deelnemers**	73	64	8	53	3	20

* Bij Edutainment gaat het voor en na aanvang van het traject gedeeltelijk om andere personen die in aanraking met justitie zijn geweest. Bij ENIP! heeft dezelfde persoon voor en na aanvang van het traject justitiecontact gehad. Bij Goal! zijn het na aanvang van het traject andere personen dan ervoor.

** Het gaat om deelnemers die voor 1 april 2007 zijn gestart met hun traject en waarvan uitval geregistreerd is met een uitvalformulier.

De onderlinge vergelijking van de uitvallers bij de verschillende trajecten levert niet veel op: in drie trajecten hebben de uitvallers geen justitiecontacten, bij twee andere verandert er niets in het aantal contacten. Alleen bij Goal! zien we een verdubbeling van het percentage. Daarbij is het goed om te beseffen dat er in dat geval sprake is van één justitiecontact meer.

Omdat er voor ENIP! opmerkelijke resultaten uit de effectmeting komen, is specifiek over ENIP! een telefonisch interview gehouden met de Districts-coördinator Jeugd District 5 West. In het gesprek wordt gewezen op het belang van een goede balans in de samenstelling van de groep. Als de samenstelling van de groep niet in evenwicht is kunnen de jongeren wel een sterke band met elkaar krijgen, maar deze voor de verkeerde dingen gebruiken. Dit punt wordt onderschreven door de coördinator van het Netwerk 12+ in de Baarsjes. Zij gaf aan dat het juist de bedoeling is om groepen overlastgevendende jongeren uit elkaar te trekken, in plaats van een sterkere band te ontwikkelen.

Ook goede nazorg een goede buurtbinding zijn volgens de districtscoördinator belangrijke factoren voor het slagen van ENIP!. In hoeverre deze factoren een rol gespeeld hebben bij de resultaten zoals die naar voren komen is echter niet door één interview te achterhalen.

4.7 Conclusies

Het hebben van werk

Het percentage deelnemers dat werkt, is een jaar na de startdatum toegenomen. We concluderen dat de trajecten een positieve invloed hebben op het hebben van werk. Een nuance die we hierbij dienen te maken, is dat een deel van het effect een leeftijdseffect is.

Er is een duidelijk verschil tussen de deelnemers die het traject hebben afgerond en de deelnemers die zijn uitgevallen. Een jaar na de start hebben de uitvallers veel minder vaak een (bij-)baan dan degenen die het traject afronden. Bij Weer aan de slag is dit juist andersom.

Het volgen van een arbeidstoeleidingstraject

Toename in het volgen van een arbeidstoeleidingstraject na deelname aan een BTR-traject, zien we als een positief effect. Echter, aan de meeste trajecten nemen voornamelijk dreigend voortijdig schoolverlaters deel (rond 90%, zie hoofdstuk 3). Het volgen van een arbeidstoeleidingstraject, komt bij deze trajecten daarom slechts in beperkte mate voor. Voor de deelnemers van Weer aan de slag ligt dat anders. Van hen is een aanzienlijk deel toegeleid via het CWI. Onder deze deelnemers zien we een positieve ontwikkeling: de deelname aan arbeidstoeleidingstrajecten is sterk toegenomen. Er is in de deelname aan arbeidstoeleidingstrajecten geen verschil tussen deelnemers die een BTR-traject afronden en deelnemers die uitvallen.

Het hebben van een uitkering

Ook het hebben van een uitkering komt bij de meeste trajecten niet veel voor, doordat vooral dreigend voortijdig schoolverlaters deelnemen. De deelnemers van Weer aan de slag maken na de start van het traject vaker gebruik van een uitkering dan voor de start van het traject. Deze toename is te verklaren doordat, zoals bleek uit de audits, eerst praktische zaken zoals huisvesting en inkomen op de rails worden gezet, voordat de deelnemers zich kunnen richten op school en werk.

Uitvallers van BTR-trajecten maken zowel voor als na inschrijving bij een BTR-traject vaker gebruik van een uitkering dan degenen die een BTR-traject afronden.

Het volgen van een opleiding

Bij alle trajecten zien we een jaar na de start een toename in het volgen van een mbo-opleiding niveau 2 tot en met 4. Het komt vrijwel niet voor dat deelnemers een jaar na de start een lager opleidingsniveau volgen. Wel neemt het percentage deelnemers dat niet in het schoolloopbanenbestand voorkomt toe (met uitzondering van Weer aan de slag). Dit kan betekenen dat deelnemers zijn uitgevallen van een opleiding, maar ook dat zij ingeschreven zijn in een andere stad.

Onder de uitvallers van de BTR-trajecten komt het, zowel bij de start van het traject als een jaar later, vaker voor dat ze niet in het schoolloopbanenbestand voorkomen dan onder de deelnemers die een BTR-traject afronden.

Het verzuimen van school

Relatief verzuim komt onder de deelnemers van de BTR-trajecten drie tot vijf keer zo vaak voor als gemiddeld in Amsterdam. Hieruit blijkt dat de juiste doelgroep met de trajecten wordt bereikt: dreigend voortijdig schoolverlaters. Zorgelijk is dat bij drie trajecten het geregistreerd verzuim toeneemt, te weten bij Edutainment, ENIP! en Sport-It. Bij CATch blijft het verzuim na deelname gelijk en bij Goal! neemt relatief verzuim af.

Op de registratie van relatief verzuim wordt sinds september 2007 strenger toegezien dan daarvoor. Een toename in het verzuim, betekent daarom niet per definitie dat er meer verzuimd wordt. Bovendien bestaan er verschillen tussen scholen in de mate waarin relatief verzuim geregistreerd wordt.

Uitvallers van de BTR-trajecten verzuimen zowel voor als na inschrijving bij een traject vaker dan degenen die een traject afronden.

Het vertonen van crimineel gedrag

Onder het totaal aantal deelnemers aan de BTR-trajecten is het percentage justitiecontacten in het jaar voor en na deelname gelijk. Alleen bij ENIP! zien we een toename in de justitiecontacten.

Uitvallers van de BTR-trajecten komen ongeveer twee keer zo vaak met justitie in aanraking als degenen die het traject afronden. Ook hier is het percentage justitiecontacten voor en na deelname aan BTR ongeveer gelijk.

Uitvallers

Over het totaal gezien, blijkt dat uitvallers van de BTR-trajecten al bij aanvang van de BTR-trajecten meer risicogedrag vertonen dan deelnemers die de trajecten afronden.

Beperkingen

Bij de interpretatie van de resultaten uit de effectmeting dient met de volgende punten rekening te worden gehouden:

- Er is geen controlegroep: objectieve vergelijkingen met een gelijksoortige populatie jongeren die niet hebben deelgenomen aan een traject, kunnen niet worden uitgevoerd. Hierdoor kunnen de ontwikkelingen niet zonder meer als effect van de trajecten worden gezien. Toeval en externe ontwikkelingen zijn ook van invloed op de cijfers.
- Analyses die over een klein aantal deelnemers zijn verricht zijn minder betrouwbaar dan analyses over een groot aantal deelnemers. In de tabellen in dit hoofdstuk is daarom steeds weergegeven over hoeveel deelnemers de betreffende analyse is uitgevoerd.
- Omdat het bestand met justitiegegevens (COMPAS) geen burgerservice-nummers bevat, is de koppeling tot stand gebracht op basis van naam, geboortedatum en geslacht. Deze koppeling is uitgevoerd door het parket Amsterdam. Het kan zijn dat een aantal cases onterecht niet gekoppeld is, doordat de naam in de twee bestanden niet exact hetzelfde is geschreven. Het percentage deelnemers dat met justitie in aanraking is geweest, kan daarom een lichte onderschatting van de werkelijkheid zijn. Een tweede punt dat we voor de justitiegegevens opmerken is dat in het jaar na de start meer openstaande zaken zijn dan in het jaar ervoor. Een deel van de openstaande zaken kan nog tot vrijspraak leiden.

Totaalresultaat

Als we kijken naar het effect van deelname aan de BTR-trajecten op de zes indicatoren dan zien we, grosso modo, een positief beeld. De meeste trajecten geven het op de verschillende indicatoren het beoogde effect. Voor ENIP! bestaat zorg over de relatief grote toename in het aantal justitiecontacten na deelname aan het traject.

Uitvallers scoren in het algemeen slechter dan deelnemers die het traject afronden. De uitvallers blijken voorafgaand aan het traject al meer risicogedrag te vertonen dan deelnemers die het traject volbrengen. Hoewel de uitval van de BTR-trajecten beperkt is (12%, zie hoofdstuk 3) en de meeste deelnemers zich goed ontwikkelen, constateren we dat juist de moeilijkste groep uitvalt en dus ook geen positief resultaat boekt op de zes indicatoren.

5 SAMENVATTING EN CONCLUSIE

Sinds begin 2003 worden in de gemeente Amsterdam binnen het programma Bijzondere Trajecten Risicjongeren (BTR) verschillende projecten uitgevoerd, gericht op het versterken of herstellen van de verbinding met onderwijs of werk van risicjongeren. Voor de periode 2006-2007 is voor zes projecten uit het BTR-programma (CATch, Edutainment, Goal!, Sport-It, Weer aan de slag en ENIP!) ESF-financiering aangevraagd. Daarnaast valt ook Lokale Traject-beleiding (LTB), dat uitgevoerd wordt door de stadsdelen, onder het BTR-programma.

Het programma is gericht op de volgende doelgroep:

Jongeren van 15 tot en met 23 jaar¹ die de verbinding met onderwijs en arbeid dreigen te verliezen of al hebben verloren. Hierbinnen onderscheidt DMO twee subgroepen:

- Dreigend voortijdig schoolverlaters: jongeren zonder startkwalificatie die weliswaar nog schoolgaand zijn, maar bij wie sprake is van problematiek en gedrag dat kan wijzen op toekomstig voortijdig schoolverlaten.
- Voortijdig schoolverlaters: jongeren die het onderwijs hebben verlaten zonder startkwalificatie.

De doelstelling van het programma is:

De binding met onderwijs of werk versterken of herstellen bij risicjongeren, waarbij het behalen van een startkwalificatie van groot belang wordt geacht. DMO wil voorkomen dat jongeren doordat zij deze binding kwijtraken hun opleiding niet afronden en/of afhankelijk raken van een uitkering. De basis voor deze beoogde resultaten is de zelfredzaamheid van jongeren versterken doordat de trajecten:

- de motivatie voor onderwijs of arbeid van deelnemers bevorderen;
- werken aan een realistisch en positief zelfbeeld;
- hun competenties versterken;
- hun zelfvertrouwen vergroten.

Dit rapport maakt deel uit van de evaluatie van het BTR-programma 2006-2007. In de totale evaluatie van het BTR-programma staan de volgende vragen centraal:

Tot welke resultaten en effecten heeft het BTR-beleid geleid, in hoeverre is de uitvoering doelmatig en wordt de beoogde doelgroep bereikt? Op welke wijze kunnen verbeteringen in resultaten, effecten, doelmatigheid en doelgroepbereik in de toekomst worden gerealiseerd?

¹ Bij Goal! mogen jongeren vanaf dertien jaar meedoen.

De evaluatie bestaat uit drie onderdelen:

- Twee auditrondes waarin gesprekken zijn gevoerd met deelnemers, begeleiders en projectleiders, aangevuld met telefonische interviews met externe betrokkenen.
- Analyse van de deelnemersadministratie. Om inzicht te krijgen in de mate waarin de deelnemers overeenkomen met de doelgroep die voor het BTR-programma is vastgesteld, hebben we de analyse van de deelnemersadministratie vergeleken met de doelgroepanalyse van Amsterdamse risicojongeren die in de vorige evaluatie van het BTR-programma is gemaakt. Eén traject, LTB, is niet opgenomen in de deelnemersadministratie.
- Effectmeting op basis van externe bestanden. Deze bestanden zijn:
 - WALVIS met gegevens over dienstverbanden;
 - COMPAS van het Parket Amsterdam (justitiegegevens);
 - LAS met schoolloopbaan- en verzuimgegevens van jongeren die in Amsterdam naar school gaan;
 - gegevens van DWI over het volgen van arbeidstoeleidingstrajecten en het al dan niet hebben van een uitkering.

Omdat we niet beschikken over de deelnemersadministratie van LTB, kon voor LTB ook geen effectmeting worden uitgevoerd.

Voordat we de ingaan op de resultaten van de evaluatie, beschrijven we, aan de hand van tabel 5.1, de afzonderlijke trajecten.

Een eerste typering in de tabel is dat er projecten zijn met een groepsgewijze aanpak (die gericht zijn op de competenties en het zelfvertrouwen versterken) en projecten met een individuele aanpak (waarin jongeren individueel worden ondersteund om de binding met school of werk te versterken of te herstellen). In de meeste trajecten worden de jongeren begeleid door professionals (soms in combinatie met vrijwilligers of vrijwillige professionals). Een uitzondering hierop vormt Goal!. De mentoren van Goal! zijn allemaal vrijwilligers met een grote diversiteit aan achtergronden (qua opleiding, beroep, geslacht, leeftijd en afkomst).

Sommige trajecten hebben binnen de mogelijkheden van het BTR-programma een nadere doelgroep gespecificeerd, zoals jonge moeders of hangjongens. Naast deze subdoelgroepen kan een onderscheid worden gemaakt naar de mate waarin de jongeren risicogedrag vertonen. In de praktijk blijken, met name bij de groepstrajecten, vooral jongeren uit het lichtere spectrum van risicojongeren deel te nemen. Soms wordt hierbij afgeweken van de methodiek, waarin werd gestreefd naar een deelnemersgroep met verschillende risicoprofielen.

Tot slot is in het schema per traject het beoogde aantal deelnemers weergegeven. Meestal gaat het om enkele honderden deelnemers.

Tabel 5.1 Korte typering van de BTR-trajecten

Project	Groep/ individueel	Begeleiders	Doelgroep	Beoogd aantal deelnemers
ENIP!	Groep	Vrijwilligers / professionals	Conform BTR, (Marokkaanse) hangjongens	120
CATch	Groep	Professionals welzijn, zorg, on- derwijs, vrije veld	Conform BTR	700
Sport-It	Groep	Professionals welzijn, zorg, on- derwijs, vrije veld	Conform BTR	200
Edutainment	Groep	Professionals welzijn, vrije veld en onderwijs.	Conform BTR, lichte risico- jongeren	400
Goal!	Individueel	Vrijwilligers	Dreigend uitvallers vo 13- 23 jaar	1400
Weer aan de slag	Individueel	Professionele hulpverleners	Conform BTR, jonge moeders	200
Van het onderstaande traject zijn geen achtergrondgegevens van de deelnemers beschikbaar. Daarom kon voor dit traject geen vergelijking met de doelgroep worden gemaakt en maakt het traject geen deel uit van de effectmeting.				
LTB	Individueel	Professionele hulpverleners	Jongeren zonder start- kwalificatie en dagbesteding	2700

5.1 Instroom, bereik en uitval

Bij aanvang van de trajecten telde Amsterdam 13.000 risicjongeren.² We kunnen de instroom van zes van de zeven trajecten vergelijken met die van de populatie. LTB is niet opgenomen in de deelnemersadministratie. Daarom kunnen we alleen voor de andere zes projecten iets zeggen over de verhouding tot de populatie van risicjongeren. Echter, LTB is een groot project en richt zich in tegenstelling tot de andere trajecten vooral op voortijdig schoolverlaters.

Realisatie instroom

De instroom in de zes trajecten verliep aanvankelijk zorgelijk. Redenen hiervoor waren onder meer een reorganisatie bij een belangrijke instroompartij, de ramadan, het gebrek aan mentorbegeleiders en de ingewikkelde registratieprocedure voor ESF. Uiteindelijk hebben vier trajecten (CATch, Edutainment, ENIP! en Sport-It) het beoogde aantal deelnemers bereikt. Goal! heeft 58 procent van het beoogde aantal behaald en Weer aan

² Broeke, Lara ten, Sylvia Verhulst en Willem Bosveld, *Bijzondere Trajecten Risicjongeren 2005, Integrale eindrapportage kwalitatieve en kwantitatieve analyse*. Amsterdam, december 2006.

de slag tachtig procent. Het werkelijke aantal deelnemers van de trajecten zal in de meeste gevallen iets hoger zijn, omdat jongeren van wie de inschrijving niet officieel is goedgekeurd, soms meedoen aan het traject.

Bij Goal! heeft de instroom volgens de projectleiders vooral te lijden gehad onder de administratie die voor ESF vereist was. Doordat de administratieve belasting voor mentorbegeleiders (die verantwoordelijk zijn voor het werven van deelnemers) sterk was vergroot, zijn mentorbegeleiders afgehaakt. Het projectmanagement van DMO ziet een andere oorzaak voor het niet behalen van het beoogde aantal deelnemers, namelijk dat het beoogde aantal deelnemers te hoog zou zijn ingeschat. De projectleider van Weer aan de slag gaf aan dat in het eerste deel van de projectperiode geen deelnemers werden aangemeld via het CWI. De projectleider is hierover in gesprek gegaan met het CWI, waarna Weer aan de slag is opgenomen in 'Trajectkiezers', een verwijssysteem van het CWI. Sindsdien loopt de instroom vanuit het CWI beter.

De instroom van deelnemers is moeilijk gestart, maar uiteindelijk wel op gang gekomen. Bij de projecten waar de instroom niet het beoogde niveau heeft gehaald, zijn de oorzaken wel in kaart gebracht en is actie ondernomen om de instroom te vergroten.

Kenmerken deelnemers

De kenmerken van de deelnemers hebben we vergeleken met die van de totale populatie van risicojongeren in Amsterdam. Hieruit blijkt dat de gemiddelde leeftijd van de deelnemers lager is dan de gemiddelde leeftijd van de totale populatie risicojongeren. Het aandeel dreigend voortijdig schoolverlaters (jongeren in de leerplichtige leeftijd) is in het deelnemersbestand groter dan in de populatie, waarin juist voortijdig schoolverlaters sterker vertegenwoordigd zijn. Wanneer het beoogde aantal deelnemers van LTB is behaald, is ongeveer de helft van de deelnemers van het BTR-programma dreigend voortijdig schoolverlater en de helft voortijdig schoolverlater. De Amsterdamse populatie risicojongeren bestaat voor een kwart uit dreigend voortijdig schoolverlaters en voor driekwart uit voortijdig schoolverlaters.³

Er nemen ongeveer evenveel jongens als meiden deel aan de zes trajecten. Dit komt overeen met de samenstelling van de populatie. Tussen de trajecten verschilt de verhouding tussen jongens en meiden wel. ENIP! is alleen voor jongens en Weer aan de slag voor jonge moeders. Verder valt op dat bij Sport-It het aandeel jongens met zeventig procent relatief hoog is.

Van het totale aantal deelnemers is 95 procent woonachtig in Amsterdam. Hierin doen zich geen grote verschillen voor tussen de trajecten. De meeste Amsterdamse deelnemers wonen in Amsterdam Zuidoost. Met name bij CATch en Weer aan de slag komen veel deelnemers uit dit stadsdeel.

³ Broeke, L. ten, S. Verhulst en W. Bosveld. *Bijzondere Trajecten Risicojongeren 2005, Integrale eindrapportage kwalitatieve en kwantitatieve analyse*. Amsterdam, december 2005.

De deelnemerspopulatie wijkt wat betreft afkomst af van de totale populatie risicojongeren in Amsterdam. In het deelnemersbestand zijn autochtone en andere westerse risicojongeren ondervertegenwoordigd en de relatief moeilijk bereikbare groep van Marokkaanse risicojongeren oververtegenwoordigd. Of de oververtegenwoordiging van Marokkaanse risicojongeren onder de deelnemers positief of negatief moet worden beoordeeld, is een politieke keuze.

Uitval

Van de deelnemers is 11,8 procent uitgevallen. Hiermee zijn de trajecten ruim onder de realistische ambitie van maximaal dertig procent uitval gebleven. De uitval van Edutainment en Weer aan de slag is hoger dan van de andere trajecten, maar nog steeds ver onder de dertig procent. ENIP! en Sport-It hebben een lagere uitval dan gemiddeld. Voor Goal! kunnen nog geen uitspraken worden gedaan over het uitvalspercentage omdat een aanzienlijk deel van de deelnemers nog in traject is. De meestgenoemde oorzaak van uitval is een gebrek aan motivatie. Als iemand is uitgevallen van een traject, betekent dat niet altijd dat het niet goed gaat: acht procent van de uitvallers heeft naar tevredenheid werk of een opleiding.

Van de deelnemers die het project wel hebben afgerond, heeft vier procent het traject niet succesvol beëindigd. Voor het merendeel van de deelnemers van de BTR-trajecten is een stabiele situatie op school op het trajectformulier ingevuld als beoogd resultaat. In de meeste gevallen is op de eindrapportage aangegeven dat dit doel ook is behaald.

5.2 Resultaten en conclusies per traject

CATch

CATch is een cultuureducatietraject dat via scholen en welzijnsinstellingen (de zogenoemde instroompartijen) in samenwerking met een culturele partij wordt aangeboden. CATch bereikt voornamelijk jongeren aan de lichte kant van het spectrum van risicojongeren (96% is ingeschreven als dreigend voortijdig schoolverlater). Op scholen nemen soms hele klassen deel, waardoor er ook een aantal deelnemers zal instromen dat niet tot de doelgroep van het BTR-programma behoort.

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 16,7 jaar. Er doen ongeveer evenveel jongens als meiden mee aan CATch. Aan CATch nemen jongeren uit alle stadsdelen van Amsterdam deel. Deelnemers uit Amsterdam Zuidoost zijn met 29 procent het sterkst vertegenwoordigd.

De afkomst van de deelnemers is divers. De sterkst vertegenwoordigde groepen zijn Surinaamse deelnemers (31 procent) en Marokkaanse deelnemers (21 procent).

Het uitvalspercentage van CATch is precies gelijk (11,8%) aan het gemiddelde van de BTR-trajecten.

Het doel van het traject was voor de meeste deelnemers het bereiken van een stabiele situatie op school. Nagenoeg alle deelnemers die dit als doel hadden, hebben zoals uit de eigen formulieren blijkt dit doel ook behaald (95%).

De deelnemers die we aan het werk hebben gezien, hadden zichtbaar plezier in het project. Ook uit de gesprekken met de deelnemers blijkt dat ze positief zijn over CATch. Ze vinden het leuk en volgens docenten en andere betrokkenen van de school ontwikkelen ze hun sociale vaardigheden positief. De deelnemers zijn na deelname minder onzeker en durven zich zelfs te presenteren voor een (veilige) groep.

De belangrijkste knelpunten hebben te maken met de ingewikkelde organisatie en de betrokkenheid van veel verschillende partijen. Bij scholen zijn de trajecten te veel afhankelijk van enthousiaste individuen en bij welzijnsinstellingen zijn er problemen met de registratie en krijgen de uitvoerenden te weinig tijd, doordat het traject niet in de kerntaak wordt gezet. De organisatie is zich bewust van deze punten, maar geeft aan hier nauwelijks op te kunnen sturen. Positief is dat de organisatie een goed inzicht heeft in de slaag- en faalfactoren. ClickF1 kijkt kritisch naar de eigen organisatie, zoekt mogelijkheden om de eigen prestaties te monitoren en zet zich in om de projecten continu te verbeteren.

Ook uit de meer objectieve resultaten van het onderzoek blijkt dat CATch een positieve invloed heeft op de deelnemers. De deelnemers van CATch hebben zich op alle punten uit de effectmeting (arbeid, school en criminaliteit) positief ontwikkeld. De uitvallers van CATch hadden bij aanvang van het traject vaker een uitkering en verzuimden vaker van school dan de deelnemers die het traject hebben afgerond.

Aanbevelingen

Een onderdeel van de opdracht van CATch was het stimuleren van inbedding van het project in de lokale structuur. De projectleider gaf al vroeg in de evaluatie aan dat inbedding meer tijd zal vergen dan de huidige projectperiode. Vooral in het welzijnswerk verloopt de inbedding moeilijk. Welzijnsinstellingen zetten het traject niet in hun kerntaak en jongerenwerkers die het traject moeten uitvoeren, krijgen daarvoor veelal niet voldoende tijd van hun leidinggevende.

Indien beleidsmatig gekozen wordt om de samenwerking met de welzijnsinstellingen voort te zetten, bevelen we aan om het traject in samenwerking met de stadsdelen aan te bieden via de welzijnsinstellingen. In de huidige periode zijn stadsdelen nauwelijks betrokken, waardoor de bemiddelende rol die zij zouden kunnen vervullen onderbenut blijft.

Binnen de scholen is het traject veelal afhankelijk van een enkele gemotiveerde docent. Dit knelpunt is breder in het BTR-programma gesignaleerd. De aanbeveling die hieruit voortvloeit, is om het BTR-programma meer gezamenlijke promotie te geven en een meer structureel karakter. In de huidige opzet worden de trajecten voor twee jaar aanbesteed.

Sport-It

Sport-It is een relatief nieuw project dat volgens dezelfde opzet en vanuit dezelfde organisatie als CATch sportprojecten via welzijnsinstellingen en scholen aanbiedt.

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is overeenkomstig met CATch 16,7 jaar. Aan Sport-It doen meer jongens dan meiden mee, respectievelijk zeventig en dertig procent. De meeste deelnemers van Sport-It wonen in de stadsdelen Zeeburg (17%) en Oost/Watergraafsmeer (15%). Onder de deelnemers zijn jongeren van Marokkaanse afkomst sterker vertegenwoordigd dan in de doelgroep. Maar liefst 43 procent van de deelnemers is van Marokkaanse afkomst.

Overeenkomstig met CATch is 96 procent van de deelnemers ingeschreven als dreigend voortijdig schoolverlater.

De uitval van Sport-It is met 1,6 procent uitzonderlijk laag.

Overeenkomstig met CATch hadden bijna alle deelnemers zichzelf een stabiele situatie op school ten doel gesteld, 95 procent van hen heeft dit doel volgens de eigen rapportage ook behaald.

Alle deelnemers die we hebben gesproken, zijn positief over Sport-It. Twee van de zeven deelnemers die we gesproken hebben, willen de opleiding Sport en Bewegen gaan doen. Andere deelnemers vinden het project van belang voor hun conditie of ze ontwikkelen hun competenties door het organiseren van een toernooi.

Uit de effectmeting blijkt dat de deelnemers van Sport-It zich positief hebben ontwikkeld in hun werk- en schoolsituatie. Aan de andere kant is het schoolverzuim toegenomen (wat gedeeltelijk te verklaren zal zijn door een verbeterde registratie) en is een deelnemer na afronding van het traject met justitie in aanraking gekomen. Omdat het slechts een deelnemer is (van 161 waarop de analyse is uitgevoerd) interpreteren we dit niet als een negatief effect; het kan toeval zijn.

Aanbevelingen

Omdat de organisatie van Sport-It volgens het stramien van CATch verloopt en de trajecten veelal tegen dezelfde knelpunten aanlopen, doen we voor Sport-It geen andere aanbevelingen dan voor CATch.

Edutainment

Edutainment is een coachingstraject waarbij een groep jongeren de mogelijkheid krijgt om een droom waar te maken. Deze droomprojecten lopen uiteen van het organiseren van een buurtfeest tot het opnemen van een cd of het opzetten van een tijdschrift.

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 17,2 jaar. Aan het traject nemen iets meer jongens (59%) dan meiden deel (41%). Er nemen jongeren uit alle stadsdelen van Amsterdam deel. De stadsdelen Geuzenveld/Slotermeer (15%) en Zeeburg (16%) zijn het sterkst vertegenwoordigd. Opvallend is dat ook onder de deelnemers van dit traject Marokkaanse jongeren sterk oververtegenwoordigd zijn. Van de deelnemers is 41 procent Marokkaans. Aan dit traject nemen meer voortijdig schoolverlaters deel dan aan de meeste

andere trajecten, namelijk 16,5 procent van de deelnemers. De rest van de deelnemers is ingeschreven als dreigend voortijdig schoolverlater. Het uitvalspercentage van Edutainment is met achttien procent hoger dan het gemiddelde van de BTR-trajecten. Meer dan de helft is uitgevallen wegens een gebrek aan motivatie.

Ook bij dit traject is volgens de eigen rapportage het beoogde resultaat in verreweg de meeste gevallen behaald. Negen van de tien deelnemers die als doel een stabiele situatie op school hadden, hebben dit doel behaald. Van de deelnemers die beoogden weer onderwijs te volgen, heeft een op de vijf dit resultaat ook behaald.

Om conclusies te trekken over de tevredenheid van de deelnemers beschikken we niet over voldoende informatie. In de eerste auditronde was slechts een deelnemer beschikbaar voor een interview. In de tweede ronde hebben we met drie jongeren gesproken, waarvan het van twee onduidelijk was of ze officieel deelnemer waren of alleen zijdelings hebben deelgenomen. Al in het interview met de jongeren bleek dat het traject niet goed van de grond was gekomen, een extern betrokkene heeft dit later in een telefonisch interview bevestigd. Twee externe betrokkenen waren positief over Edutainment en zagen ook concrete verbeteringen in de schoolsituatie en toekomstperspectief. Edutainment bood de deelnemers structuur en jongeren die niet op school zaten, zijn teruggegaan naar school. Ook uit een klas met leerlingen die nauwelijks toekomstperspectief hadden, heeft een jongen zich naar aanleiding van het traject ingeschreven voor een kokopleiding. Bij Edutainment hebben zich veel problemen voorgedaan in de organisatie. Het voornaamste knelpunt is dat de projectleiding ver afstaat van de uitvoering, doordat coördinatoren, die niet bij de leidende organisatie in dienst zijn, de coaches selecteren en aansturen. De projectleiding signaleert zowel bij de coördinatoren als de coaches een gebrek aan organisatorische kwaliteiten.

Wanneer we de resultaten van de effectmeting bekijken, valt vooral op dat deelnemers met zwaardere problemen zijn uitgevallen. Al bij aanvang van het traject verzuimden de uitvallers vaker van school en hadden ze vaker justitiecontacten dan de deelnemers die het traject hebben afgerond. Anderzijds valt op de uitvallers bij het begin van het traject vaker betaald werk hadden. De deelnemers die het traject hebben afgerond, hebben zich positief ontwikkeld in hun werk en schoolloopbaan. Het schoolverzuim onder deze groep was bij aanvang al lager dan gemiddeld bij de BTR-trajecten en is vergeleken met de andere trajecten beperkt toegenomen (mogelijk door de geïntensiveerde registratie).

Aanbevelingen

De organisatie van Edutainment staat ver af van de uitvoering. De projectleider ervaart dit als gebrek aan sturingsmogelijkheden. Wij onderschrijven het belang van directe betrokkenheid bij het proces van de uitvoering. We bevelen dan ook aan om na te gaan hoe de sturingsmogelijkheden en betrokkenheid kunnen worden vergroot.

De organisatie heeft twijfels bij de organiserende kwaliteiten van coördinatoren en coaches. Dit is een heikel knelpunt; de coaches moeten immers een groep jongeren begeleiden bij het organiseren van een droomproject. We bevelen dan ook aan om strakkere regie te voeren op de selectie van de coaches op basis van competenties die voor de begeleiding van de groepen in dit traject benodigd zijn.

Ook voor dit traject geldt dat de lokale inbedding nog niet is gerealiseerd. Evenals bij CATch en Sport-It bestaat bij dit traject de wens om de rol van stadsdelen te intensiveren, als intermediair richting de welzijnsinstellingen.

ENIP!

ENIP! is een project voor Marokkaanse hangjongens. In het traject knappen ze spullen op die ze vervolgens naar organisaties als verpleeghuizen en jeugd-gevangenissen brengen in Marokko. Het doel van de reis is om een 'schok-effect' bij de deelnemers teweeg te brengen, waardoor ze zullen inzien welke kansen de Nederlandse samenleving hen biedt en dat ze die moeten grijpen. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 17,3 jaar. Aan ENIP! nemen alleen jongens deel, nagenoeg allemaal van Marokkaanse afkomst. Het traject is uitgevoerd in de stadsdelen Amsterdam-Noord, Bos en Lommer, Geuzenveld/Slotermeer en Oost/Watergraafsmeer.

Wederom zijn verreweg de meeste deelnemers ingeschreven als dreigend voortijdig schoolverlater (86%), de rest is voortijdig schoolverlater of ingeschreven via het CWI.

Het uitvalspercentage van ENIP! is met zes procent vergeleken met de andere trajecten laag. Mogelijk komt dit doordat de jongeren pas twee weken na aanvang van het traject officieel worden ingeschreven. Uitval die in de eerste twee weken plaatsvindt, valt daardoor buiten de registratie.

Volgens de projectregistratie hebben op één na alle deelnemers die als beoogd resultaat een stabiele situatie op school hadden dit ook behaald.

In totaal hebben we zes deelnemers gesproken over het traject. De deelnemers in Noord waren enthousiast. De deelnemers in Geuzenveld waren gematigder van toon: ze waren tevreden en hadden geen klachten. Eén vond het traject niet echt leuk, maar wel goed voor zijn cv. Opvallend was dat de deelnemers in dezelfde termen over het project spraken als in het informatiemateriaal. Ze gaven aan dat we niet moesten denken dat de reis naar Marokko een snoepreisje zou zijn en dat de reis een schokeffect teweeg zal brengen.

Externe betrokkenen zijn kritisch over het traject. Ze zetten vraagtekens bij de professionaliteit van de organisatie en bij de wijze waarop de methodiek wordt uitgevoerd. De samenstelling van de groep is van essentieel belang om het juiste effect bij de jongeren teweeg te brengen. De kritiek op ENIP! is dat de organisatie onvoldoende professionals, met name van de politie, betreft bij het samenstellen van de groep. Wanneer de groep verkeerd wordt samengesteld, kan het zijn dat de band binnen de groep wordt versterkt, zonder dat er een kentering komt van de negatieve spiraal. In dat geval werkt ENIP! averechts. Tot slot viel op dat de projectleiding voor knel- en verbeterpunten vooral buiten de eigen organisatie kijkt.

Uit de effectmeting blijkt dat veel deelnemers van ENIP! al bij aanvang van het traject een (bij-)baan hebben: 42 procent. Dit percentage is een jaar later opgelopen tot 51 procent. Van de uitvallers van ENIP! heeft een iets groter deel bij aanvang en een jaar later een (bij-)baan. Met het hoge percentage werkenden, is het niet verwonderlijk dat het percentage deelnemers dat een arbeidstoeleidingstraject volgt een jaar na aanvang van ENIP! is afgenomen. Het gebruik van uitkeringen is iets toegenomen. De schoolloopbaan van de deelnemers van ENIP! ontwikkelt zich goed. Wat wel zorgelijk is, is dat het geregistreerde schoolverzuim meer is toegenomen dan bij andere BTR-trajecten (deels valt de toename toe te schrijven aan een geïntensiveerde registratie). Het percentage deelnemers dat met justitie in aanraking is geweest, is na deelname aan het traject toegenomen.

Aanbevelingen

Het lijkt ons van belang om kritisch naar de invulling van de methodiek van ENIP! te kijken. Op basis van de resultaten van deze evaluatie lijkt het erop dat de onderlinge band die tussen de deelnemers ontstaat of wordt versterkt, negatief wordt aangewend. We adviseren om experts (te denken valt aan partijen uit de Ketenunit) te betrekken bij het verbeteren van de methodiek of bij het beter naleven van de methodiek zoals die oorspronkelijk is vastgesteld. Over nazorg is in de interviews gezegd dat de begeleiders contact houden met de deelnemers. Deze manier van nazorg lijkt niet toereikend te zijn. Ons advies is om meer te investeren in inhoudelijke samenwerking met partijen uit de Ketenunit en in het onderwijs en de buurt. Hierbij is het van belang dat deze partijen zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen voor het doorbreken van de negatieve spiraal.

Goal!

De instroom en financiën van Goal! hebben ernstig te lijden gehad onder de ESF-structuur. Voor ESF was veel registratie vereist. Dit heeft de administratieve last voor de mentorbegeleiders erg verzwaard. Hierdoor zijn mentorbegeleiders afgehaakt. Omdat deelnemers via de mentorbegeleiders instromen, hebben de moeilijkheden met de registratie ook tot een verminderde instroom geleid. De instroom is 58 procent van het beoogde aantal deelnemers. Het programmamanagement van de DMO heeft een andere verklaring voor het niet behalen van de beoogde instroom. De DMO denkt dat, ondanks de extra behoefte die vanuit het veld werd signaleerd, de vraag naar het traject te hoog is ingeschat.

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is met 15,8 jaar iets lager dan de andere trajecten. Dat komt doordat Goal! in principe voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs toegankelijk moet zijn. Leerlingen vanaf dertien jaar mogen deelnemen. Aan Goal! nemen iets meer meiden (55%) dan jongens deel (45%). Goal! is in alle stadsdelen vertegenwoordigd.

Wanneer we kijken naar afkomst, zijn Turkse (31%) en Marokkaanse (28%) jongeren het sterkst vertegenwoordigd. Alleen in dit traject zijn Turkse deelnemers oververtegenwoordigd ten opzichte van de populatie van Amsterdamse risicojongeren.

Verreweg de meeste deelnemers (94%) zijn ingeschreven als dreigend voortijdig schoolverlater.

De uitval kan voor Goal! nog niet worden vastgesteld, omdat meer dan de helft (59%) van de deelnemers nog in traject was op de peildatum van de deelnemersadministratie (31 december 2007). Dertig procent had op de peildatum het traject afgerond en elf procent was op dat moment uitgevallen.

Van de deelnemers die een stabiele situatie op school als resultaat beoogden, heeft 94 procent dit resultaat volgens de eigen rapportage behaald.

Positief is dat de projectleiding aangaf dat ondanks de tegenvallende instroom en de problemen met de registratie, de inhoud van het project voorop blijft staan. Deelnemers en betrokkenen van scholen zijn positief over Goal!. Goal! is vooral geschikt voor lichte risicojongeren die een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Ook voor jongeren die het ontbreekt aan rolmodellen in de eigen omgeving is een mentor geschikt. Via de mentor zien de jongeren meer van de wereld.

De meeste mentorkoppels die we hebben gesproken, richten zich op schoolcarrière of schoolresultaten. Daarnaast maken ze leuke uitstapjes. Soms worden ook jongeren met zwaardere problematiek gekoppeld aan een mentor. Zo hebben wij gesproken met een meisje met grote problemen in de thuissituatie. In het derde jaar van haar vwo-opleiding ging het mis. Het ondersteuningsaanbod is vooral gericht op vmbo'ers, voor vwo'ers is er volgens haar eigenlijk niets. Ze wordt door veel verschillende instanties ondersteund. Samen met haar mentor heeft ze zich ten doel gesteld eerst zo snel mogelijk een passende opleiding te vinden.

Wanneer we kijken naar de resultaten uit de effectmeting, zien we dat het percentage jongeren dat werkt binnen een jaar bijna is verdrievoudigd. Omdat de deelnemers van Goal! wat jonger zijn dan de deelnemers van de andere trajecten, valt over arbeidstoeleiding en het hebben van uitkeringen weinig te zeggen.

De schoolsituatie van de deelnemers van Goal! ontwikkelt zich positief. Het aandeel deelnemers dat niet voorkomt in het schoolloopbanenbestand is beperkt en een jaar na de start is het percentage jongeren met een startkwalificatie en het percentage jongeren dat een mbo-opleiding op niveau 2 tot en met 4 (startkwalificatieniveau) volgt flink toegenomen. Ook uit de afname van schoolverzuim blijkt dat Goal! positief bijdraagt aan de schoolcarrière. De deelnemers van Goal! die het traject afronden, komen niet voor in het bestand met justitiecontacten. Onder de uitvallers van Goal! zijn schoolverzuim en justitiecontacten toegenomen.

Aanbevelingen

De grootste knelpunten deden zich voor in de registratie die voor ESF vereist was. Volgens de organisatie van Goal! heeft de instroom zelfs te lijden gehad onder deze vereisten. Daarom bevelen we aan om kritisch naar de formulieren te kijken en naar de mate waarin de bekostiging afhankelijk moet zijn van deze formulieren.

Weer aan de slag

Van de beoogde instroom heeft Weer aan de slag tachtig procent behaald. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is wat ouder dan bij de andere BTR-trajecten, namelijk twintig jaar. Er nemen jonge moeders uit alle stadsdelen deel. Moeders uit Amsterdam Zuidoost zijn met 28,8 procent het sterkst vertegenwoordigd. Ook de afkomst van de deelnemers is net als bij de meeste andere trajecten divers. Het grootste deel (42%) is Surinaams.

Meer dan de helft van de deelnemers is ingeschreven als voortijdig schoolverlater, de rest van de deelnemers is ingeschreven via het CWI (32%) of met een verklaring dreigend voortijdig schoolverlater (16%).

De uitval bedroeg op de peildatum (31 december 2007) vijftien procent. Op dat moment was negen procent van de deelnemers nog in traject. Van de deelnemers die als doel hadden weer een opleiding te gaan volgen, heeft 29 procent dit doel bereikt. Van de deelnemers die het doel hadden om een toeleidings- of re-integratietraject naar school of werk te gaan volgen, heeft 57 procent dit resultaat volgens de eigen rapportage behaald.

Ook uit de gesprekken met deelnemers blijkt dat de ondersteuning van Weer aan de slag goed helpt. De deelnemers krijgen professionele begeleiding, persoonlijk en via trainingen. Ze worden gestimuleerd om zelf stappen te ondernemen om werk of opleiding weer op de rails te zetten. Positief is dat het project op maat is voor jonge moeders. Naast het motiveren voor opleiding of werk, komen onderwerpen als kinderopvang en anticonceptie aan de orde. De moeder hebben niet meer het gevoel dat ze er alleen voor staan.

Uit de effectmeting blijkt dat het percentage deelnemers dat werkt een jaar na de start is verdubbeld. Echter, onder de uitvallers is het percentage werkenden hoger en ook bij hen is het percentage een jaar na de start verdubbeld. Deelname aan arbeidstoeleidingstrajecten is zowel voor de deelnemers die het traject hebben afgerond als voor de uitvallers flink toegenomen. Het gebruik van uitkeringen is onder de deelnemers van Weer aan de slag vergeleken met de andere trajecten hoog. Een jaar na de start is het gebruik van uitkeringen iets toegenomen. We verwachten dat de toename van het gebruik van uitkeringen een tijdelijk effect is, omdat inkomen en huisvesting eerst op de rails worden gezet, voordat de deelnemers zich kunnen richten op scholing of werk. Onder de uitvallers komen uitkeringen vaker voor en ook bij hen is het percentage een jaar na de start toegenomen. De schoolsituatie van de deelnemers ontwikkelt zich positief. Het merendeel van de deelnemers is ingeschreven als voortijdig schoolverlater. Het percentage deelnemers dat niet voorkomt in het schoolloopbanenbestand is een jaar na de start afgenomen

van zeventig procent tot zestig procent. Het aantal deelnemers dat een mbo-opleiding volgt op niveau 2 tot en met 4 is toegenomen. Over schoolverzuim kunnen geen uitspraken worden gedaan, omdat de groep waarover deze meting is verricht erg klein is. Justitiecontacten kwamen zowel bij de deelnemers die het traject afrondten als bij de uitgevallen deelnemers niet voor.

Aanbevelingen

Weer aan de slag heeft vooral aan het begin van de trajectperiode te kampen gehad met een tegenvallende instroom. De organisatie heeft zich in samenwerking met DMO ingezet om de oorzaak te achterhalen en heeft alsnog tachtig procent van het beoogde aantal deelnemers bereikt. Een onderliggend probleem kan zijn dat de doelgroep niet goed in beeld is. We bevelen aan om de mogelijkheden te onderzoeken om de doelgroep met behulp van registratiesystemen zoals GBA, LAS en gegevens van de DWI in kaart te brengen en de jonge moeders, vergelijkbaar met LTB, pro-actief te benaderen.

LTB

Omdat voor Lokale Trajectbegeleiding geen deelnemersadministratie beschikbaar is, kunnen we alleen op basis van de audits en interviews conclusies trekken over LTB.

LTB is complementair aan de andere zes BTR-trajecten. Waar de meeste BTR-trajecten zich richten op dreigend voortijdig schoolverlaters, richt LTB zich erop om voortijdig schoolverlaters op te sporen en te begeleiden naar school of werk. Vooral de mogelijkheid om op zoek te gaan naar voortijdig schoolverlaters is een sterk punt van LTB. Hierdoor wordt een moeilijk te bereiken groep toch bereikt. Uit de interviews blijkt dat de huisbezoeken niet in alle stadsdelen even intensief plaatshebben.

De trajecten zijn voor voortijdig schoolverlaters laagdrempelig en de aanpak is per deelnemer volledig op maat. Ook na de trajecten, zo blijkt uit de evaluatie van stadsdeel Centrum, worden de jongeren nog gevolgd, om bij terugval weer een nieuw traject te kunnen volgen. Uit het interview met de programma-leiding van DMO blijkt dat het nadelen heeft dat ieder stadsdeel een eigen uitvoerende partij heeft voor LTB. Hierdoor moeten hulpverlenende organisaties die op stedelijk niveau werken, met veertien verschillende uitvoerders samenwerken.

5.3 Conclusie en beleidsaanbevelingen

In deze slotconclusie komen we terug op de hoofdvragen:

Tot welke resultaten en effecten heeft het BTR-beleid geleid, in hoeverre is de uitvoering doelmatig en wordt de beoogde doelgroep bereikt? Op welke wijze

kunnen verbeteringen in resultaten, effecten, doelmatigheid en doelgroepbereik in de toekomst worden gerealiseerd?

Resultaten en effecten

Voor zes van de zeven trajecten hebben we op basis van externe gegevens een 'effectmeting' kunnen uitvoeren. Bij de interpretatie van deze effecten moeten we voorzichtig zijn, omdat ook toevalligheden of externe omstandigheden een rol kunnen spelen bij het veranderingen in de cijfers. Wanneer we de trajecten onderling vergelijken, zien we dat de deelnemers van de BTR-trajecten in het algemeen een positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt. Alleen bij ENIP! constateren we een negatieve ontwikkeling. De deelnemers van ENIP! kwamen een jaar na de start van het traject vaker in contact met justitie en verzuimden vaker van school.

Voor de zes projecten samen geldt dat deelnemers een jaar na de start van het traject vaker werk hebben, een betere schoolsituatie hebben en minder gebruikmaken van uitkeringen. Het percentage deelnemers dat met justitie in aanraking komt, is niet veranderd. Op basis van de cijfers lijkt het dat het schoolverzuim toegenomen, maar de verklaring daarvoor kan heel goed gelegen zijn in de geïntensiveerde registratie.

Voor de zes trajecten waarvan we over achtergrondgegevens beschikken, hebben we geconcludeerd dat dreigend voortijdig schoolverlaters oververtegenwoordigd en voortijdig schoolverlaters juist sterk ondervertegenwoordigd. Daarnaast bleek dat autochtone en andere jongeren met een westerse afkomst zijn ondervertegenwoordigd in de deelnemersgroep. Positief is dat het BTR-programma als geheel een grote diversiteit vertegenwoordigd. De projecten verschillen onderling van aard. Zo zijn er sport- en cultuurprojecten, een project voor jonge moeders, een project voor Marokkaanse hangjongeren, groepsgerichte projecten en projecten die zich richten op het individu.

Op basis van de audits werd niet altijd duidelijk of de jongeren die met de trajecten worden bereikt echt risicjongeren zijn. In de tussenevaluatie hebben we aangegeven dat naarmate de deelnemers zwaardere risicjongeren zijn, de financiële risico's voor de organisatie groter worden. In de loop van de trajectperiode lijkt dit punt meer naar de achtergrond te zijn verdwenen. Wel bleven de projectleiders kritisch op de formulieren en het werk dat daaruit voortvloeit.

Aanbevelingen voor de toekomst

Eerder in dit hoofdstuk hebben we per traject aanbevelingen gegeven. In deze paragraaf richten we ons op punten die voor alle BTR-trajecten van toepassing zijn.

Al uit de tussenevaluatie bleek dat de registratieprocedure grote belemmeringen met zich meebracht. Vroege uitval van deelnemers leidt in de huidige systematiek tot inkomstenverlies. Met een deelnemersgroep met relatief licht risicogedrag kan het risico op het mislopen van inkomsten worden

beperkt. We handhaven daarom de aanbevelingen die we op dit punt in de tussenevaluatie hebben gedaan:

- Meer richten op preventie. In dat geval kan worden gekozen voor een bredere doelgroep dan in het huidige programma, zoals alle vmbo-leerlingen in Amsterdam. De instroom komt in dat geval niet in gevaar, veel risicoleerlingen worden bereikt en de administratieve procedure wordt eenvoudiger, omdat de eisen om voor subsidie in aanmerking te komen minder strikt zijn.
- Bekostiging differentiëren naar de mate waarin jongeren risicogedrag vertonen. Voor voortijdig schoolverlaters en werkloze jongeren is de vergoeding groter dan voor dreigend schoolverlaters, omdat bij de eerste groep de problemen van de jongeren en het risico op uitval groter zijn. Een risico van differentiatie in de bekostiging is dat de administratieprocedure mogelijk nog ingewikkelder wordt dan momenteel het geval is. Dit risico dient te allen tijde voorkomen te worden.
- Meer ruimte geven bij instroom, waarbij rekening wordt gehouden met de uitval aan het begin van het traject. Bij groepstrajecten stromen meer jongeren dan beoogd in en worden jongeren pas een maand na het begin van het traject geregistreerd als deelnemer. Jongeren die in de eerste maand uitvallen, leveren in dat geval geen gemiste inkomsten op. Bij individuele trajecten mag voor iedere jongere die aan het begin van het traject uitvalt een nieuwe deelnemer instromen.

Voor de kwaliteit van de evaluatie bevelen we aan om de registratie-formulieren zo veel mogelijk ondersteunend te maken aan de trajecten. In de huidige periode heeft een aantal projectleiders aangegeven dat de informatie op deze formulieren niets waard is. Voor trajecten waarbij niet aan de jongeren wordt gecommuniceerd dat zij het project volgen omdat ze als risicojongeren worden gezien, wekken bepaalde vragen op de formulieren argwaan op. Daarnaast adviseren we voor een compleet beeld van het bereik van de BTR-trajecten om ook voor LTB een deelnemersadministratie te voeren, waarin in ieder geval de startdatum van het traject en het burgerservicenummer van de deelnemers worden geregistreerd.

Het verkrijgen van doelgroepverklaringen heeft in de huidige projectperiode veel tijd en moeite gekost. We adviseren om mogelijkheden te inventariseren om deze formulieren centraal te regelen. Bijvoorbeeld op basis van het burgerservicenummer dat op het trajectformulier wordt ingevuld.

Uit de evaluatie is gebleken dat een kritische succesfactor is dat de eind-verantwoordelijke organisatoren van de trajecten dicht op het uitvoeringsveld zitten. Bovendien is het van belang dat de organisatie over goede contacten met andere organisaties binnen het veld beschikt en gebruikmaakt van expertise van anderen.

Daarnaast bleek bij verschillende trajecten dat de begeleiders van de jongeren onvoldoende beschikten over administratieve en organisatorische competenties. Oplossingen die we hiervoor zien, zijn de formulieren op een hoger

niveau in de organisatie laten invullen (of waar mogelijk centraal) en goede begeleiding van de begeleiders.

Het idee van het programma was dat jongeren die dat nodig hebben, een traject konden kiezen dat bij ze past. In praktijk blijkt het totaalaanbod van de BTR-trajecten niet zichtbaar. Bovendien stemmen BTR-trajecten onderling af welke scholen of welzijnsinstellingen ze bedienen, waardoor nergens het complete aanbod beschikbaar is. Een aanbeveling die hieruit voortvloeit, is een centraal contactpunt in te stellen, waar bekend is waar en wanneer trajecten plaatsvinden en bij wie deelnemers moeten worden aangemeld. Een andere overweging is om de trajecten bij minder aanbieders onder te brengen of in ieder geval aan te sturen op meer afstemming van het totale aanbod.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Verantwoording audits

ENIP!

Geraadpleegde bronnen:

- En Nu iets Positiefs! Project voor risicojongeren: methodiekb beschrijving en stappenplan (Verwey-Jonker Instituut, 2005).
- De subsidieaanvraag van Stichting ENIP! en de beschikking daarop van DMO.
- De brochure ENIP!
- De website www.enip.nl.

Gesproken met:

Datum	Naam	Functie	Organisatie
23-11-06	Abderrahim Arrihani	Projectleider	ENIP!
23-11-06	Leyla Bozkurt	Projectleider inhoud	ENIP!
23-11-06	Yahia Azzouzi	Vrijwillige professional, voormalig deelnemer	Spirit
23-11-06		Drie deelnemers (3m)	
23-11-06	Afgesproken was dat Regioplan met twee oud-deelnemers zou spreken, een hiervan heeft zich afgemeld wegens ziekte.		
14-12-07	Abderrahim Arrihani	Projectleider	ENIP!
14-12-07	Hachim Darif	Projectleider	ENIP!
14-12-07		Projectmedewerker	ENIP!
14-12-07		Vrijwillige begeleider	ENIP!
14-12-07		Drie deelnemers (3m)	

CATch

Geraadpleegde bronnen:

- De offerte van ClickF1 voor de CATch-projecten voor ESF.
- De brochure 'Hart voor jongeren. De CATch-methodiek in de praktijk'.
- De cd-rom voor beroepskrachten die met 'risicjongeren' werken.
- Het POP-formulier van CATch.
- De website www.catchhh.nl.
- De website www.clickf1.nl.

Gesproken met:

Datum	Naam	Functie	Organisatie
23-11-06	Michel Hobbij	Projectleider	ClickF1
23-11-06	Serge van der Putten	Onderaannemer	Stichting Jazz
23-11-06	Honey Eavis	Begeleider dans	Freelancer voor Stichting Jazz
23-11-06	Joyce de Grond	Klassenmentor, docent	Montessori College Oost
23-11-06		Vier deelnemers (1m, 3v)	
30-05-07	Michel Hobbij	Projectleider	ClickF1
07-06-07	Saïda Laloli	Jongerenwerker	Combiwel
07-06-07	Suzanne Toussaint	Jongerenwerker	Combiwel
07-06-07		Een oud-deelnemer van 2005	
DMO had voor deze auditronde verzocht om het praktijkdeel van de audit bij een welzijnsinstelling uit te voeren. De projectleider achtte Combiwel hier het meest voor geschikt, vanwege de inzet en visie van de jongerenwerkers. De trajecten bij de welzijnsinstellingen waren echter bij alle instellingen al afgerond. Vooraf verwachtte de jongerenwerker, omdat zij goede contacten met de jongeren onderhoudt, dat zij drie deelnemers bereid kon vinden een interview af te geven. Op de avond van het interview bleek dat ondanks het nadrukkelijke verzoek en ondanks de inspanning geen deelnemers bereid waren gevonden voor een interview. Om toch een beeld van de deelnemers te krijgen hebben de jongerenwerkers uitgebreid verteld over de deelnemers en hebben zij een oud-deelnemer bereid gevonden een interview af te geven.			

Sport-It

Geraadpleegde bronnen:

- De offerte voor Sport-It.
- Het POP-formulier van Sport-It.
- De website www.clickf1.nl.

Gesproken met:

Datum	Naam	Functie	Organisatie
23-11-06	Marcelle Miles	Projectleider	ClickF1
23-11-06	Michel Hobbij	Auteur offerte Sport-It	ClickF1
15-01-07	Fatimah Puteh	Jongerenopbouwwerker, coördinator Sport-It	Dynamo
15-01-07		Coach	Volgt mbo-opleiding Jongerenwerk
15-01-07		Stagiair	Volgt mbo-opleiding Jongerenwerk
15-01-06		Drie deelnemers (3m)	
27-07-07	Marcelle Miles	Projectleider	ClickF1
27-07-07		Vier deelnemers (4m)	
	De begeleider van de deelnemers moest op het moment dat het interview was afgesproken een klas opvangen. De projectleider en de jongeren zelf hebben voldoende informatie gegeven over de uitvoering van het traject bij Altra College Centrum/Oud-West.		

Edutainment

Geraadpleegde bronnen:

- De offerte van B&A Advies voor het Edutainment-project van ESF.
- De methodiekbeschrijving 'Edutainment in een Amsterdamse praktijk'.
- De opzet van de cursus voor coaches.
- De website van Edutainment: www.edutainmentamsterdam.nl.

Gesproken met:

Datum	Naam	Functie	Organisatie
20-12-07	Anke van Beckhoven	Projectleider	B&A
20-12-07	Suzanne Klein Schiphorst	Projectcoördinator	B&A
20-12-07		Coach	
20-12-07		Eén deelnemer (m)	
09-01-07 (telefonisch)	Stephany Biezen	Coördinator	B&A
20-12-07	Er zouden vijf tot zeven jongeren aanwezig zijn voor het gesprek, maar de meesten waren afwezig. Tevens zou er nog een coach aanwezig zijn, ook deze was afwezig.		
26-06-07	Suzanne Klein Schiphorst	Projectcoördinator	B&A
31-01-08	Oguz Dulkadir	Coördinator	EBA Bos en Lommer
31-01-08		Drie deelnemers (2v en 1m)	

Goal!

Geraadpleegde bronnen:

- De offerte van Radar voor het Goal!-project van ESF.

Gesproken met:

Datum	Naam	Functie	Organisatie
27-11-06	Omar Ramadan	Projectleider	Radar
27-11-06	Els Hofman	Mentorbegeleider	ROC van Amsterdam Servicepunt
27-11-06	Linda Ruiter	Mentorbegeleider	Combiwel Oud-Zuid
27-11-06	Oguz Dulkadir	Mentorbegeleider	EBA Bos en Lommer
27-11-06	Rita Schreurs	Mentorbegeleider	ROC van Amsterdam Zuidoost
27-11-06	Lydia Ploos	Mentorbegeleider	Spirit
01-12-06	Ilse*	Mentor	
01-12-06		Pupil van Ilse (v)	
15-12-06	Jiska*	Mentor	
15-12-06		Pupil van Jiska (v)	
13-06-07	Omar Ramadan	Projectleider	Radar
08-06-07	Wijnand*	Mentor	
		Pupil van Wijnand (v)	
14-06-07	Bob*	Mentor	
		Pupil van Bob (m)	
15-06-07	Mimoun*	Mentor	
		Pupil van Mimoun (m)	
21-06-07	Marijke Groot	Mentorbegeleider	Decaan beroepscollege IJdoorn
21-06-07	Rita Schreurs	Mentorbegeleider	ROC van Amsterdam, project School en Schuld

* De namen van de mentoren zijn gefingeerd.

Weer aan de slag

Geraadpleegde bronnen:

- De offerte van Weer aan de slag.

Gesproken met:

Datum	Naam	Functie	Organisatie
09-01-07	Linda van Laarhoven	Projectleider	Altra
09-01-07	Marjo Jacobsen	Trajectbegeleider	Altra
		Nieuw-West	
09-01-07	Ed Lekatompessy	Trajectbegeleider	Altra
		regio Oost	
09-01-07		Eén deelnemer (v)	
	Voor de audit hebben we aangekondigd dat we graag met drie moeders zouden spreken, maar het is de begeleiders niet gelukt om voldoende moeders bereid en beschikbaar te vinden.		
11-09-07	Linda van Laarhoven	Projectleider	Altra
11-09-07	Marjo Jacobsen	Trajectbegeleider	Altra
11-09-07	Muriël	Trajectbegeleider	Altra
11-09-07		Drie deelnemers (v)	

Lokale trajectbegeleiding

Geraadpleegde bronnen:

- Website Spirit.
- Persberichten over Matchnet en Jeugdnetwerk12+.

Gesproken met:

Datum	Naam	Functie	Organisatie
13-12-06	Ada van der Wel	Voorzitter Matchnet	
17-01-07	Mohammed Soussi	Afdelingsmanager Nieuwe Perspectieven, Nieuwe Perspectieven Preventief en Lokale Trajectbegeleiding	Spirit
17-01-07	Martin Boersma	Trajectbegeleider	Spirit
17-01-07	Kwabena Lamur	Trajectbegeleider	Spirit
17-01-07	Boutaina Ait Layachi	Trajectbegeleider	Spirit
		Een deelnemer (v)	
	De begeleiders hebben geprobeerd om drie à vier deelnemers bereid te vinden voor een gesprek. Uiteindelijk hebben zij een afspraak met twee deelnemers kunnen maken. Een hiervan was de afspraak vergeten. Helaas is het niet gelukt om met hem een nieuwe afspraak te maken		
19-09-07	Linda van Vonno	Projectleider Osdorp/Slotervaart Drie deelnemers Slotervaart (1m, 2v)	Impuls

BIJLAGE 2

Interviews mentorkoppels tweede auditronde Goal!

In deze bijlage geven we drie integrale gespreksverslagen met koppels van Goal! weer. Het zijn uitgebreide gesprekken uit de tweede auditronde. De namen van mentoren en deelnemers zijn gefingeerd.

Vrijdag 8 juni 2007

Goal!

Interview met mentor Wijnand en pupil Nadia

Nadia is zestien jaar en heeft een Nederlandse moeder en Marokkaanse vader.

Nadia heeft veel problemen in haar thuissituatie en woont momenteel op kamers bij Spirit. Zonder dat we op details ingaan, vertelt ze dat ze door haar vader is gestalkt en dat ze heel veel nare dingen heeft meegemaakt die andere jongeren niet meemaken. Momenteel zit ze niet op school. Vorig jaar is ze gestopt in 3 gymnasium. Ze is nog drie maanden naar een particuliere school geweest, waar ze een speciaal beleid hebben dat meer op het individu is gericht.

Nadia is zelf op zoek gegaan naar 'een leuk project'. Het ging niet goed met haar op school en in haar privésituatie en ze zocht iets leuks zoals het filmproject (zie later dit verslag). Bij haar zoektocht op internet stuitte ze op Goal!. Vervolgens kwam ze in contact met Fatimah Puteh (Dynamo). Met Fatimah heeft ze haar intake gehad. Dat ging heel goed, ze mocht op een soort boodschappenlijst aangeven wat voor soort mentor ze wilde: man/vrouw, afkomst, leeftijd, beroep, etc. Fatimah heeft goed gekeken wat bij Nadia past en een afspraak gemaakt met Wijnand. Na deze afspraak heeft Nadia nog een eigen afspraak met Fatimah gehad, waarin ze eerlijk mocht zeggen of ze Wijnand als mentor zag zitten. Nadia is heel blij met deze match.

Sinds oktober of november 2006 spreken ze iedere week af. Vaak gaat Nadia bij Wijnand eten en soms gaan ze iets doen. In praktijk komt er vaak iets tussen als ze elders afspreken, waardoor Wijnand een tijdje de indruk had dat Nadia niet buiten de deur wilde afspreken. Maar dat is niet zo, zegt Nadia. Door toevalligheden komt ze de afspraken niet altijd na (zo was ze een keer haar sleutel kwijt en door het geregeld had ze niet meer aan de afspraak gedacht).

Nadia had aan Fatimah verteld dat een mentor misschien ook iets voor haar zusje van dertien jaar zou zijn. Inmiddels heeft zij ook een mentor. Bij haar was de match niet in een keer gelukt.

Nadia heeft ook een tijdje een filmproject van 'Mijn kans is mijn keuze' gedaan in het Fijnhouttheater. En in een buurthuis heeft ze heel kort deelgenomen aan CATch. Nu zit ze alleen bij Goal!.

Het project Goal! sluit eigenlijk niet helemaal aan op haar behoefte. Ze heeft heel veel problemen gehad, waardoor het op school niet goed ging. In de eerste twee jaar op het gymnasium haalde ze hoge cijfers en in het derde jaar ging het helemaal mis. De leraren hadden er te weinig aandacht voor, die deden niets. Ze dachten dat het allemaal wel weer goed kwam, omdat Nadia de jaren daarvoor zo goed ging.

Haar mentor vertelt hierover: scholen hebben wel een zorgteam, maar in het geval van Nadia is meer nodig. Het zou goed zijn als er voor deze jongeren een persoonsgebonden budget was, waarmee ze zelf passende zorg kunnen inkopen. Inmiddels heeft Wijnand een afspraak met wethouder Buyne gemaakt om de problematiek met haar te bespreken.

Nadia zegt dat als je autistisch bent of asperger hebt, je wel ondersteuning kunt krijgen. Maar als je problemen hebt zoals zij, kun je geen hulp krijgen als je daarvoor geen financiële middelen hebt.

Het valt Nadia op dat de trajecten voor risicojongeren allemaal op vmbo'ers zijn gericht en niet op een hoger niveau. Er is voor vmbo-t-leerlingen die het niet redden een transferium. Ze stoort zich niet aan de term risicojongeren, maar deze groep bestaat vooral uit vmbo'ers en dan is het een beetje vreemd dat je daar als gymnasiast ook bij hoort. Er is geen specifiek aanbod voor vwo'ers.

Nadia heeft als doel haar vwo-diploma te halen en ze wil graag tandheelkunde studeren. 'Ze zitten toch te wachten op hoger opgeleiden?' Eigenlijk heeft ze nu geen dagbesteding. Ze loopt wel op een informele manier stage bij Fatimah. Fatimah is jongerenopbouwwerker. Nadia heeft het erg naar haar zin bij Fatimah, maar ziet een andere toekomst voor zich.

Nadia heeft niet het gevoel dat ze aan een 'project' deelneemt. Ze spreekt gewoon iedere week met Wijnand af. Ze hebben het er nog niet over gehad tot wanneer Wijnand haar blijft begeleiden. Maar in principe duurt het mentorschap een jaar. Het belangrijkste is dat ze voor 7 juli een passende school voor Nadia vinden. Momenteel zijn er nog twee opties. Wijnand is erg teleurgesteld in sommige scholen. Hij snapt dat ze niet altijd de mogelijkheid hebben om Nadia toe te laten, maar verwacht dat ze op z'n minst meedenken over de situatie. Sommige scholen weigeren echter zelfs hem maar te woord te staan. Andere scholen denken gelukkig wel mee.

Gedurende het gesprek valt het op dat Nadia minstens vijf instanties noemt waar ze hulp van krijgt (Dynamo, Radar, Meisa, Spirit, Combiwel). Zelf zegt ze dat dat nog maar een deel is van alle instanties waar ze mee te maken heeft. Nadia woont bij Spirit, maar de voorwaarde om daar te wonen is dat je een dagbesteding hebt. Spirit is bereid Nadia op te vangen, maar het ligt niet in hun vermogen haar aan een school te helpen. Ze heeft ook een tijdje bij Meisa gewoond. De vrouw die haar daar begeleidde, hamerde er steeds op dat ze zich moest aanmelden bij het Jongerenloket, maar dat is niet wat Nadia wil. Ook daar was de eis dat je een dagbesteding moet hebben. Ze hebben er geen ervaring met jongeren van dit niveau.

Wijnand vertelt dat er heel veel tijd is gaan zitten in het bij elkaar brengen van partijen. Alle betrokken instanties zijn van goede wil en iedereen doet zijn best (met name de leerplichtambtenaar), maar iedereen doet zijn eigen ding. Wijnand en de leerplichtambtenaar hebben nu drie keer een vergadering georganiseerd (niet alle partijen waren daarbij aanwezig) en Wijnand waardeert het dat de betrokken partijen zich inzetten om op één lijn samen te werken. Het ontbreekt echter aan een casemanager: één persoon die het hele overzicht over de situatie van Nadia heeft, die dicht bij haar staat, de volledige regie op zich neemt én verantwoordelijk is. Wijnand neemt die rol nu gedeeltelijk op zich, maar het werk van een casemanager is veel meer omvattend dan een mentor van Goal! kan bewerkstelligen. In principe is het mentorschap een uur per week, maar in praktijk gaat er voor Wijnand veel meer tijd in zitten.

Wijnand en Nadia vertellen over wat er op je afkomt als je vroeg uit huis gaat. Er komt heel veel bij kijken en het is heel moeilijk om de informatie te vinden (wat kost het, wat zijn de voorwaarden). Die informatie zou allemaal gebundeld moeten zijn, meer klantgericht.

Wijnand was het project op internet tegengekomen en het leek hem een leuk/goed project. De mensen die verantwoordelijk zijn voor het project, zoals Aboutaleb, staan echt in de maatschappij. Het dóet ertoe.

De twee grootste knelpunten voor mensen zoals Nadia is dat het ontbreekt aan middelen en samenwerking. In het gesprek zijn verschillende verbeteringsmogelijkheden aan de orde gekomen:

- aanbod gericht op havo/vwo'ers die behoefte hebben aan speciale ondersteuning;
- een speciale klas met meer jongeren zoals Nadia, met daarbij passende hulpverlening;
- een persoonsgebonden budget, waarmee je de zorg kunt inkopen die je nodig hebt (voorwaarde hierbij is dat de school samenwerkt met de zorg);
- een casemanager.

Nadia en Wijnand zijn beiden erg tevreden over Goal!. Wijnand noemt een klein verbeterpunt: als je telefonisch wordt benaderd voor een matchgesprek krijg je heel weinig informatie over de jongere. Het bleek dat de informatie in een later stadium aan de mentor wordt verstrekt. Het is handig als ze dat erbij zeggen bij het eerste telefonisch contact.

Een tweede verbeterpunt is dat de mentor het goed zou vinden als hij meer feedback kreeg. Mentorbegeleiders hebben het vaak zo druk dat ze daar niet of nauwelijks aan toekomen. Als Radar wil leren van de ervaringen van de mentoren om het project verder te verbeteren, zullen ze hier iets mee moeten.

Donderdag 14 juni 2007

Goal!

Interview met mentor Bob en pupil Bilal

Bilal is 22 jaar en ging op zoek naar hulp omdat hij veel schulden heeft, met name boetes. Bilal woont bij zijn ouders. Hij zou wel op zichzelf willen wonen, maar moet eerst zijn schuldenprobleem oplossen. Hij las in de tram dat er een project is dat je kan helpen om je schoolcarrière weer op de rails te zetten. Hij heeft het project opgezocht op internet en heeft zich toen telefonisch aangemeld. Dat was Goal!.

Voordat hij zich voor Goal! had aangemeld was hij al op zoek naar hulpverlening. Hij was al bij schuldhulpverlening geweest, maar die konden hem niet helpen. Het is heel moeilijk om daar te worden toegelaten, omdat je voor schuldhulpverlening aan allerlei voorwaarden moet voldoen, zoals het hebben van een vast inkomen.

De mentorbegeleider met wie hij in contact kwam, zou een begeleider gaan zoeken en binnen een week of twee terugbellen. Maar het duurde lang. Na twee maanden belde ze dat ze een mentor had. In februari hadden Bob en Bilal hun matchgesprek.

Bilal had weinig voorkeuren aangegeven. Hij wilde gewoon een goede begeleider, met pit. Zowel voor Bilal als Bob was het meteen een goede match.

De voornaamste doelen die ze hebben afgesproken zijn:

- het oplossen van de schulden;
- een nieuwe school zoeken.

Bilal gaat al twee jaar niet meer naar school. Hij deed tot twee jaar geleden een opleiding logistiek op het ROC. Hij kon geen stage vinden en moest uiteindelijk van school af. In die twee jaar had hij wel baantjes: pizzakoerier en een ander baantje in een restaurant.

Hij vindt een mentor van Goal! goed, omdat deze hem helpt bij het oplossen van problemen, hij ervan leert en omdat hij graag een diploma wil halen voor het te laat is. In september wil hij weer naar school en volgende week heeft hij een afspraak met een installatiebedrijf voor een BBL-plek. Een toekomst in de techniek ziet hij wel zitten.

Bilal noemt geen verbeterpunten voor Goal!.

De houding van Bilal is: leren doe je voor jezelf, als je het verpest, doe je dat ook zelf. Dat hij zelf initiatief genomen had om zijn problemen op te gaan lossen, was voor Bob een reden om zijn mentor te worden.

Als Bob en Bilal afspreken, nemen ze de zaken door. Hoe het ervoor staat met de initiatieven die ze genomen hebben. Bij de training die je krijgt als je mentor wordt, wordt geadviseerd dat je als mentor niet de problemen moet gaan

oplossen: dat moet de jongere zelf doen. In dit geval heeft Bob zich daar niet helemaal aan gehouden. Hij heeft contact gezocht met schuldhulpverlening. Ook vond Bob op internet het Jongerenloket van de DWI. Daar kunnen ze goed terecht met de problemen van Bilal: “Je kunt er terecht voor schuldhulpverlening, een opleiding en een uitkering.” In het contact met het jongerenloket is Bob op de achtergrond aanwezig. Als het nodig is dat hij meegaat naar een afspraak of een keer een telefoontje moet plegen, doet hij dat. Ook Bob is tevreden over het project. Zelf werkt hij al dertig jaar als hulpverlener met groepen jongeren. Het leuke van Goal! is dat het op het individu is gericht.

Bob vindt intervisie leuk en nuttig. Omdat het met Bilal goed loopt heeft hij tijdens de intervisie wel eens gesuggereerd dat hij nog wel een mentorrelatie aan kon gaan. Maar Goal! is expliciet gericht op de relatie met één jongere. Bob vindt dat goed, hij gelooft in het concept.

In het begin, bij de eerste afspraken was het contact tussen Bilal en Bob nog een beetje onwennig. Inmiddels kennen ze elkaar goed. Bilal vertelt dat Bob zelf ook dingen heeft meegemaakt. Bob kan zich dus goed inleven in de situatie van Bilal. In het begin zagen ze elkaar vaker dan nu. In principe spreken ze een keer per week af, maar omdat Bilal nu veel afspraken heeft door het Jongerenloket, zien ze elkaar nu eens per twee weken. Tussentijds kunnen ze elkaar ook telefonisch bereiken.

Registratie

Ze hoeven alleen afsprakenkaartjes in te vullen. Van voortgangsrapportages die ze samen met de mentorbegeleider moeten invullen, weten ze niets. Bilal heeft de mentorbegeleider nooit meer gezien na het matchgesprek. Bob ziet haar bij de intervisiebijeenkomsten.

Officieel houdt de begeleiding van de mentor op na een jaar. Maar misschien houden ze daarna nog wel contact.

Opmerkingen

Bilal is tegen heel veel dichte deuren aangelopen bij schuldhulpverlening. Bij het Jongerenloket bleek hij wel goed terecht te kunnen. Daar zou meer bekendheid aan moeten worden gegeven. “Niemand kent het jongerenloket.” Met het grootste deel van zijn problemen kan hij daar goed terecht. Het hebben van schulden is probleem nummer 1 onder jongeren. Zonder inkomen kun je nergens terecht. Het ROC van Amsterdam heeft een pilot, waarin schuldhulpverlening is gekoppeld aan een mentor van Goal!. Bob is daarvoor benaderd, maar inmiddels zit de pilot al vol. Leerlingen van het ROC gaan voor.

Het heersende idee is dat jongeren geen uitkering krijgen. Ze moeten gaan werken, maar dat is lastig als je schulden hebt. Schulden werken erg verlamrend voor plannen als een nieuwe opleiding. Er moest dan ook eerst een oplossing voor de schulden worden gevonden.

Eerder is Bilal ook wel eens geholpen door Nieuwe Perspectieven, nadat hij in aanraking was geweest met de politie. Daar moest hij om de week naar toe, maar er werd alleen gepraat, niets gedaan.

Vrijdag 15 juni 2007

Goal!

Interview met mentor Mimoun en pupil Nadim

Mimoun en zijn pupil Nadim (15 jaar) zijn sinds mei 2006 een mentorkoppel. De vader van Nadim vroeg of hij een mentor wilde, omdat het slecht ging op school. Hij deed vmbo-basis en was niet serieus. Inmiddels doet hij vmbo-kader.

De mentorbegeleider vroeg wat voor mentor hij wilde:

- niet te streng, maar ook niet te lief;
- liever een jong persoon;
- liever een man dan een vrouw.

Nadim heeft een matchgesprek gehad en met Mimoun was het een goede match. Als ze afspreken, gaan ze soms iets drinken, soms rijden ze ergens naartoe, soms gaan ze eten, soms wandelen en ze praten over van alles.

Wat leert Nadim van zijn mentor?

Mimoun heeft hem geholpen met een presentatie en met sollicitaties. Voor dit soort dingen is Nadim zenuwachtig. Door ondersteuning van Mimoun is hij minder zenuwachtig. Nadim had een bijbaantje in een wasserette.

Later wil hij systeembeheerder worden. Mimoun kwam tijdens de intervisie een mentor tegen die een baan in de ICT heeft en heeft hem gevraagd of Nadim hem mocht interviewen over zijn werk. Vóór het interview dacht Nadim dat hij in een computerwinkel wilde werken om computers te repareren. Nu weet hij beter welke beroepen er binnen de ICT zijn.

Naar aanleiding van een interview met wethouder Buyne heeft Nadim volgende week een afspraak om bij een systeembeheerder van de gemeente te kijken.

In het kader van de maatschappelijke stage gaat Nadim volgende week ook aan de gemeente vertellen wat er mis is met het stadsdeel Westerpark.

Voor het mentorschap put Mimoun uit zijn eigen ervaringen. Vroeger op school heeft hij zelf een keer de opdracht gehad om iemand over zijn beroep te interviewen, vandaar dat hij dat een goede opdracht voor Nadim vond.

Eigenlijk wist Nadim vooraf niet goed wat een mentor is. Het is voor hem goed uitpakkt. In de zomer sluiten ze het mentorschap af, hopelijk met een goed rapport. Volgende week zijn de toetsen en het gaat nu beter op school dan in het begin. Mimoun helpt vooral met plannen, hoeveel tijd er op een dag is voor voetbal en hoeveel tijd Nadim aan zijn huiswerk moet besteden.

Kan Nadim ook bij broers of zussen terecht voor hulp bij school?

Hij heeft wel een oudere zus, maar die kan hem niet motiveren.

Is er nog contact geweest met de mentorbegeleider?

Nadim heeft tijdens het traject geen contact meer gehad met de mentorbegeleider. Mimoun spreekt haar wel bij intervisie. Het zou ook lastig zijn om een keer met z'n drieën af te spreken, omdat Mimoun en de mentorbegeleider werken en Nadim naar school gaat.

Intervisie

Mimoun vindt intervisie leuk. Hij zit sinds het begin bij Goal! en Nadim is de vierde jongere die hij begeleidt. Goal! is door de jaren heen niet echt veranderd. Er was alleen een jaar zonder intervisie. Met intervisie is beter.

Doel

Het doel voor Mimoun en Nadim was het schoolniveau omhoog te brengen en een betere indeling van Nadims tijd.

Toekomst

Volgend jaar is het laatste jaar op het vmbo. Daarna wil Nadim een ict-opleiding op het ROC gaan doen. Dat duurt vier jaar.

Mimoun vertelt dat Nadim een slimme jongen is, maar lui. Hij was altijd wel tevreden met een zesje. Op zijn vorige rapport stonden ook zevens en achten. Ze gaan er beiden vanuit dat het zo doorgaat.

Verbeterpunten voor Goal!

Goal! zou wat bekender kunnen worden. Nadim heeft vrienden die moeten betalen voor een mentor. En er zijn ook mentoren van School's cool. Een vriend heeft een mentor bij Goal! en een vriend heeft een mentor van School's cool. Aan die vrienden die een betaalde mentor hebben, zou hij Goal! wel kunnen aanraden. Zelf was hij nog niet op dat idee gekomen. Hij weet ook niet hoe ze aan een mentor van Goal! kunnen komen.

Mimoun vindt Goal! een goed project, maar vindt het jammer dat er weinig activiteiten voor de jongeren worden georganiseerd zoals een uitje of een bezoek aan een museum. Het hoeft niet in een groep, maar wel dat er speciaal iets voor de jongeren wordt georganiseerd. Tussendoor heeft een mentorkoppel helemaal niets meer met Goal! te maken. Vorig jaar was er bijvoorbeeld een workshop weblog maken. Dat was het enige, daar waren zes of zeven mentorkoppels.

Over het bereiken van de doelgroep zegt Mimoun dat hij een keer een match heeft gehad met een jongen van dertien die op een praktijkschool zat. Zo'n jongen redt het niet met een uurtje begeleiding per week. Na drie maanden is Mimoun ermee gestopt omdat het in zijn ogen geen zin had. "Zonde van de tijd. Er moet wel iets veranderen." Met die jongen kon hij geen doel vaststellen, omdat hij veel vrije tijd had en buiten schooltijd niets voor school hoefde te doen. "Dan zie je geen resultaat van de begeleiding."

Mimoun was voor Goal! ook al mentor. Hij heeft ooit een krantenwijk gehad en werkte later bij het agentschap van de krantenwijk, waardoor hij veel in contact kwam met jongeren. Toen is hij mentor geworden. Later stuitte hij op internet op Goal! en heeft hij zich aangemeld.

BIJLAGE 3

Bereik per stadsdeel

Voor het bereik van de BTR-trajecten van de stadsdelen hebben we twee 'maatstaven' berekend. Per stadsdeel hebben we het aantal deelnemers als percentage uitgedrukt van de som van het aantal relatief en absoluut verzuimers en de voortijdig schoolverlaters in dat stadsdeel.¹

Omdat vooral dreigend voortijdig schoolverlaters in de BTR-trajecten vertegenwoordigd zijn, hebben we dezelfde berekening gemaakt zonder voortijdig schoolverlaters (dus het aantal deelnemers als percentage uitgedrukt van het totale aantal relatief en absoluut verzuimers). Bij deze tweede maatstaf is te zien dat het bereik vaak boven de honderd procent komt. Dit komt doordat ook deelnemers worden bereikt die geen absoluut of relatief verzuimers zijn. De percentages geven *alleen een indicatie* voor de mate waarin de jongeren in de verschillende stadsdelen worden bereikt. In ieder stadsdeel komt het voor dat ook jongeren die geen verzuimer of voortijdig schoolverlater zijn, deelnemen aan de BTR-trajecten.

Tabel B4.1 Indicatie van het bereik per stadsdeel

	Deelnemers als percentage van totale doelgroep	Deelnemers als percentage van aantal absoluut en relatief verzuimers
Centrum	9%	84%
Amsterdam-Noord	12%	64%
Oud Zuid	11%	78%
De Baarsjes	19%	127%
Bos en Lommer	27%	149%
Geuzenveld/Slotermeer	19%	98%
Oost/Watergraafsmeer	21%	120%
Osdorp	19%	90%
Oud-West	16%	140%
Slotervaart	18%	87%
Westerpark	12%	68%
Zeeburg	28%	159%
Zuideramstel	9%	57%
Amsterdam Zuidoost	18%	108%

¹ Broeke, L. ten, S. Verhulst en W. Bosveld. *Bijzondere Trajecten Risicjongeren 2005, Integrale eindrapportage kwalitatieve en kwantitatieve analyse*. Amsterdam, december 2006.

BIJLAGE 4

Aandachtspunten

Voor de aandachtspunten is gebruikgemaakt van een vijfpuntsschaal:

1. Onvoldoende ontwikkeld (belangrijk aandachtspunt)
2. Matig ontwikkeld (aandacht nodig)
3. Voldoende ontwikkeld (enige aandacht nodig)
4. Ruim voldoende ontwikkeld (geen aandacht nodig)
5. Sterk ontwikkeld (voorbeeldgedrag)

Tabel B3.1 Gemiddelde scores op aandachtspunten bij aanvang en einde traject

Aandachtspunten		CATch	Edutain -ment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag	Totaal
Motivatie	start	3,2	3,3	2,8	3,1	3,5	3,4	3,2
	einde	3,3	3,6	3,6	3,5	3,1	3,4	3,4
Zelfvertrouwen	start	3,1	3,2	2,7	3,0	3,7	2,9	3,1
	einde	3,3	3,6	3,4	3,6	3,3	3,0	3,4
Sociale vaardigheden	start							
	einde	3,0	3,2	2,7	2,8	3,6	3,2	3,1
Dagritme	start	3,1	3,1	2,6	2,9	3,3	3,0	3,0
	einde	3,2	3,5	3,3	3,5	3,0	3,1	3,3
Toekomst	start	3,1	3,1	2,9	2,8	3,4	2,9	3,1
	einde	3,4	3,5	3,4	3,6	3,2	3,0	3,4
Thuisituatie	start	3,2	3,4	3,3	3,0	3,6	2,6	3,2
	einde	3,3	3,6	3,5	3,6	3,2	2,8	3,4
Sociaal netwerk	start	3,1	3,1	2,9	2,9	3,6	2,8	3,1
	einde	3,3	3,6	3,2	3,7	3,5	2,8	3,4
Invulling vrije tijd	start	3,1	3,1	2,4	2,8	3,5	2,5	3,0
	einde	3,3	3,6	3,4	3,6	3,4	2,6	3,4
Alcohol- en/of drugsgebruik	start							
	einde	3,8	3,9	3,4	4,3	3,8	4,3	3,9
Spijbelen	start	3,2	3,5	3,1	3,7	3,4	3,6	3,4
	einde	3,5	3,7	3,6	4,0	3,0	3,7	3,5
Ziekteverzuim	start	3,4	3,5	3,1	3,9	3,4	3,6	3,4
	einde	3,5	3,7	3,5	3,9	3,2	3,5	3,6

Aandachtspunten		CATch	Edutain-ment	ENIP!	Goal!	Sport-It	Weer aan de slag	Totaal
Slechte prestaties	start	3,2	3,2	3,1	2,9	3,4	3,5	3,2
	einde	3,5	3,6	3,5	3,7	3,3	3,5	3,5
Ruzie	start	3,5	3,7	3,2	3,7	3,4	3,3	3,5
	einde	3,8	3,9	3,5	4,1	3,5	3,5	3,7
Schulden	start	3,7	3,9	3,4	3,9	3,7	3,0	3,6
	einde	4,0	3,9	3,6	4,4	3,6	3,0	3,8

BIJLAGE 5

Ontwikkeling schoolsituatie

Tabel B5.1 Ontwikkeling schoolsituatie CATch (in aantallen)

Situatie bij start		Situatie jaar na start	
 Niet in schoolloopbanenbestand	43	▶ niet in schoolloopbanenbestand	33
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	1
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	9
 Opleiding onder startkwalificatieniveau	403	▶ niet in schoolloopbanenbestand	43
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	236
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	124
 Opleiding op startkwalificatieniveau	81	▶ niet in schoolloopbanenbestand	14
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	3
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	47
		▶ startkwalificatie behaald	17
 In bezit van startkwalificatie	5	▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR	5
Totaal	532		532

Tabel B5.2 Ontwikkeling schoolsituatie Edutainment (in aantallen)

Situatie bij start		Situatie jaar na start	
 Niet in schoolloopbanenbestand	39	▶ niet in schoolloopbanenbestand	30
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	2
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	7
 Opleiding onder startkwalificatieniveau	138	▶ niet in schoolloopbanenbestand	12
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	79
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	47
 Opleiding op startkwalificatieniveau	72	▶ niet in schoolloopbanenbestand	11
		▶ opleiding onder startkwalificatieniveau	2
		▶ opleiding op startkwalificatieniveau	54
		▶ startkwalificatie behaald	5
 In bezit van startkwalificatie	9	▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR	9
Totaal	258		258

Tabel B5.3 Ontwikkeling schoolsituatie ENIP! (in aantallen)

Situatie bij start		Situatie jaar na start		
	Niet in schoolloopbanenbestand	15	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div>10</div> <div>1</div> <div>4</div>
	Opleiding onder startkwalificatieniveau	39	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div>3</div> <div>21</div> <div>15</div>
	Opleiding op startkwalificatieniveau	25	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div><div>▶ startkwalificatie behaald</div></div>	<div>6</div> <div>17</div> <div>2</div>
	In bezit van startkwalificatie	6	<div><div>▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR</div></div>	<div>6</div>
Totaal		85		85

Tabel B5.4 Ontwikkeling schoolsituatie Goal! (in aantallen)

Situatie bij start		Situatie jaar na start		
	Niet in schoolloopbanenbestand	12	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div><div>7</div><div>2</div><div>3</div></div>
	Opleiding onder startkwalificatieniveau	127	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div><div>5</div><div>104</div><div>18</div></div>
	Opleiding op startkwalificatieniveau	20	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div><div>▶ startkwalificatie behaald</div></div>	<div><div>4</div><div>8</div><div>8</div></div>
	In bezit van startkwalificatie	1	<div><div>▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR</div></div>	<div><div>1</div></div>
Totaal		160		160

Tabel B5.5 Ontwikkeling schoolsituatie Sport-It (in aantallen)

Situatie bij start		Situatie jaar na start		
	Niet in schoolloopbanenbestand	22	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div>15</div> <div>3</div> <div>4</div>
	Opleiding onder startkwalificatieniveau	79	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div>9</div> <div>44</div> <div>26</div>
	Opleiding op startkwalificatieniveau	59	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div><div>▶ startkwalificatie behaald</div></div>	<div>8</div> <div>46</div> <div>5</div>
	In bezit van startkwalificatie	2	<div><div>▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR</div></div>	<div>2</div>
Totaal		162		162

Tabel B5.6 Ontwikkeling schoolsituatie Weer aan de slag (in aantallen)

Situatie bij start		Situatie jaar na start		
	Niet in schoolloopbanenbestand	68	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div>53</div> <div>4</div> <div>11</div>
	Opleiding onder startkwalificatieniveau	18	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div>4</div> <div>9</div> <div>5</div>
	Opleiding op startkwalificatieniveau	11	<div><div>▶ niet in schoolloopbanenbestand</div><div>▶ opleiding onder startkwalificatieniveau</div><div>▶ opleiding op startkwalificatieniveau</div></div>	<div>2</div> <div>2</div> <div>7</div>
	In bezit van startkwalificatie	0	<div><div>▶ in bezit van startkwalificatie bij start BTR</div></div>	<div>0</div>
Totaal		97		97

BIJLAGE 6

Lijst met afkortingen

AKA	Arbeidsmarkt gekwalificeerd assistent
BTR	Bijzondere Trajecten Risicjongeren
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
CWI	Centrum voor werk en inkomen
DMO	Dienst maatschappelijke ontwikkeling
DWI	Dienst werk en inkomen
ESF	Europees Sociaal Fonds
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GSB	Grote Steden Beleid
Havo	Hoger algemeen vormend onderwijs
LTB	Lokale trajectbegeleiding
Mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MCO	Montessori College Oost
O+S	Dienst onderzoek en statistiek
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROC	Regionaal opleidingscentrum
Vmbo	Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vo	Voortgezet onderwijs
Vsv	Voortijdig schoolverlater
Vwo	Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

